

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2018. JANUÁR-FEBRUÁR | 74. ÉVF. 1-2. SZÁM | 600 Ft

*Hajagos
Kiss
Margit*

PÁLYAVÁLASZTÁSI
TANÁCSADÓ

HOGYAN SEGÍTSÜK
A PÁLYAVÁLASZTÁST?

A Himnusz kottája

1844

Himnusz.

Andante religioso.

pp Istén áldd meg a magyart jó kedvvel és segged

pp nyugtsd le je védő kart ha küzd ellen segged

ff Dal sors a hit ve gen tep. hű - rá ig ds ten det

pp meg bün hód te már e nép a multat jó ven det

Erkel Ferenc

Gyerek a munkahelyen

Szöveg: **Balatoni Kinga Cecília** főszerkesztő

Amikor tanítási szünet volt, vagy nem volt kedvem táborba menni, a szüleim szívesen bevitték a munkahelyükre. Sok volt a munkájuk, mégsem mondták, hogy foglaljam el magam valamivel, és ne zavarjam őket, hanem szakítottak arra időt, hogy megmutassák, mit csinálnak bent nap mint nap: hogy néz ki az irodájuk, milyen eszközökön dolgoznak, milyen feladataik vannak, hol ebédelnek, kik a munkatársaik. Este is mindig elmeséltük vacsoránál, kivel mi történt aznap. Nemcsak ők látták az én íróasztalomat, de én is az övékét, és nemcsak ők ismerték az én tanáraimat és osztálytársaimat, hanem én is az ő főnökeiket és kollégáikat.

Anyukám egy több ezer fős, fejlesztő-gyártó nagyvállalatnál dolgozott több mint negyven évig, apukám pedig egy ezerfős szállítási vállalat kisebb központjában majdnem ugyanannyi ideig.

Apukám munkahelyén inkább általános iskolás koromban jártam. Kipróbálhattam a titkárnők írógépét, az indigót és a formanyomtatványokat, rendezgethettem az irodaszereket. Az egyik mérnök kollégája – aki feltűnően hasonlított a céges Mikulásra – sokszor matekfeladatokkal szórakoztatott. Amikor pedig nagyobb lettem, apukám elvitt magával munkavédelmi ellenőrzésre, majd figyeltem, hogyan ír beszámolót a főnökének. De volt, hogy én kérdeztem ki, amikor tűzvédelmi vizsgát tett (tudják, porral oltó, halonnal oltó, A-B-C-D-E tűzvesélyességi osztály és a többiek).

Anyukámhoz a kezdeti, vállalati óvodás időszakától egészen az egyetem végéig bejártam. Gyerekkoromban úgy néztem arra a hatalmas gyáregületre, mint egy birodalomra, körbe is jártuk rendszeresen: először a portásoknak köszöntünk, majd végighaladva az összes lépcsőházon és liften, körbejártuk a szervezeti egységeket a szerelőműhelyektől a telefonközponton át az igazgatóságig. Megnéztük, hol mivel foglalkoznak, és milyen szabályokat kell betartaniuk. Közben pedig találkoztunk takarítókkal, gyári munkásokkal, fejlesztőmérnökökkel és vezetőkkel, akikkel többet-kevesebbet beszélgettünk is. És persze azt is szerettem, amikor a többi gyerekkel találkoztam.

Szerettem anyukám irodájában is lenni: beavatott a „nagyok” munkahelyi dolgaiba: elmagyarázta a munkáját, megmutatta, min dolgozik, és azt is, miként tart rendet az íróasztala fiókjaiban. Megengedte, hogy kipróbáljam az akkor még újdonságnak számító, kulccsal működő számítógépét, aminek egybeöntött monokróm monitora, sok színes billentyűje és hatalmas flopimeghajtója volt (akkor még összesen három játékkal). Figyeltem, ahogy évek alatt egyre kisebb lett a számítógép, egyre halkabb a nyomtató, egyre több a program (és a játék!), anyukám pedig egyre többet tanult hozzá. Amikor nagyobb lettem, már más szemmel néztem körbe: figyeltem, anyukám hogyan dolgozik, mikor milyen országos projektre pályáznak, és abban mi lesz az ő szerepe, milyen határidős munkája van, milyen tanfolyamra jár, hogyan leveleznek, iktatnak, vagy tartanak rendet az irattárban. A főnökeivel és a munkatársaival is többet beszélgettem, hogy ők mit csinálnak, és hogy én hogy haladok a tanulmányaimmal. Egyetemista koromban aztán már céges rendezvényekre is elkísértem, ahol megtanultam a protokollnak megfelelő viselkedést, társalgást.

Nem is gondolnánk, mennyi mindent tapasztal meg ilyenkor egy fiatal: látja a szülője szakmai pályafutását, hogy hogyan kell lépést tartania a fejlődéssel (mire iskolázzák be, és mire jelentkezik önként), mikor léptetik elő, vagy kap fizetésemelést. Megfigyelheti, mennyire hiteles: úgy viselkedik-e a munkahelyén, ahogy azt neki otthon tanítja; és hogy szeretik-e, megbecsülik-e a munkatársai, főnökei. De tanúja egy vállalat mindennapjainak is: technológiai változásoknak, szervezeti és jogi átalakulásoknak, leépítéseknek és aggódásnak, fejlesztéseknek és örömeiknek. És tanúja más emberek pályafutásának is: különféle személyiségű emberek jó és rossz döntéseinek, elszalasztott előléptetéseknek, sikeres együttműködéseknek, szakmai féltékenységnek és főnökcseréknek, a munka és a magánélet összehangolásának.

Nem tudok elég hálás lenni azért a sok tapasztalatért és jó élményért, amit a szüleim munkahelyén szereztem. Bátorítok arra minden szülőt (és főnököt), hogy ha módja van rá, engedjen mélyebb bepillantást gyermekének a munkájába, munkakörnyezetébe.

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadó: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI)
Felelős kiadó: Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd, az EKE OFI tankönyvkiadási igazgatója

Főszerkesztő: Balatoni Kinga Cecília
Szerkesztőbizottsági tagok: Aczél Petra elnök, Glaviczki Zoltán, Ötvös Zoltán
Tanácsadó testület: Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs
Szerkesztő: Indri Dániel
Olvasószerkesztő: Földes Zsuzsanna
Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Az Új Köznevelés lapszámaint minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja. További példányszámok, illetve egyéb megrendelés esetén egy lapszám ára 600 Ft.

Előfizetés/megrendelés: kiado@ofi.hu
Hirdetés: kozneveles@ofi.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk: kozneveles@ofi.hu (Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.)

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70.
Levelezési cím: EKE OFI, 1581 Budapest, Pf. 14.
E-mail: kozneveles@ofi.hu
Honlap: folyoiratok.ofi.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.
Címoldal: Hajagos Kiss Margit (fotó: Szidor N. Gábor)
Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Terjedelem: 3 ív
Készült: 5000 példányban

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Gyerek a munkahelyen

AKTUÁLIS

- 3 A Himnusz-éneklés illemtana

OKTATÁS-NEVELÉS

- 8 **Óvodapedagógia:** Különórák az óvodában
- 10 **Gyógypedagógia:** Segítő pedagógia
- 12 **Arany János-émlékév:** Sajtóhuba, pantomim, besötétítendő szoba

A HÓNAP TÉMÁJA: HOGYAN SEGÍTSÜK A PÁLYAVÁLASZTÁST?

- 15 Bevezető
- 16 Hajagos Kiss Margit
- 22 Források, segédletek, adattárak az iskolaválasztás szolgálatában
- 28 A pályaválasztási tanácsadó
- 30 Pályaorientációs nap az iskolákban
- 34 Ötletadó iskolai pályaaorientációs nap szervezéséhez
- 36 **Vélemény**
Aczél Petra: Jégpálya
Balázs Géza: Boldogulás

A MI VILÁGUNK

- 38 **Osztályfőnöki óra:** Iskolán kívül – meddig?
- 41 Pályázatok
- 42 Kulturista
- 44 Évfordulók
- 46 Iránytű

A Himnusz-éneklés illemtana

Szöveg: Csikai Ildikó

A *Himnusz* előtti időkben is énekeltek elődeink emelkedett lelkiállapotot keltő egyházi énekeket, amelyek közül egy-egy majdnem néphimnusszá nemesedett (pl. a *Boldogasszony anyánk*). Ám Magyarországon az elkülönülést is jelölték a korábbi himnuszok, hiszen egy-egy adott közösség nemzeti vagy ideológiai alapon választott zsoltárt, éneket, indulót magának. Ezek többsége inkább énekelte imádság volt, nem úgy, mint az osztrák császári himnusz, melyet a 19. század elején minden fontosabb esemény alkalmával eljátszottak. Talán azért is vált a magyar himnusz megtalálása olyan sürgetővé a reformkori magyarok számára, mert nem volt „olyan dal, ének vagy induló, mely a nép együvértartozásának tudatát, nemzeti és államisági érzését hivatott reprezentatív formában kifejezésre juttatni” (idézi a 90-es években Bónis Ferenc az akkor újnak számító zenei enciklopédiát, ami a nemzeti himnusz definíálja ilyen módon). **1823. január 22-én** aztán megszületik **Kölcsey Ferenc** tollából „a Magyar nép zivataros századaiból” alcímmel (nehogy azt gondolja a császár, amit gondolhatott volna).

Több mint húsz évvel később a Nemzeti Színház akkori igazgatója, Bartay Endre pályázatot írt ki a vers megzenésítésére, amit – 13 pályamű közül egyértelműen – **Erkel Ferenc** „Itt az Írás, forgassátok / Érett ésszel, józanon. Kölcsey” jeligés pályaműve nyert meg **1844. június 15-én**. Tehát a *Himnusz* igazi (zenei) születésnapja június 15.

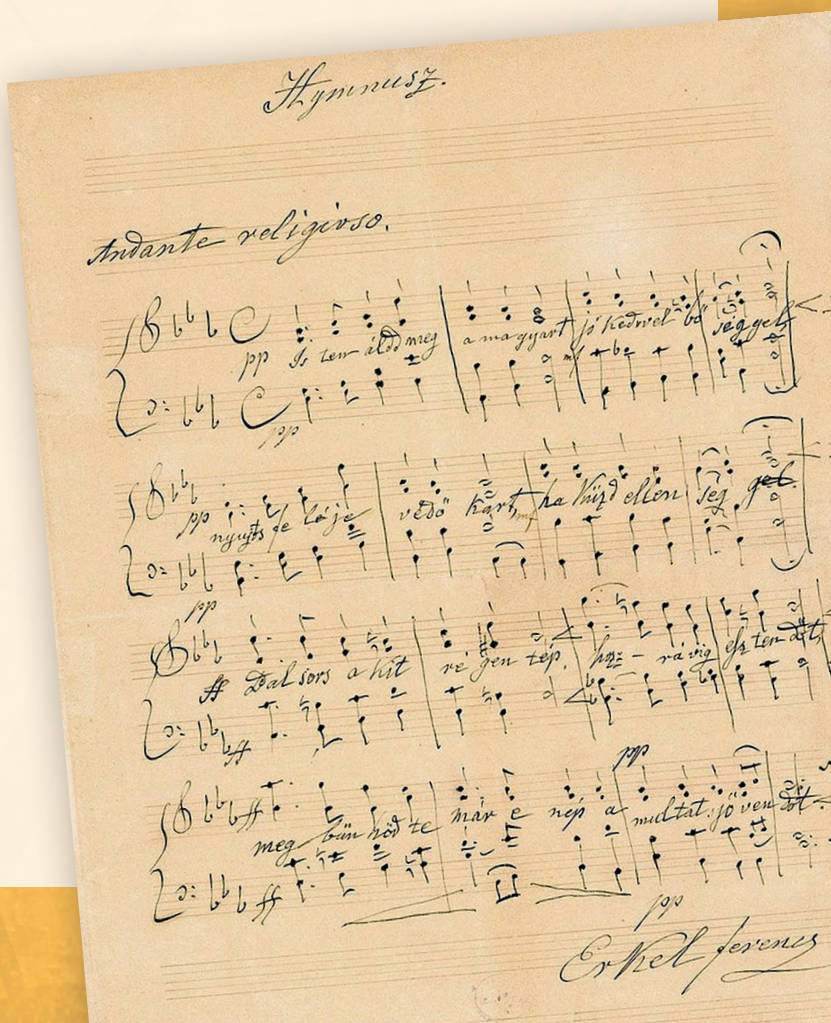
Amikor megkaptam a felkérést, hogy írjak nemzeti dalunkról, hatalmas megtiszteltetést éreztem. Azonnal felrémlt bennem mindaz az életesemény, amikor mintha némiképpen a földtől is eltávolodtam volna a kíséret bevezető néhány taktusa hallatán, és vártam, hogy Kardos Pál vagy Rozgonyi Éva karnagyok keze felemelkedjen, és végre megszólaljunk együtt: „Isten, áldd meg a magyart...” Valószínűnek tartom, hogy egy ideig fel sem fogtam, hogy mit énekelek, mert apró gyermekként a dallam előbb ért el hozzám, mint a szöveg értelme. A kedvenc részem a „Megbűnhődte már e nép...” kezdetű sor volt, mert szoprán lévén abban a légében volt optimális érzés az éneklés.

Az is eszembe jutott, amikor a *Hymnus* és a *Szózat* összehasonlító elemzésén tipródtam órákig, miközben nem értettem, hogyan jövök én ahhoz kisdíák létemre, hogy géniuszok Isten adta alkotásaiban, a legmagasabb szellemi, lelki dimenzióban született műveiben keresgéljek, lángelmék stílusjegyei között vonjak párhuzamot.

Az 1980-as években egy budai református gyülekezetbe kezdtem járni, ahol minden istentisztelet végén elénekeltük nemzeti imádságunkat, ráadásul az akkor ott szorgoskodó egyetemista kántor szaporább tempót diktált az orgonán, és nem tehattünk mást, mint hogy igyekeztünk nem lemaradni – végre nem nyújtottuk úgy, mint a rétestésztát, jól meghúzva a sorvégeket.

És manapság, amikor hallom, hálás vagyok, és arra gondolok, hogy milyen szerencsés korban születtem, hogy semmilyen háború nem zavarta meg az életemet, hogy mindaz, amit a *Himnusz* szövege felidéz, korosztályom számára csupán história, az őseink hagyatéka, ami tiszteletet érdemel.

Ám ezek csak az én emlékeim. Megkértem zenészeket, előadóművészeket, tanárokat és nem zenei pályán lévő szakembereket, hogy mondják el: mit jelent számukra a magyar *Himnusz*, és mit jelenthet a mai fiataloknak; vajon az olykor hamiskásan együtt énekelte vagy épp a felvételtől meghallgatott *Himnusz*-e a méltó; és mit szólnak ahhoz az egykori felvetéshez, hogy legyen új himnuszunk, esetleg gyorsítsuk fel a mostanit.

Hosszú Kristóf zenész, nagybőgős rendkívül fontosnak tartja a *Himnusz* gondolatvilágát, és főleg azt, hogy a szülők, tanárok értsék meg a fiatalokkal, hogy mi az üzenete, hogy rólunk és hozzánk szól, mindannyiunkhoz.

„Mivel számomra imát is jelent, így összekulcsolt kézzel énekelem. Természetesen azt tartom optimálisnak, ha mindannyian fel tudjuk idézni a vers teljes szövegét, de az a legkevesebb, hogy az értelmével legyünk tisztában. Iskolai alkalmakon már megtapasztaltam, hogy milyen üres és hideg érzés az, amikor felvételről hangzik el, sem az a tisztelet, sem az az alázat nem jelenik meg, sem a katarzist nem lehet átélni, amit minden élő előadás kivált belőlem. Éppen az élő énekléssel lehet közelebb vinni a fiatalokhoz, hiszen az együtt éneklők ereje bevonja azokat is előbb-utóbb, akik nem tudnak vagy nem mernek énekelni, hiszen ez a mű mi magunk vagyunk.”

Vígh-Kiss Erika matematikatanárt rossz érzés fogja el, amikor a *Himnusz* felvételről megy, illetve akkor is, ha nem énekelheti, vagy csak páran éneklük.

„Többet kellene beszélni órákon arról, hogy mit is jelent magyarnak lenni, hogyan élnek, élhetik meg magyarságukat a határon kívül élő honfitársaink, a külföldi magyarok. Jó kezdeményezésnek tartom Nagy-Baló András ötletét, hogy az általa elindított Bolyai János Matematika Csapatverseny immár hagyományosan azzal kezdődik, hogy a résztvevők eléneklük a *Himnusz*t.

Sokan gondolják úgy, hogy a magyar *Himnusz* szomorú, és kifejezi a nép lelkületét, és talán hat is ránk, hogy nem olyan vidám, lelkesítő, mint pl. az olaszoké, ám ennek ellenére sem cserélném el egy nép nemzeti énekére sem.

Édesapám azt mondta nekem kiskoromban, hogy a *Himnusz* rólunk szól, ugyanis a családnevünk első tagja Vígh. Büszkén énekelem azóta is a *Himnusz*t, és gyakran el is érzékenyülök, elmosolyodom, különösen annál a sornál, hogy »Hozz rá víg esztendőt«, mert úgy érzem, rajtam is múlik, hogy a magyar népnek milyen lesz a sorsa, s azért kell munkálkodnom, hogy jobb, boldogabb legyen. Ezt a szellemi örökséget szeretném továbbadni a diákjaimnak is.

A felső tagozatosok már tanulják a *Himnusz*t mint költeményt, és illik tudnia minden magyarnak mind a nyolc versszakát. Én a diákoknak már alsó tagozaton megtanítanám, kezdjék el énekelni, és minden iskolai rendezvény elejére betenném a műsorszámok közé. Van egyfajta varázsa, ha több száz gyerek és minden tanár, nemzeti imádságunknak megadva a tiszteletet, együtt énekel. Sokkal kedvesebbek számomra azok az évnnyitó, évzáró, ballagások, amikor az ünneplő közösség éneklük a *Himnusz*t. Úgy vélem, ennek sokkal nagyobb nevelő hatása is van, mint a zenehallgatásnak.

Ünnepségeken a *Himnusz* éneklése közben egyenesen állunk, a test mellé tett kézzel, a templomban

viszont összekulcsolt kézzel énekeljük a *Himnusz*t, mintegy imaként, hisz az is voltaképp. Futballmérkőzéseken a játékosok gyakran a szívükre helyezik a kezüket, és ha azt látom, átéléssel éneklük, még ha nem is kristálytisztán, akkor is meghatódom.”

Dr. Smuta Attila, a Neumann János Egyetem Pedagógusképző Kar tanszékvezető főiskolai tanára is az élő együtt éneklést támogatja, és karvezetőként mindent megtesz annak érdekében, hogy a tanárok pedagógusok legyenek, akik példát mutatnak a közös éneklésben, felvállalva az esetleges gyengébb zenei képességeiket is.

„Csak így lesznek a pedagógusok hitelesek a gyermekek számára. A gyermekekben életre szóló emlékként élhetnek a pedagógusokkal való közös élmények, így az éneklés is. Karvezetőként a transzponált (Esz-dúr helyett B-dúr) zenekari feldolgozást javasolom, mert véleményem szerint az eredeti hangfekvésben előadva énekelhetetlenül magas. Az új verzió választásával, valamint Erkel eredeti hangszerelési ötletével, a harangokkal igazán magasstosszá, énekelhetővé vált szinte mindenki számára.

Ami a gyermekek viselkedését illeti: mivel nem mind-egyikük érett lelkileg arra, vagy egyszerűen nem olyan a habitusa, hogy imára kulcsolja a kezét, vagy netán a szívére tartva énekeljen, a test melletti elhelyezést tartom optimálisnak, de ha szívből, belülről fakad bármilyen más testtartás, azt is el tudom fogadni. Számos szabály van, amivel a mai gyermekek nincsenek tisztában, és bizonyos típusú neveltlenség okán viselkednek olykor illetlenül. Pedig illene tudni, hogy a *Himnusz* éneklése közben (és még számos más alkalommal) nem illik rágógumit rágni, zsebre dugott kézzel állni, hasonlóképpen, mint ha keresztény templomba lépünk be, levesszük a sapkánkat.”

Fózy Vilma muzeológus is a közös énekléssel ért egyet.

„Ha nincs élő kíséret, akkor célszerűnek tartom a zenei aláfestés bejátszását, mert sokat hozzáad, érzelmdúsabb lesz az előadás, és segít abban is, hogy végig tiszta maradjon az intonáció, valamint annak, aki bizonytalan, nagy segítség a felvételről hozzáadott kísérezene, mivel a szöveg elsősorban dallammal rögzült belénk. Mivel mindenkinek ott van a fülében a zenés változat, csak magában az énekszó kicsit kopárnak, kevésbé ünnepélyesnek is tűnhet, illetve a befejezetlenség érzését adhatja, miután a kórus a mű végére ér. A *Himnusz*-éneklés alatti testtartással kapcsolatban úgy vélem, hogy a laza vigyázállás az általános, a szívre tett kéztartást egyértelműen az amerikai filmekből vettük át, az összekulcsolt változat pedig a templomba való. A *Himnusz* népszerűsítése ügyében azt tartom helyesnek, ha igazán ünnepi körülmények között adjuk elő, mert akkor varázslatos hatást lehet elérni vele. A *Himnusz* az egyik legszebb nemzeti ének, rituális, és nem szabad csereberélni.”

Dr. Osváth László, egy budapesti gimnázium magyar-tanára is úgy látja, hogy egyre kevesebben éneklük a diákok közül a *Himnusz*t.

„Mi mindig a cappella énekeltetjük az ünnepeken, de alig-alig szól. Ha más lenne a himnuszunk, szerintem akkor se énekelnék. Szomorú tapasztalat ez. És nem azért, mert »nem élő« a *Himnusz*, hanem mert nem énekelnek manapság az emberek. Régen ez természetes és élményszerű volt, főleg a kirándulások alkalmával, ma azonban nem jellemző. Hívó keresztyén magyar emberként a nemzeti ének semmiféle megváltoztatására nem szavaznék, s ha ez felmerülne, hevesen tiltakoznék, ebben Kodályval nagyon is egyetérték. Mi csak énekeljük, s biztassuk a gyerekeket is, többet a példamutatásnál amúgy sem tehetünk, mert a tuc-tuccal, monoton, hangos, olcsó ritmusokkal nem tudjuk felvenni a versenyt. A gyülekezeti éneklés nagyon imponáló és serkentő a templomba járó fiatalok számára, ők jobban és többet énekelnek, de a nagy tömeghez képest kevesen vannak. Lehetséges megoldás az evangelizáció, a magyarságtudat erősítése, valamint a valódi zene, zeneszeretet bemutatása... S majdcsak alakul. Lemondani ezekről bűn lenne.”

Urbán Jánosné nyugalmazott főiskolai matematikatanár számára elsősorban a Nemzetközi Magyar Matematikaversenyek élményeit eleveníti fel ez a mű.

„Minden második évben a határon túli magyarok területén kerül megrendezésre (egyéb éveken Magyarországon), ahol a verseny előtt a *Himnusz* és a végén a *Szózat* éneklése alatt a tanárok általában könnyezve énekelnek, ugyanolyan emelkedett érzést élnek át, mint amikor a Felvidéken lévő találkozások alkalmával a templomi mise végén csendül fel a nemzetünket összetartó ének. Ott is mindenki sír, de főleg az idősek, akik még átérzik a Magyarországtól való elszakadás érzését. Számomra a *Himnusz*unk egy csodálatos, hazafias imádság, ami állva és akár imádságra kulcsolt kézzel, együtt énekelve lélegzet-elállító erővel képes megajándékozni bennünket. Nagyon sajnálom azokat a fiatalokat, akik nem kapták meg a hazaszeretetre való nevelést.”

Meister Éva színművésznek a *Himnusz* a haza, a nemzet, a szülőföld szeretetét, tiszteletét és a helytállást jelenti. De John Fitzgerald Kennedy szavait is felidézi: „Ne azt kérdezd, hogy mit tett érted az ország, hanem azt, hogy te mit tettél az országért.”

„A szívre helyezett kéz csak akkor színpadias, ha érzélem nélkül kerül oda. A templomban összekulcsolt kézzel szokták énekelni, ám a kéztartást sokkal kevésbé tartom lényegesnek, mint azt, hogy örömmel és büszkeséggel énekeljük, mert ez a mű a közös magyar történelem, a magyar irodalom része. Meg kell tanítani a fiatalokat magyarrá emelkedni, ami a szülő és az iskola feladata.”

Dr. Tóth Andrea jogász, aki több kórusban is aktívan énekel, azzal a vélekedéssel, hogy a mi *Himnusz*unk idejétmúlt, szomorú, és meg kellene újítani, egyáltalán nem ért egyet.

„Ez a mű végigkísért bennünket a történelmünkön: dicsőséges időkön és szomorú háborúkon. Mint ahogyan a történelmet sem írjuk át, a múltunkhoz tartozó *Himnusz*t sem. A vers és a zene külön-külön és együtt is csodálatos. Ha a *Himnusz* iskolai ünnepélyeken, pusztán énekléssel történő megszólaltatásakor nem énekelnek a gyerekek tisztán, akkor természetesen a *Himnusz* előadása nem lehet elég szép és ünnepélyes. A zenei fejlesztés egyik eszköze lehet (hogyha nincs elegendő szakember), ha tiszta zenét hallgatunk, és próbálunk vele együtt énekelni, ezért inkább kompromisszumot kötök azzal, ha kísérettel éneklük a *Himnusz*t, de legyen az előadása – amennyire csak lehetséges – kifogástalan. Ettől lesz egyben ünnepélyes is.”

Petrovics Miklós grafikus jónak tartja a *Himnusz* tanulásával, pontos megértésével kapcsolatos kezdeményezést, illetve követendőnek, hogy a magyar kultúra napján közös *Himnusz*-énekléseket szervezzenek ország-szerte az iskolákban, Magyarországon és a határon túli magyarok területén is.

„1995–2000 között, amikor általános iskolába jártam, az iskolai ünnepeken sajnos mindig hangfelvételtől hallgattuk a *Himnusz*t, nem énekeltek. Bár elvétve előfordult, hogy valaki énekel, a gyerekek és a tanárok nagyobb része csak hallgatott vigyázóállásban. Sokan még a mai napig valamiféle nacionalista túlbuzgóságnak gondolják, ha valaki határozott hanggal éneklük a *Himnusz*t. Ez nyilván az előző rendszer nemzetellenes, hagyományellenes hozzáállásából is fakad. A nagyobb rendezvényeken azonban már egyre többen »mernek« hangosan énekelni. Számomra nagyon hiányoznak más művészeti ágak *Himnusz* ihlette megnyilvánulásai. Készült ugyan *Himnusz*-szobor, de azt kevésnek érzem. Örülnék, ha ez a szimbólika megjelenne új alkotásokban is.”

Weninger Andrea kommunikációs szakember nem ért egyet azzal, hogy amiatt kellene változtatnunk nemzeti énekünkön, mert túl pátoszos, szomorú.

„Szerintem nagyon szép és kifejező, nemcsak zeneileg, de maga a vers is. És mivel sokszor inkább szomorú volt a történelmünk alakulása, ezt el kell fogadnunk, ezért nem lehet a mi himnuszunk induló, és a mi mentalitásunk sem hasonlít más nemzetek mentalitására. A szimbólumok tekintetében is nagyon más Magyarország. Az Egyesült Államokban minden házon kinn van a lobogó. Még az akciófilmekből sem hiányoznak a szimbólumok, és ez nekik természetes. Ennek bizony történelmi gyökerei is vannak, és nem ártana, ha egy kicsit büszkébbek lennénk, és a *Himnusz* csak az egyik eszköze ennek.”

Polgár Erzsébet zongora-művésztanár véleménye szerint az élő hangszeres muzsikálás, még inkább az éneklés az ember belső világával van összeköttetésben. Az akusztikus, élő hangszerek rezgése vagy az emberi hang a lélek húrjait is megrezegteti. Felülemelkedik a külső objektív világon, és egymásra is ráhangol bennünket.

„A hangszeréből, énekszó nélkül szóló *Himnusz* is hatással lehet a hallgatóra, ha azonban ő maga is énekel a hangszeres kísérethez, vagy csak »a cappella« szólaltatja meg, az plusz lelki töltést ad. Elektronikus hangszereken előadva megfosztják a zenét ettől az élő rezgéstől. Ezt az előadásmódot semmiképpen sem tartom megfelelőnek.

Iskolai ünnepeken, ha nincs élő kíséret, akkor is inkább énekeljék együtt a résztvevők a *Himnuszt*. A közös éneklésnek, főleg ha sokan énekelnek együtt, különösen nagy hatása van.

Szerintem a mai fiatalok is szeretnek együtt énekelni. Rock- vagy egyéb koncerteken, ahol hatalmas tömegben gyűlnek össze, magával sodorja őket a zene. Szinte hipnotikus hatással van rájuk. Valaha a *Himnusznak* is ilyen hatása lehetett.

Az éneklés szempontjából az a legjobb, ha állva énekelünk, egyenes tartással, a test mellett lazán leengedett karokkal. Az állva éneklés egyben a tisztelet jele is, számomra teljesen természetes, hogy felálljak, amint megszólal a *Himnusz*.

Akit annyira meghat, és imának érzi, kulcsolja össze nyugodtan a kezét, vagy tegye a szívére. Kinek mit sugár az ösztöne. Ehhez, azt hiszem, nem lehet külső utasításokat adni.

Jó lenne, ha mindenki tudná a *Himnusz* összes versszakát, de az elsőt mindenképpen érdemes, többek között azért, hogy közös élménnyé válhasson az éneklés.

Tanítottam olyan iskolában is, ahol az udvarra kivezényelt gyerekek vigyázzba állva, némán kellett hogy végighallgassák a hangszeréből áradó hangos zenét. Az ünnepség után pedig meg is büntették azokat, akik nem tudtak végig fegyelmezetten állni. Ez teljesen kiábrándító, lélekölő volt. Ha egy gyermek aktívan részt vehet valamiben, ami szép és hasznos, akkor azt odaadóan teszi, nem kell őt fegyelmezni. Gyermekkoromban a *Himnusz* számomra szentség volt. Erdélyi lévén az anyaországot, a hazát jelentette. A Hazát, melytől elszakadtunk. Amikor a rádióban megszólalt a *Himnusz*, az egész család felállt, és sokszor könnyekkel a szemünkben énekeltek mindannyian. Itt, Magyarországon az áttelepülésünk után viszont azt tapasztalom, hogy sajnos egy nagyon depresszióba hajló nemzet vagyunk, szinte mindenki szomorú és befele forduló. Odaát, Erdélyben a lelki terheink dacára is végeztük a munkánkat, és a pozitív dolgokból próbáltunk erőt gyűjteni. Hallottam a *Himnuszt* egy kicsit gyorsabb tempóban is. Ez nagyon tetszett. Ha ez a tempó meghonosodna, elképzelhető, hogy ez kilendítene minket a letargiából. Hátha újra felpezsdülne az ifjúi vér a szívünkben.”

Kerényi Györgynek, a Kecskemét–Marosvásárhely Baráti Kör Egyesület elnökének máig fülében csengenek a családi ünnepeken elhangzott énekek, amelyeket kántortanító, falusi iskolaigazgató anyai nagypapja harmóniummal kísért.

„Fontosnak tartom, hogy a kisgyermeket a versek, mesék és dalok szeretete hassa át, valamint a magyarság és a hit párhuzamos érzelmi és tudatos megélése vegye körül. Ezeket egyformán családi, közösségi és iskolai nevelési kötelezettségeknek tartom. Számomra a *Himnusz* meghallgatása és éneklése még ma is torokszorító érzés. Bizonyos sorainál annyira összeér a szöveg és a dallam, hogy szinte megbizserget. A *Himnusz* egy olyan nemzeti ima, amely vallásos meggyőződéstől függetlenül tud mindenkit átjárni, aki érteni és érezni akarja. Ezt igazolja az is, hogy a sportvilágversenyeken nem csak a magyar győzteseket hatja meg ez a kompozíció. Szívesen emlékszem vissza arra, amikor a hetvenes évek második felében sátoros, trabantos, Erdélyt járó turistaként Brassó környékén az esti órákban eltévedtünk. Ugyan szombat este volt, csak egy helyen volt a faluban világosság. Az ottani akkori kötelező »takarékoság« okán nem volt rendes áramszolgáltatás. A falu összes Daciájának autóakkumulátora összekötve világított a kultúrházban magyarszász-román családokkal vegyesen tartott – minden nemzetiség zenéjét is pillanatonként váltó –, nagyon békés, vidám lakodalmon. Mikor megtudták, honnan érkeztünk, nem hagytak bennünket távozni, szinte a legfontosabb vendégek lettünk reggelig. Éjjélkor a társaság nagyobbik fele elénekelte a magyar és a székely himnuszt. A legborzongatóbbnak azt éreztem, amikor mellénk állt egy középkorú atyafi, és elmondta, hogy ő pusztán a *Himnusz* énekléséért nemrégén már börtönben is ült egy évet, de nem bánja, ha megint úgy alakul. A tiszteletünkre hangosan elénekelte mindkettőt ismét! Azóta is gyakran látogatok a küllhoni magyarság körébe, és minden *Himnusz*-énekléskor leperereg ez a történet előttem. Úgy látom, hogy van még máig szóló példa határon túlról, nekünk meg itthoni adósságunk ez ügyben!”

Villányi Eszter, az egyetemese kultúra lovagja tanári munkája során igyekezett Erkel Ferencet közel hozni az ifjúsághoz.

„A 19. század nemzetépítő törekvéseihez szervesen hozzátartoztak a himnuszok, hiszen a nemzetállami identitás kifejezéséhez ez a verses műfaj volt a legmegfelelőbb. A szülőföld szeretetét és a magyar történelem viharait megjelenítő Kölcey-himnusz tartalmát, formáját méltó zenei megfogalmazásnak tartom.”

Medveczky Ádám, Kossuth-, Bartók-Pásztory-, Liszt-díjas, Prima Primissima díjas karmester:

„Ez az egyetlen himnusz, ami nem öndicsőítés; mert ha azt veszem, hogy *Deutschland, Deutschland über alles*, meg *Italia, Italia...*, *Великая Русь...* vagy most *Могучая воля, великая слава*, illetve *God save the Queen...* – ezek mind vagy egy királyt, vagy egy népet dicsőítenek, a magyar *Himnusz* pedig egy alázatos imádság. Ez óriási különbség, zeneileg és szellemileg is tekintélyes az eltérés. A *Himnusz* szerkezete is különleges. Egy egészen mély leborulással indul, hálát ad azért a sok jóért, ami értünk történt történelmünk során, amit köszönni lehet, majd a büntetések lajstromát követően az alázatos imádság a végén visszatér. Ez a vers már önmagában egy zenei kincs, olyan, mint – műszóval kifejezve – a szubdomináns fordulatú előjáték, ez mindig valami befelé fordulás a klasszikus zenében. Ahogy ez elindul!

Minden elfogultság nélkül állítom, hogy a legszebb himnusz a miénk, semmifajta protokoll csillogás vagy puffogás nincs benne. Ez nem is csak egy himnusz, hanem inkább egy vallásos zsoltár.

Számomra a tempó nem mérvadó, mert minden melódiának megvan a maga tempója, ennek egy folyamatos, de nem túl gyors, amilyen a zsoltaré. Ezt nem is lehet beskatulyázni semmi metronóm adta szabályos ütembe.

Horváth Ádám rendező mesélte, hogy elhatározta 1964-ben, hogy tévéfilmet készítenek a *Himnusz*ról. Az első olyan film volt, amiben engedélyezték, hogy a *Himnusz* elhangozzon. Már akkor az a nézet volt általános a politikusok körében, hogy a *Himnusz* Istennel kezdődik... mindig fanyalogtak, megkíséreltek változtatni a helyzeten, még Illyés Gyulával és Kodály Zoltánnal is próbálkoztak az 1950-es években, a „felszabadulás” 10 éves évfordulójára azzal, hogy elavult a régi. Kodály csak annyit mondott: „Jó a régi.” Végül egy feltétellel engedélyezték a *Himnusz*-film elkészülését, ha a gyerekkórus úttörőnyakkendőben énekel, és a háttérben ott lesz a vörös csillag.

Nem volt egyszerű. Először felvették a zenei részt, a hangot, majd több ízben, hosszasan készítették el a felvételeket, amikor a zenére rá kellett mozogni. Legalább egy óra volt, amíg azt a két tremolót fölvetették, és össze tudták vágni. Így megszülethetett az első felvétel, és én abban timpaniztam. A „balsors” előtt megjelentem egy nagy tremolóval, s aztán még kétszer.

Nagyon sok élményem volt még később a *Himnusz* kapcsán turnékon. Ferencsik is régen, akármerre voltunk, a *Himnusszal* kezdte a műsort, főleg Angliában. Legutóbb, amikor a Székelyföldön csináltuk a Kárpát-Haza OperaTúrát a *Hunyadival*, eljátszottuk az elején a magyar *Himnusz*t és a legvégén a székely himnusz, és olyan hatást váltott ki ez a kettő így, körbefogva az operát, ami nekem örök életemre emlékezetes marad.”

* * *

Milyen különbözőek vagyunk, hányféle véleménnyel! És lám, mégis, egyetlen dalban képesek vagyunk eggyé válni, egyetlen imádságban, amit két géniusz, Kölcsey és Erkel forrasztott egyetlen remekművé, ami a magyar emberek sokszínűségét hivatott időnként másfél-két percre a piros-fehér-zöld lobogónk mögé eggyé olvasztani.

És micsoda áldás, hogy ilyen sokfélék vagyunk, és mekkora szerencse, hogy csak egyetlen himnuszunk van, mert így legalább azon nincs vita, hogy melyiket énekeljük. És igen: énekeljük! Énekeljük minél több alkalommal, január 22-én, a magyar kultúra napján, június 15-én, a megzenésítés születésnapján és mindannyiszor, amikor emelkedett lélekkel fordulunk egymás felé. Azok, akik tudják, és szeretnek énekelni, élőben, akik bizonytalanok, azok felvétellel megtámogatva.

Ez azonban egyetlen költőt se tartson vissza attól, hogy legalább olyan színvonalon írjon szöveget, mint Kölcsey, és egyetlen zeneszerzőt se, hogy legalább olyan magaslatokban komponáljon versekre dallamokat, mint Erkel. Vagyunk számosan olyanok, akik örömmel énekelünk emelkedett szövegű, lelkesítő, jó kedélyű kompozíciókat, mint például Kodály Zoltán Berzsenyi Dániel *A magyarokhoz II.* 1., 5. és 6. versszakára komponált kánonját.

De bármilyen népszerűek legyenek is majd a megszülető kompozíciók, bármilyen lelkesítőek, nekünk, magyaroknak nemzeti ének, nemzeti imádság, „vallásos zsoltár”: *Himnusz* csak egy van.

Irodalom

Kölcsey Ferenc – Erkel Ferenc – Bónis Ferenc:
Himnusz. Budapest: Püski, 1994.

D’Izoz Kálmán: *Erkel és a szimfónikus zene*. http://mek.oszk.hu/08600/08689/pdf/erkel2_02.pdf
(Letöltés ideje: 2018. 02. 04.)

Riskó Kata: Erkel Hymnuszának keletkezése és hagyományozódásának története az első világháborúig. In: Tóth Magdaléna (szerk.): *A magyar Himnusz képes albuma*. Budapest: Argumentum–OSZK, 2017, 97–127.

Szöveg:
Szódy Judit

Különórák az óvodában

Bár az óvodáskorú gyerekek legjobb fejlesztő módszere a szabad játék, az ovis csoport falán kint díszileg az órarend, amelyen minden napra jut néhány különóra. Vajon szükség van minderre? És ha igen, kinek van rá szüksége?

Ha megfelelő ingerek érik, van társasága, és megkapja a szükséges érzelmi biztonságot, a három és hat év közötti egészséges gyerek testi, lelki és szellemi fejlődése akkor is biztosítva van, ha nem teszünk érte direkt semmit, vagyis nem fejlesztjük, hanem hagyjuk fejlődni. A kicsik ugyanis főként utánnázással tanulnak, a kortársaiktól, a nagyobb gyerekektől, a felnőttektől. Szinte rájuk ragad minden anélkül, hogy bárki is erőfeszítéseket tenne a fejlesztésük érdekében. Sőt, valójában ők készítetik fejlődésre a környezetüket, annyira érdekli őket szinte minden. Talán ezt a hihetetlen motiváltságot látva akarjuk a különórákkal még több ismerethez juttatni ezt a korosztályt. Sok szülő egyik első kérdése az óvodai beiratkozáskor: És milyen különórák lesznek? Az óvoda pedig a szülők igényeit figyelembe véve: szolgáltat.

A focitól az angolig

Torna, úszás, angol, néptánc, korcsolya, furulya, sakk. Bármilyen. De vajon hova ez a nagy sietség? Mára az egész életet behálózza ez a szemlélet, a félelem, hogy a gyermek lemarad valamiről. Már a várandós anyák is Mozartot hallgatnak, hogy fejlesszék a magzatukat, a rácsos ágyba tudományos alapokon készült, vizualitást fejlesztő ábrák kerülnek, három hónapos kortól lehet babaangolra járni, nincsenek határok. Sokan azt gondolják, hogy a tanulás ilyenkor még „fájdalommentes”, a gyerek észre sem veszi, hogy tanul, hiszen olyan ügyesen, játékosan tanítjuk, ráadásul nagyon érdeklődő: csak úgy magába szív mindent, mint a szivacs. Pedig – legyen bármennyire játékos is a fejlesztés – egy káros összetevő biztosan lesz benne: az elvárás. A foglalkozásvezető és a szülő elvárásai. Hiszen fejlesztési cél nélkül nincs fejlesztés: a szülő azért fizeti ki azt a talicska pénzt, hogy a gyereke fejlődjön. Vagyis megfeleljen az elvárásoknak. Ha nem felel meg, a szülő elégedetlen lesz. Ezt a gyerek akkor is megérzi, ha a szülő palástolja. A felnőttek elvárása nyomást gyakorol

a kicsire, aki úgy érzi, teljesítenie kell. És itt a nagy baj. Ebben az életkorban ugyanis az utánnázás mellett a próba szerencse tanulás által fejlődnek a gyerekek. Vagyis próbálkoznak, hibáznak, próbálkoznak, sikert érnek el, újra próbálkoznak, és lehet, hogy megint hibáznak. A szabad játék során biztonságos érzelmi környezetben ezt megtehetik. Elvárásokkal szembesülve, fejlesztő játék közben már ők maguk sem fogadják el, hogy hibázhatnak. Már számukra is fontos lesz a teljesítmény. Nem mernek csak úgy spontán jelen lenni, próbálkozni, így nem tanulhatnak a saját kárukon.

Mint a nagyok

Mit szeretne a szülő? Vajon örülne, ha a gyereke elmélyülne a játékában, ha nyugodt lenne, ha tudna egy dologra koncentrálni, ha élvezné, amit csinál? Hát persze, hiszen ilyen egy álmogyerek. De ha megnézzük, éppen ezt tesszük lehetetlenné a különórákkal. Nincs idő az elmélyülésre, nincs idő a figyelem fókuszálására, nincs nyugalom. Valójában a gyerekek élete ugyanolyan rohanás, mint a felnőtteké. Ami miatt a felnőttek folyton panaszkodnak. Hogy éli meg ezt egy gyerek? Nem tud elég időt tölteni egy-egy megkezdett folyamatban: egy játékszerrel, egy ovistárssal, egy alkotással. Újra és újra meg kell szakítania a megkezdett tevékenységet. Óráról órára új felnőttekhez és új elvárásokhoz kell alkalmazkodnia. Nem hasonlít ez egy elfoglalt felnőtt életére?

Aki csak aludni jár haza

Sok szülő késő délután is különórára hordja a gyereket, akár hetente többször is. Sokféle oka lehet ennek. Van, aki fél, hogy a gyereke lemarad a többiektől. Az életet versenyhelyzetként fogják fel, azt hiszik, hogy a gyerek boldogabb (sikeresebb? gazdagabb?) lesz felnőttkorában, ha mindig a legjobb oktatási intézménybe járhat, és

a lehető legtöbb készségét fejlesztik. Ennek ellentmond az a tény, hogy a kiemelkedően sikeres, tehetséges felnőttek sokszor nem azokból válnak, akik egyenletesen jól teljesítettek minden tantárgyból, hanem azokból, akik bizonyos területeken kiválóak voltak, míg másban átlagos vagy átlag alatti volt a teljesítményük. Aki az iskolából nagy erőfeszítések árán visz haza mindenből jó jegyeket, abból általában jó hivatalnok lesz, vagy megbízható középvezető. Több vizsgálat is bizonyította, hogy az életben való beválás független az osztályzattól. Ahhoz, hogy valaki kiemelkedőt alkosson, nem azokra a képességekre van szükség, mint ahhoz, hogy valaki folyamatosan mindenből egyenletes teljesítményt nyújtson. Szinte biztos, hogy az, hogy harmincéves korunkban hol tartunk, független attól, hogy anya ovi után vitt-e minket sakkszakkörre vagy teniszre. Az is lehet, hogy a szülő azért hordja különórákra a gyereket, mert egyszerűen nem tud mit kezdeni vele. Sokan már csak a megszokott felszínes kapcsolatok fenntartására képesek, amelyeket a mindennapi mókuserék még lehetővé tesz. Amikor elég lenne a puszta jelenlét, az együttlét, egy mese vagy egy jó beszélgetés, nem érzik magukat komfortosan. Ezért hát szerveznek valamilyen programot, ami kitölti az űrt, lehetőleg rendszeresen. Ahova és ahonnan lehet a gyereket vinni-hozni, az autóban pedig megkérdezni: Mi volt az oviban? Mi volt az edzésen?

A különórák térhódításának kedvez az a hiedelmünk is, hogy a világon a legjobb mindent szakemberekre bízni. Ha én tanítom meg síelni, úszni, sakkozni, az nem olyan jó. Meg időm sincs rá. És nem is értek hozzá eléggé. A szorongás amiatt, hogy nem tudom a lehető legtöbbet és legjobbat adni a gyerekeknek, komoly túlkapásokra vezethet rá a szülő. Például arra, hogy a gyerek szinte alig tölt valamennyi időt otthon, ahol pedig végre önmaga lehetne, ahol nem kell megfelelnie, ahol elengedhetné magát.

Amikor kell a különóra

Az átlagos, egészséges gyerekeket nem kell fejleszteni, szerencsére fejlődnek ők maguktól is. Ám vannak gyerekek, akiknek speciális szükségleteik miatt kifejezetten jó, ha fejlesztő foglalkozásokon vesznek részt, amelyek nem tévesztendőek össze a különórákkal. Az óvodák többségében helyben elérhető logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, aki egyéni vagy kiscsoportos foglalkozáson segíti a gyerekeket előrejutni. Ezek a foglalkozások nem a szülői igényekre válaszolnak, hanem „járnak” a gyerekeknek. A logopédia és a gyógytorna kötelező annak, akiről a szűrővizsgálaton kiderül, hogy csak szakmai segítséggel tudja behozni a lemaradását. Ha ezek a gyerekek már óvodáskorban megfelelő fejlesztésben részesülnek, iskoláskorukra elkerülhetők a részképeség-zavarból, beilleszkedési zavarból, megkésett beszédfejlődésből adódó problémák. A gyermek hasonló problémáinak orvoslására természetesen az óvodai fejlesztésen kívül is igénybe vehetők különböző foglalkozások.

A gyerek örömeire

Vannak olyan gyerekek is, akiknek nagyon nagy a mozgásigényük. Ha a csoportszobában nincs lehetőség szaladgálni, és az időjárás viszonyok miatt az udvarra sem tud rendszeresen kijárni a csoport, akkor ők hoppon maradnak. Velük jó ötlet ovi után kimeníteni a parkba, vagy játszani a kertben a kutyával, ha ez megoldható. Ha nem, akkor jó döntés az ovis torna vagy más olyan tornatermi elfoglaltság, ahol szabadon szaladgálhatnak, ugrálhatnak. A nagymozgást lehetővé tevő különóra esetükben főnyeremény lehet. És persze vannak született táncosok, zenészek, kézművesek, akik imádják és várják a foglalkozásokat, az ő esetükben nem a fejlesztés a cél, hanem a szeretett tevékenységben való elmélyülés lehetőségének biztosítása.

Hogyan segítsünk a gyerekeknek?

- Biztosítsunk számára minél több egybefüggő időt szabad játékra!
- Lehetőség szerint menjünk ki mindennap a szabadba, az óvodakertbe vagy olyan területre, ahol biztonságban érzi magát a csoport, és szabadon játszhatnak, szaladgálhatnak a gyerekek!
- A fejlesztésre szoruló gyerekek számára biztosítson az óvoda szakembert és helyiséget!

Hogyan segítsünk a szülőknek?

- Beszéljünk a szülőkkel arról, mit várnak a különóráktól, milyen félelmeik vannak a gyerek sikerességével, tehetségével kapcsolatban!
- Beszéljünk arról, hogy a játék mennyire fontos a gyerek fejlődésében, hogy mi a jelentősége annak, hogy a gyerek hibázhat, és a hibáiból levonhatja a következtetéseket!
- Beszéljük arról, hogy az élő mese és a szabad játék mennyi lehetőséget ad a gyerekeknek a feszültségek csökkentésére, a problémáik feldolgozására!
- Beszéljünk a szülőkkel a gyerek temperamentumáról, szükségleteiről, ajánljuk fel a segítségünket a különóra-választásban!

Olvasnivalók

- Vekerdy Tamás: *Kisgyerekek. Óvodások...* Budapest: Central Médiacsoport Zrt., 2016.
- Ranschburg Jenő: *Kis gyerek... kis gond? Óvodáskor.* Budapest: Saxum, 2010.
- Sipos Anita: *Egyéni képességek fejlesztése az óvodai nevelésben.* http://www.szombathelyiovodak.hu/files/5217_egyeni_kepessegek_fejlesztese_az_ovodaban.pdf (Letöltés ideje: 2018. 02. 01.)
- Carey, Tanith: *Szülőszelídítés.* Budapest: Park, 2016.

Segítő pedagógia

Hogyan ismerjük fel időben, hogy baj van? Kinek a dolga felvilágosítani? Hogyan és kitől kérjünk segítséget? Mindig így marad, vagy elmúlik? Mikor kezdünk el vele komolyabban foglalkozni? Megnyugodhatunk, ha bekerült a gyermekünk egy óvodába, iskolába vagy esetleg az egyetemre? Egyáltalán mi történik ott? Mi lesz vele, ha már nem foghatjuk a kezét? – Számptalan kérdés merül fel a szülőkben, ha a gyermekükkel valami baj van, és ilyen esetekben a pedagógusnak, a fejlesztő szakembernek tudnia kell megfelelő választ adni és segítő kezet nyújtani. A sajátos nevelési igényű tanulókat nem sajnálni, hanem segíteni kell. A gyógypedagógia – de nevezhetjük segítő pedagógiának is – pedig a megoldások bőséges tárházát képes felsorakoztatni. Új rovatunkban a mindennapi pedagógiai gyakorlatban alkalmazható módszerekkel, terápiákkal, szakmai tapasztalatokkal szeretnénk megismertetni az érdeklődőket.

Egy új rovat indítása mögött sokféle megfontolás állhat, jelen esetben az integráció folyamata az, ami új kihívást, új feladatot jelent a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében a többségi iskolák pedagógusainak. A sajátos nevelési igényű pedagógiát, sajátos módszereket, sajátos hozzáállást és speciális felkészítést igényel valamennyi érintett szereplő számára. A gyógypedagógia vagy mai terminológia szerint a fogyatékoságtudomány interdiszciplináris jellegű – több tudományágból szerzett ismereteket kell egyidejűleg működtetni ahhoz, hogy a tanuló visszajelzését értékelni tudjuk, s kiválasszuk számára a leghatékonyabb fejlesztési módot. Ehhez szeretnénk a segítő pedagógiában bevált módszereket, terápiákat megismertetni, támpontokat, kapaszkodókat, jó gyakorlatokat kínálni. A differenciált fejlesztés, az egyéni bánásmód nem új fogalom a pedagógiai gyakorlatban, sikerességéhez gondos tervezésre, felkészülésre és főleg más szemléletre van szükség.

A tanterv, a kerettanterv a mi tanulóink számára is iránymutató, betartandó dokumentum, de bátran lassíthatunk, oldhatjuk a feszült légkört, ha a tanulók jelzik, valami nem jól működik körülöttük. A mozgás, a játék kihagyhatatlan jelentőségű a gyermek fejlődésében, de ne irányítsuk a gyerek egész napját, szüksége van nyugalomra, csendre, szabadságra, olykor unatkozásra is. Adjunk neki lehetőséget a javításra, ne a hibát emeljük ki. Próbáljunk többször dicsérni, a pozitív oldalukról megközelíteni a kifogásolt

dolgokat. Ne azt gyakoroltassuk, amit nem tud, inkább lépünk vissza az alapozáshoz, adjunk időt a rögzítésre, meglátjuk, később megtérül az időráfordítás. Igyekezzünk megismerni a tanulót, vegyük észre, mi érdekl, miben ügyes, figyeljünk a vágyaira, és azokra alapozva segítségük kibontakozni. A viselkedési zavar egy jelzés a gyerek részéről, valaminek a tünete, nem pedig maga a diagnózis. Mögötte mélyen meghúzódó folyamatok zajlanak, s ha ezeket sikerül megfejteni, akkor számíthatunk a javulásra.

A magyar gyógypedagógia világhírű múltat tekint vissza, a nagy elődök, mint *Ranschburg Pál*, *Éltes Máttyás*, *Bárczi Gusztáv*, hogy csak néhányukat említsük, olyan szemléletet hagyományoztak az utókorra, amelyet az azóta bekövetkezett változások miatt is szeretnénk megosztani. Tanítómestereink munkájára sok szakmai innováció épült azóta is, amelyek megismerése inspiráló lehet a napi pedagógiai problémák megoldásán fáradozó kollégák számára.

Mit kínálunk?

Az új rovat foglalkozik majd a **vonatkozó jogszabályok** értelmezésével, a törvények elérhetőségi útvonalával, hogy mindenki gyorsan válasz tudjon kapni kérdéseire a tanulók, az intézmény, a pedagógusok jogait, kötelezettségeit megfogalmazó dokumentumokból.

Rovatvezető:

**Remeczné
Komár Gabriella**

gyógypedagógus,
logopédus,
tankönyvszerkesztő

A sajátos nevelési igényű tanulók (a látás-, hallássérült, beszédfigyatekos, mozgássérült, autisztikus és egyéb viselkedési, illetve pszichés zavarral küzdő gyermekek) egy része régebben is a többségi iskolában kezdte iskolai pályafutását. Ma az integrációnak köszönhetően talán többen vannak, és egy részük eljuthat a középiskolába, esetleg felsőfokú intézményekbe is. Bemutatjuk, hol és hogyan folyik a **gyógypedagógusok képzése**, hogy akik elhivatottságot éreznek a pedagógia e speciális szeletének megismerésére, azok fel tudjanak készülni az ismeretlen szakmai feladatra.

A **szakértői bizottságok** munkájának bemutatása szintén kihagyhatatlan, mert ott dől el, hogy a tanköteles korú tanulót milyen típusú intézményben fogják majd oktatni, nevelni.

Foglalkozunk majd a **korai fejlesztéssel**. Ez a téma azért kiemelten fontos, mert az életünk első öt éve alatt kialakult alapvető készségeink, képességeink egész pályafutásunkat meghatározzák: ez alatt az idő alatt dől el, sikeresen vesszük-e majd az akadályokat.

A továbbiakban a **gyógypedagógiában bevált módszereket, terápiákat** szeretnénk megismertetni, amelyek nemcsak az általános iskolában, hanem a közép- és felsőfokú oktatási intézményekben is eredményesen alkalmazhatóak.

Az internet világában számtalan fejlesztő lehetőséget találhatunk, de a témában nem járatos érdeklődő bizony könnyen téves következtetést vonhat le, és nem a legmegfelelőbb utat választja. Terveink szerint egy-egy lapszámban mindig megszólaltatjuk a bemutatott módszer/terápia szakértőjét is, aki segíthet a módszer hitelességének megítélésében és abban, hogy biztonnággal tudjunk választani a terápiás lehetőségek közül.

Annál is inkább, mert „ha vannak sürgető teendőink, nincs mindig módunk megvárni, hogy annak minden részletét tudományosan igazolják” (*Theo Peeters*).

A gyógypedagógia jövője

Végezetül hadd osszam meg Önökkel egy személyes élményemet. Pályám legelején, az első tanítási évem szeptemberében az igazgatóm elküldött egy továbbképzésre. Alig száradt meg még a tinta az oklevelemben, így őszinte kíváncsisággal indultam el. A képzésen azonban igen hamar kiderült, hogy „rossz helyre” keveredtem: egyedül én voltam gyógypedagógus. Én kollégáknak tekintettem a többi pedagógust, ők azonban engem nem. Négy évtized telt el azóta, nagyjából ennyi idő kellett ahhoz, hogy a helyzet változzon. Örömmel tapasztalom, hogy egyre gyakrabban közelednek egymáshoz a különböző képesítésű pedagógusok, panaszkodnak, kérdeznek, beszélgetnek egymással, meghallgatják és egyre gyakrabban elfogadják a másik gondolatait.

Az új rovat elindításának is az a célja, hogy a közoktatás szintjein kommunikáljunk egymással, s átadjuk a megszerzett tudást, tapasztalatot azoknak, akiket a törvény a köznevelésben és felsőoktatásban is felhatalmazott a sajátos nevelési igényű tanulók/hallgatók fejlesztésére.

Sajtóhüba, pantomim, besötétítendő szoba

Tréfa- és játékcsozor Arany János tollából

Szöveg: **Maczák Ibolya**

Régi pesti vicc Arany János Őszikék ciklusáról:

- Függőleges hús. Arany János kései versei... Mi lehet ez?
- Akkor most Arany János kései vagy Arany János versei?
- Nem is tudom... Hét betű, az első nincs meg. Valamilyen szikék...

Talán meglepő, ha azt állítjuk: ezen a szöviccen valószínűleg maga Arany nevetett volna a legjobban. A nemritkán komor, borongós hangulatú versek szerzője tudta és értette a tréfát: szívesen rajzolt karikatúrát, írt paródiát – és (amint arról művei és a kortársak feljegyzései egyaránt tanúskodnak) különösen szerette a nyelvi játékokat és a szövicceket. S hogy mikor írta ezek közül a legtöbbet? Erre a kérdésre is meglepő választ kaphatunk a pályakép ismeretében: bár Arany egész életművében fel-felbukkannak az ilyen típusú játékok (amelyek költészetén is nyomot hagytak), összességében két „tréfa- és játékciklusa” volt: az egyik nagykőrösi tanár korában, a másik élete legvégén. Vagyis akkor, amikor leghíresebb – és letragikusabb – balladáit, illetve borongós hangulatú Őszikék ciklusát írta. Írásunkban játékaiból és tréfáiból gyűjtöttünk össze egy csokorra valót.

„Névjegyek” egy igazán aranyos poétától

Költők esetében nem lepődünk meg azon, hogy nyelvi képességeik kiemelkedőek – azon pedig még ennyire sem, hogy képesek bokorrímes verset írni. Az azonban ritka bravúrnak számít, hogy hét versszakon, huszonnyolc összecsengó soron keresztül oldja ezt meg valaki. Különösen akkor, ha ez a hívószó: Huba. Arany János *Szemere Miklósnak* című versében nem véletlenül erre rímelnék a sorok: a család a honfoglaló magyarok közül Huba vezértől vezette le eredetét. Arany a következőképpen hívta meg Nagykovácsot:

*„Barátom Szemere de genere Huba,
Hallom, hogy Pesten ülsz egy hitvány oduba;
Kőrsőre is talán eljössz rándevuba,
Hol nem sok köpeny van, de annál több suba. [...]*

*Itt van még Losonczi, velünk egy szapuba,
[lúgózó kád]
Pegazusnak ő is nektárt tölt váluba;
Nosza hát egy verset mondjon impromptuba,
[rögtönözve]
De ne legyen benne nyomtatási – huba.”*

Meg kell jegyeznünk, hogy az utolsó rím megfogalmazása konkrét, megtörtént eseményen alapult: a nehezen olvasható írása miatt szinte folyamatosan sajtóhibákkal küszködő Szemere egyik munkája utáni hibajegyzék a következő címen jelent meg: Nyomtatási hubák.

Arany János azonban nemcsak a Huba névből csinált irodalmi szóviccet. Saját magát sem kímélte e téren: nem is egyszer „aknáztta ki” az Arany névben rejlő lehetőségeket. Közismert tény, hogy 1847 februárjában nemcsak a pályadíjat nyerte el a *Toldival* a Kisfaludy Társaság pályázatán, hanem bírálói csodálatát is – olyannyira, hogy a kitűzött tizenöt aranyat a társaság (kivételesen!) húszra emelte. Azt azonban kevesebben tudják, hogyan fogadta Arany a váratlan népszerűség hírére – nem kevés önróniával. Erről tanúskodik *Aranyaimhoz. Midőn Toldim pályadíjt nyert* című verse, amelyben az elnyert aranyakat szólítja meg, nemegyszer felelgetve a költeményben közte és az aranyak közt fennálló „névrokonságot”:

*„Isten hozott, sápadt fiúk!
Színünk, nevünk úgyis rokon:
Nosza, ki hogy segítni tud,
Segítsetek bátyátonkon.”*

Egyik Petőfinek írt episztolájában szó szerint is letette névjegyet, amikor franciául is szerepeltette benne saját „aranyfényű” nevét:

*„Imádott barátom, jó Petőfi Sándor
Szives üdvözlését ime küldi Jean d’Or.”*

Vélhetőleg ezek a szójátékok is befolyásolták Kosztolányi Dezsőt, amikor *Zsivajgó természet* című, 1930-ban megjelent tréfás „esszégyűjteményében” a következő lírai és szép – ugyanakkor finom humorral fűszerezett szavakkal emlékezik meg nagy elődjéről, az „Ásvá-

nyok beszéde” című fejezetben az arany szájába adva szavait: „Engem keresve találtátok meg az utat az igaz tudomány és élet felé. Nem is aljas fulajtárjaim tömjénezésére vagyok büszke, hanem erre. Meg arra, hogy egy költőt, aki maga a tökéletesség, az, ami én a nemesfémek között, rólam neveztek el.”

Sándor vitéz és a „néma show”

Talán kevesen tudják, hogy Arany szívesen és gyakran készített versparódiákat. Petőfi *János vitézét* kétféle szempontból is „újraformázta”. Először 1848-ban, amikor Petőfihez írt verses levelében – amelyben Jean d’Ornak nevezte magát – leírta, hogyan képzeli barátja vitézkedését a harcmezőn. Egészen pontosan „dumb show”-nak, vagyis némajátéknak, pantomimnek nevezte el az erről szóló versbetétet (amelynek tartalma leginkább egy – akkor még természetesen nem létező – burleszkfilm jeleneteire hasonlít):

*„(Dumb Show.)
Sárga pitykés, zöld hajtókás, kurta szárú fűzőtt
csizmás magyar
huszár jelenik meg egy kis ajtón a kert alatt.
Kedvese addig
kíséri, könyörög, sír, elájul. A vitéz elrohan
egy dombig,
onnan széttétkint, lát iszonyú magas kukoricát
és rettentő sok
ázott kendert. Visszafut a kis ajtóhoz, hol hú karok
fogadják a
győzedelmest. A hős juhászbundát terít le
s borostyánai árnyékába
heveredik.
(Dumb Show exit.)”*

A fent idézett szövegrészben a juhászbunda emlegetése miatt joggal gondolhatunk a *János vitézre*, de azt maga Arany is egyértelművé teszi az episztola dumb show-t követő részében:

*„És mivel nem harcolt borsóért vagy babért;
Homlokára tűzik a diadal babért;
Annyi érdemjellel rakva tér vissza már;
Amennyit bizony nem mindenütt visz számár.
Eredj Sándor vitéz, hadd zengjek én neked
Viselt dolgaidról XXIV éneket.”*

„Sándor vitéz” és az elbeszélő költemény énekeire való utalás egyértelművé teszi a paródiát „alanyát”. Jóval később, az 1860-as években Arany nyelvművelési céllal is készített *János vitéz*-paródiát. Az alábbi szövegrészben a magyar szövegekben is gyakorta előforduló germanizmusokra, vagyis jelen esetben a személyes névmások és az igeikötők magyartalan használatára hívta fel a figyelmet: „Élt egyszer egy juhászbojtár. Ő mindennap hajtotta ki nyáját faluvégre, s ha a juhok szép csöndesen széledtek el a mezőn, ő kényelmesen heverészett le a növényzetre. Fialat szívét erősen gyújtá fel a szerelemtűz; mert nem messze pillanta meg a patakban egy leányt ruhákat mosni. Ő tüstént mene közelebb és nem nyugvék, mielőtt szépen csalogatta őt a vízből ki.”

Népi találós kérdések – költői mondacsok

Arany több ízben is segített lányának és fiának – Lászlónak és Juliannának, amikor a fiatalok mondókákat, találós kérdéseket gyűjtöttek Nagyszalontán. Ebből a közös gyűjtésből származnak az alábbi, közismert találós kérdések is:

*E világot átaléri
Mégis egy tyúk átallépi. (kerékvágás)*

*Míg él, mindig áll,
Holta után szaladgál. (ördögszekér – későbbi,
közismert változatban: kóró)*

Ismeretes azonban olyan Arany-vers is, ami a szerző szándékától függetlenül találós kérdéssé alakult az idők során. Az 1860-as évektől több olyan rövid, politikai tartalmú, satirikus verset is írt Arany, amelyeket a későbbiekben „mondacsok”-nak nevezett. Ezek közé tartozik a *Cilinder* című költeménye is, amely a költő szándéka szerint kortársainak félig magyaros, félig „kozmpolita” öltözködési divatját volt hivatva gúnyolni:

*„A kalapom cilinder,
Nem holmi csekélység;
Ha fölteszem: magasság,
Ha leveszem: mélység.”*

Arany nyilvánvalóan nem csupán az ízléstelen stíluskeveredés miatt kárhoztatta ezt a viseletet, mely – amint egy kutató megfogalmazta – az 1848-as forradalom mellett tüntető zsinóros ruhához „modern kürtőkala-pot hordatott az emberrel”, hanem a kortársak álságos, „kétkulacos” viselkedését is, amelynek következtében egyszerre akartak megfelelni a nemzeti hagyományoknak és a Habsburg uralkodónak. A vers a későbbiekben – politikai élet vesztve – közhasználatú szállóigévé vált: Karinthy Frigyes a magasság és mélység fogalmáról, valamint a hazai viseletről szóló satirikus írásában egyaránt helyet kapott. A vers utolsó két sorát a találós kérdések között tartják számon a mai napig: ebben vélhetően szerepe van annak is, hogy szerkezete nagyon hasonlít az ismert találókérdés-szerkezetre („Ha feldobják fehér, ha leesik sárga, mi az?”).

Két megrendítő számjatek

Az Arany-hagyatékban található 1881-es *Akadémiai Almanach* egyik lapjának margóján találták meg a kutatók (Arany születésnapjának dátuma, március 2. mellett) a költő egyik legkülönösebb játékát, amelyet egy esztendővel a halála előtt, 64 éves korában készített. A játék abból áll, hogy születésének dátumából (1817) levonta éveinek számát, majd ennek dupláját, háromszorosát és így tovább, azt keresve, hogy milyen korban élhetett volna egy-két-három emberöltővel korábban. Az első levonás Mária Terézia uralkodásának idejére (1753), a második a Thököly-felkelés éveibe (1689) „vitte” volna. A harmadik (1625) Bethlen Gábor uralkodását, a negyedik (1561) az Erzsébet-kort, az ötödik (1497) Amerika felfedezésének időszakát adta... Mint látható, az idő, a történelem – és az elmúlás egyaránt foglalkoztatta Aranyt ebben az időben. Erről tanúskodik az a rövid verse is, amelyet ugyanezen a napon írt, *Évnapra* címmel. Nem tudhatta, hogy ez lesz utolsó születésnapjára írt verse, amelyet ugyancsak a játékosság és egyfajta öszszegzés jegyében írt:

*„Nyolcvan év
Ritka szép;
Hetven év
Jó, ha ép;
Hatvannégy esztendő:
Untig elegendő.”*

Életének legutolsó évében Arany már alig-alig hagyta el lakását. Mivel betegsége egyre súlyosabbá vált, gyenge szemét egyre inkább bántotta a fény. Éppen ezért orvosi utasításra déltájban még szobájának ablakait is be kellett függönyözni. Az idős költő konkrét és átvitt értelemben egyaránt úgy érezte, hogy egyre inkább elsötétül körülötte a világ. Ez ihlette egyik utolsó, szomorú-szép számjátékát néhány hónappal halála előtt. Ennek lényege, hogy a számok neveiből kell értelmes szavakat összeállítani – természetesen nem csak magyar nyelvűekből. (Például: angol 2 + spanyol 2 = two + dos, összeolvasva és fonetikusán ejtve: tudós.) Így alakította ki – halála előtt pár hónappal a következő rejtvényt: török 5 magyar 5 angol 8 római 1 angol 10 francia 2. Vagyis: BES-ÖT-EIGHT-I-TEN-DEUX. Fonetikusan összeolvasva: besötétítendő...

Hogyan segítsük a pályaválasztást?

„Azt szoktam mondani a gyerekeknek,
mindegy, milyen szakmát választanak,
és hogy milyen végzettségük lesz,
a legfontosabb, hogy szeressék, amit csinálnak,
és hogy motiváltak maradjanak benne.
Legyenek innovatívak, és tudjanak megújulni.”

(Hajagos Kiss Margit)

„SZÜLŐKÉNT,
PEDAGÓGUSKÉNT
ÉS TANÁCSADÓKÉNT
IS ÁTÉRZEM
A PÁLYAVÁLASZTÁS
SÚLYÁT.”

„Bármilyen pályát is válassz, a lényeg, hogy boldog légy!”

Hajagos Kiss Margit derűs, életvidám nő, tele szakmai tettvággyal és lelkesedéssel. „Csak úgy vállaltam, hogy a megyénél pályaválasztási tanácsadó leszek, hogy mellette néhány órában taníthassak. 22 éve vagyok a pályán, de minden reggel azzal az érzéssel ébredek, hogy imádok tanítani – mondja. – Tanárnak lenni nagyon jó, tanácsadóként viszont kitértél a világ.” Gréti – mert így szereti, ha szólítják – biológia–testnevelés szakos tanár, aki az általános és a középiskola világát is ismeri, dolgozott állami és egyházi intézményben, és kecskeméti létére a fővárosi nyüzsgés sem idegen tőle. Kezdetben osztályfőnökként támogatta diákjait a továbbtanulásban, később az iskola pályaválasztási felelőse lett, jelenleg pedig megyei szinten segíti az iskolákat, a diákokat és a szülőket, hogy merre tovább. Egy pályaválasztás előtt álló 16 éves lány- és egy 11 éves fiúgyermek édesanyja. Menzás tea mellett beszélgetünk egy egyetem aulájában.

Szöveg: **Balaton Kinga Cecília** | Fotó: Szidor N. Gábor

– Több városban és iskolában tanítottál. Miért váltottál ennyiszor?

– Mindig ott tanítottam, amerre az élet vitt. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola elvégzése után Szegeden kezdtem a pályámat, majd visszatértem a szülővárosomba, Kecskemétre. Pár évvel később férjhez mentem, a férjem munkája miatt felköltöztünk Pestre, így én is itt kerestem állást. Közben megszülettek a gyerekeink, s mivel a két kisgyerek mellett egyre nagyobb szükségem lett a szüleim segítségére, visszaköltöztünk Kecskemétre. Most is ott élünk.

– Biológia–testnevelés szakos tanár vagy. Pedagógusi munkád során hogyan merült fel és kapott egyre nagyobb szerepet a pályaválasztási tanácsadás?

– Amikor osztályfőnökként a hetedikes osztályomhoz pályaválasztási tanácsadót akartam hívni – ez 2012-ben volt –, kiderült, hogy a megyei pályaválasztási feladatellátás átszervezése miatt nincs elérhető tanácsadó, aki el tudna jönni a gyerekekhez, így magam szedtem össze minden információt és feladatot a diákjaimnak: önismereti és képesség-kérdőíveket töltöttünk ki, segítettem nekik egyéni tanácsadással, nyílt napokra vittem őket, pályaválasztási órákat és szülői tájékoztatókat tartottam. A következő tanévben az iskola vezetése felkért, iskolaszinten is szervezzem meg a pályaválasztási tanácsadást. A legérdekesebb az volt, hogy amikor meghirdettem a szülői tájékoztatót, más iskolákból is jöttek szülők, híre ment ugyanis, hogy nálunk van tanácsadás. Az ezt követő évben pedig megkerestek a megyei pedagógiai szakszolgálattól, hogy adjam be hozzájuk a pályázatomat, így 2014-től ott dolgozom főállásban mint pályaválasztási tanácsadó, s mindezek mellett a mai napig tanítok is.

– A megyei szakszolgálatnál milyen csapatba kerülél?

– *Géróné Törzsök Enikő* pályaválasztási tanácsadó mellett kezdtem el dolgozni, a többi pályaválasztási szakember külsősként dolgozott területi elosztásban. A pályaválasztási tanácsadók munkáját Enikő már a kezdetektől jól összehangolta. Később az ő szervezési feladatait én vettem át. Jelenleg a továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadás mellett a szakszolgálati feladatellátás megyei szintű koordinálását is segítem. Feladataim közé tartozik az oktatási intézményekkel való kapcsolattartás és a partnerekkel való együttműködés is, amibe a különféle szakmai rendezvények szervezése is beletartozik. A Kecskemét és vonzáskörzetébe tartozó általános és középiskolák igényeit három kollégámmal együtt látjuk el.

– Milyen feladatokat lát el a pályaválasztási tanácsadás?

– Készült annak idején egy szakmai protokoll arra vonatkozóan, hogyan működjön a feladatellátás az országban – ez ajánlás maradt. Hiányzik ugyan a módszertani egységesség a szakmában, mégis van némi előnye ennek a szabadságnak, hiszen így minden kolléga a helyi sajátosságokhoz igazíthatja a szakmai munkáját. Kimondottan jó a kapcsolatunk Csongrád és Heves megye pályaválasztási tanácsadóival, tudom, hogy ők is a miénkhez hasonló tematikával dolgoznak. A többi megyében működő tanácsadási folyamatokról kevés ismeretem van, nem tudom, hogy náluk hogyan működik a diákok csoportos tanácsadása, a szülői tájékoztatás vagy az iskolákkal való kapcsolattartás. Kollégáimmal a protokollra támaszkodva kidolgoztunk egy tematikát, módszert, ami működik.

HAJAGOS KISS MARGIT (45) biológia–testnevelés és tantervfejlesztő szakos tanár, oktatási menedzser, továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadó, valamint szaktanácsadó testnevelés, biológia, intézményfejlesztés és mérés-értékelés területen. Több iskolában tanított; volt osztályfőnök, környezetvédelmi és sportfelelős. Jelenleg a Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálatnál továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadó, emellett a Kocsis Pál Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Szakgimnázium és Szakközépiskola tanára.

Van nálunk *egyéni tanácsadás* (rövid, informáló jellegű vagy komplex, tesztekre épülő – az iskolában vagy az irodánkban), *csoportos tanácsadás* (csoportos tesztfelvétel, majd a kiértékelés függvényében rövid/komplex tanácsadás – az iskolában), valamint tartunk *tematikus foglalkozásokat* általános és középiskolásoknak (általában osztályfőnöki óra keretében, kiscsoportban). A szülőknek informatív, tájékoztató jellegű *szülői értekezletet* szervezünk az iskolában. A pedagógus kollégákat pedig *tájékoztatókkal* (nevelőtestületi értekezleten vagy egyénileg), *konzultációkkal* (az iskolában folyó pályaorientációs munka tervezésének, megvalósításának támogatása) segítjük, valamint *szakmai anyagokat* biztosítunk számukra. Ezenkívül *szakmai előadásokat és konferenciákat* szervezünk, valamint honlapunkon rendszeresen tájékoztatást adunk az elérhető programokról (pl. részvételi lehetőség munkahelyi és üzemlátogatásokon, középiskolák nyílt napjain).

– Hogy tapasztalod, a gyerekek mennyire jól ismerik önmagukat, a környezetüket, megtalálják-e a lehetőségeiket a rengeteg információ között?

– Mivel mi nemcsak tanácsadók vagyunk itt a megyénél, hanem pedagógusok is, pontosan látjuk, hogy a gyerekek mennyire nincsenek tisztában saját magukkal, holott ez elengedhetetlen ahhoz, hogy jó döntést hozzanak. Közben információk sokasága veszi őket körül, de csak kevesen tudják kiválasztani a számukra lényegeset. Az internet hasznos társ az önálló információszerzéshez, de a hatalmas mennyiségű információtömeg nehezen átlátható a számukra, és időigényes megtalálni benne a hiteles és szükséges információkat. Ha nyolcadikos korukra nincsenek erre felkészítve, az nagy probléma. Hiszen mi alapján fognak döntést hozni? Ennek hiányában sokszor a szülő vagy egy barát unszólásra olyan szakmát, iskolát választanak, amely nem az érdeklődésüknek vagy képességeiknek megfelelő, és kudarcként élik meg a középiskolás éveiket, esetleg be sem fejezik az iskolát.

– Milyen módon és tematika mentén segítitek a gyerekeket?

– Mi a folyamatosságra építünk, ezért már az 5. osztályosokkal elkezdünk foglalkozni. Az *ötödikesekkel* a tanulási technikákról beszélgetünk, tanulásmódszer-tant tanítunk nekik, mert bármilyen szakmát választanak is, egész életükben tanulniuk kell. *Hatodikban* a szakmákkal foglalkozunk játékos, tematikus órák keretében. *Hetedikben* az önismeret, a képességek, a készségek, a célok és a motivációk kerülnek a fókuszba. *Nyolcadikban* pedig már a felvételi eljárás konkrét lépéseiről beszélgetünk: milyen iskolatípusok és képzések vannak, mi az, hogy ösztöndíj, mi az, hogy hiányszakma, hogyan tudnak vele a későbbiekben elhelyezkedni, stb. Így építjük fel az egész tematikát felmenő rendszerben, ötödiktől nyolcadikig, illetve a középiskolában a 9–12. évfolyamon. És azt tapasztaltuk, hogy ha ezt a folyamatot végigcsináljuk, nyolcadikra semmi ilyen

jellegű gondunk nincs a gyerekekkel, mert eljutnak odáig, hogy reálisan látják a képességeiket és a jegyeiket, látják, hogy milyen iskolatípusok és képzések vannak, látják, hogy mely szakmához milyen képességek kellenek, és hogy ott ők valóban helyt tudnának-e állni. De ahhoz, hogy ide eljussunk, *kell* ez a folyamat.

Az adott témák különféle feldolgozásához infokommunikációs eszközöket, valamint kooperatív technikákat alkalmazunk: drámajáték, szituációs játékok, csoportmunka. A foglalkozások végén szintetizáló játék segítségével – például keresztretjévennyel vagy totóval – mérjük fel a beépült tudást, majd elégedettségi kérdőívet kiküldve a pedagógusoknak, kérjük, hogy értékeljék a foglalkozásokat tartalmi és szervezeti szempontból egyaránt. A visszajelzések a diákok, a szülők és a kollégák részéről is nagyon pozitívak.

- Hogyan lehet tanácsot adni egy olyan világban, amelyben ilyen gyorsan változnak a munkaerőpiaci viszonyok és lehetőségek? Mit szoktál javasolni a mai fiataloknak, milyen tudáselemekre és készségekre tudnak majd a későbbiekben is építeni?

- Azt szoktam mondani a gyerekeknek, az a legfontosabb, hogy tudják, mik az erősségeik, és mi az, amiben még fejlesztésre szorulnak. A gyerekeknek nem a kompetenciáit osztályozzuk, hanem tantárgy-értékelési rendszerük van, és az, hogy valaki földrajzból 4-es, 5-ös vagy 2-es, még nem jelenti azt, hogy annyira jó vagy rossz képességű. Ismertem olyan diákot, aki matematikából 2-es volt, később azonban behozta a lemaradását, és informatikus lett. A jegyeket csak viszik magukkal, hiszen valamilyen pontszámot, bejutási követelményt el kell érni, de azok a valódi kompetenciákat nem mutatják. Egy jó tanuló nagyon sok egyetemi képzésre bekerülhet, valójában azonban nem alkalmas minden szakmára. Arra kellene figyelniük, és ebben a gyerekeket is támogatnunk, hogy rájöjjenek, miben erősek: Jó a kommunikációja? Jó a szervezőkészsége? Van művészi hajlama, kézügyessége? Bírja-e a monotonitást? Tud-e sokáig koncentrálni? Én szorgalmazom, hogy a felvételi előtt kerüljön sor egy alkalmassági vizsgára mind a középiskolákban, mind a szakképzésben, mind a felsőoktatásban. Hiszen a képességek megléte, megerősítése nagyon fontos a szakmák kiválasztásánál, ugyanakkor a jegyek ezt nem minden esetben tükrözik. A munkaerőpiacon az állásinterjúknál nem azt kérdezik meg a jelentkezőtől, hogy milyenek voltak a jegyei, hanem azt nézik, mennyire alkalmas az adott feladatra, munkakörre. A jegyeknek a pontszámításnál van jelentőségük, de az életben nem azok dominálnak.

A másik, amit szoktam mondani a gyerekeknek, hogy legyenek pozitív beállítottságúak. Az élet sokszor visszavág. Kudarcként élhetünk meg dolgokat, vagy bármikor történhet olyan, amit rossznak vélünk, de mindenből lehet tanulni, és mindenből fel kell állni – ebben segít az, ha pozitívan állunk hozzá. Ezt a gyerekeknek is meg kell tanítani.

- A diákok pályaválasztását, továbbtanulását iskolán belül általában a saját osztályfőnökük segíti. De ki nyújt szakmai támogatást az osztályfőnöknek? Illetve kinek (lenne) a feladata az iskola pályaeorientációs programjának kidolgozása, a munka összehangolása, az ilyen jellegű rendezvények megszervezése?

- Valóban, az osztályfőnökökre sok minden hárul, így a pályaválasztás segítése is. Mivel azonban nekik 4-5 évente vannak végzős osztályaik, a közép- vagy felsőfokú oktatási rendszer változásait is csak 4-5 évente követik figyelemmel. Jó lenne, ha minden iskolában lenne egy-egy pályaeorientációs felelős, akikkel közvetlen, folyamatos kapcsolatot tudnánk tartani, akiken keresztül a leggyorsabban tudnánk eljuttatni az aktuális információkat és szakmai anyagokat az iskola tanáraihoz, a diákokhoz és a szülőkhöz. Ők lehetnének azok is, akik az iskola pályaeorientációs programjait, rendezvényeit koordinálnák. Ezt viszont szerintem hosszú távon csak úgy fogja bárki is csinálni, ha kicsit tehermentesítik. A pályaeorientáció nagyon nagy terület, naprakész információkat, iskolai szinten kapcsolati háló fenntartását igényli, ezen túl pedig a többi pedagógus, a diákok és a szülők támogatását jelenti. Ha ezt valaki 26 óra mellett csinálja – amihez még ott van a rengeteg helyettesítés, a pluszfeladatok, meg az aktuális pályázatok –, akkor az nagyon leterheli. Jó lenne ebből valamennyit elengedni.

- Hogy látod, a szülők mennyire tájékozottak a továbbtanulást illetően?

- A szülőknél nagyon sok a fehér folt, különösen, ha még nincs nagyobb gyerekük, aki ezt az utat egyszer már végigjárta. A középfokú oktatás rendszerét, a bemeneti és kimeneti követelményeket nem nagyon látják át, és olykor a különféle szakmákhoz szükséges képességeket sem ismerik, így esetleg nem a legjobb tanácsot adják a gyerekeknek. Az is előfordul, hogy a gyermekük képességeivel sincsenek tisztában. Sok esetben csak a jegyekre alapoznak, ami a felvételi pontszámításához szükséges, de egy jó érdemjegy nem biztos, hogy valóban jó képességeket takar, és még ha azokat takarja is, akkor sem biztos, hogy elegendő lesz a sikeres felvételihez. És ekkor kétségbeesetten keresnek bennünket: Hogyan tovább? Melyik iskolába írássam be a gyermekemet? Ami azért rossz, mert ebben az esetben már csak a pótfelvételek jöhetnek szóba, ami sok esetben egy kényszerpálya. És azt látjuk, hogy az ilyen képzésben részt vevő diákok kis része helyezkedik el később a szakmában. És ismételten bennünket keresnek: Merre tovább?

Fogalommagyarázat

PÁLYAORIENTÁCIÓ

A pályorientáció azoknak a személyes kompetenciáknak, készségeknek a megszerzését jelenti, amelyek előkészítik az ember-pálya-környezet megfeleltetését. Nem csupán a különböző szakmákról, de önmagunkról és a minket körülvevő társadalmi környezetről szerzett ismereteket is magába foglalja.

Ahhoz, hogy jó döntést hozzunk, négy dolog ismerete szükséges: 1. saját magunk; 2. a választható szakmák; 3. a munkaerőpiaci környezet; 4. a képzési lehetőségek.

A pályorientáció nem egy egyszeri esemény, hanem egy folyamat, amely a megfelelő döntést készíti elő: 1. megismerő szakasz – az egyén személyes tulajdonságainak megismerése; 2. fejlesztő szakasz – a szakmai célok eléréséhez szükséges tulajdonságok megerősítése, fejlesztése; 3. szintetizáló szakasz – olyan önkép kialakítása, amelynek centrumában az elővátelezett pályakép áll, és amelyhez a személynek a pályorientáció során tudatosított valódi tulajdonságai kapcsolódnak.

PÁLYAVÁLASZTÁS

A pályorientációs folyamat eredménye a pályaválasztási érettség, amikor is a személy képessé válik olyan pálya választására, amely mind a személyiségének, mind az elhelyezkedési lehetőségeknek megfelel. A pályaválasztás nem egy életre szóló választás, hanem egy irány, ami az érintettek érdeklődésének, képességeinek jelenleg megfelel, és ami életpályájuk alakulása során változhat. A pályaválasztási döntés ebben az értelemben az első pálya kiválasztását jelenti, amelyet az életpálya későbbi szakaszában az egyén elsősorban a munkaerőpiac követelményeire reagálva, valamint saját alkalmasságát figyelembe véve több alkalommal is korrigál(hat). A pályakorrekció megvalósulhat teljesen új szakma elsajátításával, új végzettség megszerzésével vagy a meglévő végzettség továbbfejlesztésével.

Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadás

FŐBB FELADATAINK

Legfontosabb feladataink a **diákok, a szülők és a pedagógusok hiteles és aktuális tájékoztatása**, valamint az **egyéni és a csoportos tanácsadás**, amely elősegíti ezeknek az információknak a felhasználását és beépítését az egyén döntésébe. A végzős osztályok esetében általában tájékoztató jellegű órákat tartunk, míg az alsóbb évfolyamokon kidolgozott tematika szerint dolgozunk.

Fontos feladatunk a **pedagógusok munkájának szakmai segítése**. Igyekszünk olyan segítséget adni, hogy ők e tematikát követve továbbgondolhassák a pályorientációs foglalkozásokat. Ettől a tanévtől nagy kihívást jelent az iskoláknak a pályorientációs célú tanítás nélküli munkanap megtervezése, megszervezése. Igény szerint szakmai anyagok közreadásával, ötlettárral, konzultációkkal és csoportos foglalkozások megtartásával veszünk részt ezeknek a napoknak a megvalósításában.

SZOLGÁLTATÁSOK IGÉNYBEVÉTELE

Minden tanév elején és félévkor **igényfelmérő lapot küldünk ki** az iskoláknak – ekkor jelzik nekünk, hogy mennyi csoportos foglalkozást, szülői értekezletet kérnek, illetve felméri az igényt az egyéni tanácsadásokra. A beérkezett igények alapján tudjuk megszervezni a következő időszakra a munkánkat. Ezenkívül telefonon vagy e-mailben is megkereshetnek minket az érdeklődők.

Az elmúlt évek tanácsadásait összehasonlítva az **egyéni tanácsadások** dominálnak (különösen a 7. évfolyamos tanulók körében), illetve a tavalyi évben a **szülői értekezletek** száma is jelentősen megnövekedett (a 8. és 12. évfolyamon).

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Nagyon jó a kapcsolatunk a közép- és felsőfokú intézményekkel, a szakképzési centrumokkal, az ipar- és az agrárkamarával, a szakmai szervezetekkel és más szakmai partnerekkel. Szinte napi kapcsolatban állunk az iskolák pályaválasztási felelőseivel, osztályfőnökökkel. Kapcsolatban vagyunk más szakszolgálatok pályaválasztási tanácsadóival is, így ha egy gyermek másik megyébe költözne, akkor is tudunk neki érdemben segíteni. Szakmai kerekasztal-beszélgetéseket szervezünk, illetve jó gyakorlatokat osztunk meg egymással.

RENDEZVÉNYEK

A középiskola kiválasztásához jelentős mértékű segítséget nyújtanak az évente megrendezett **pályaválasztási kiállítások, börsék**, amelyek Bács-Kiskun megyében három helyszínen tekinthetők meg.

A **szakképzési centrumok tagintézményeikben nyílt napokat, nyílt tanórákat** tartanak, amelyeken az érdeklődők bepillanthatnak a diákéletbe, megismerkedhetnek az ott oktatott szakmákkal, kipróbálhatják ügyességüket; a nyári szünetben pedig pályorientációs foglalkozásokat tartanak **Szaki tábor** néven.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Bács-Kiskun Megyei Igazgatósága, a Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat pályaválasztási tanácsadójának kezdeményezésével és közreműködésével 2017 márciusában és októberében egyedülálló módon szervezte meg az országban először a **Foglalkozások Hete** című programsorozatot. A program keretében mezőgazdasági tanácsadások és gyakorlati képzőhelyek munkájával ismerkedhetnek meg a látogatók.

- Lehet, hogy a passzivitás vagy a tájékozatlanság abból fakad, hogy a szülő az iskolától várja, hogy hetedik-nyolcadikban megkapják a pályaválasztáshoz szükséges információkat?

- A szülőknak nagyon nyitottnak kellene lenniük. A médiában elhangzó, az oktatási rendszerről szóló híradások között azonban nehezen tudnak eligazodni, pedig figyelemmel kell kísérni őket, hogy minél több információt hallva, képet kapjanak az aktuális helyzetről, az esetleges változásokról. Azt tanácsolom a szülőknak, hogy ha nem ajánlják fel az iskolában a szülői tájékoztatókat, de segítségre van szükségük, akkor nyugodtan jelezzék ezt az igényüket az osztályfőnöknek. Amikor pedig nyílt nap van a középiskolában, akkor igenis, kísérjék el a gyerekeiket. Mert egy nyolcadikos gyerek mit csinál a nyílt napon? Meghallgatja az igazgatót, kap három pogácsát meg egy szórólapot, és eljön. Az általános információkból nem biztos, hogy mindent hall vagy megjegyyez, a rá vonatkozó speciális esetekre pedig nem kérdez rá. Tanárként és tanácsadóként én ezt a mai napig úgy segítem, hogy odaadok nekik egy listát papíron, hogy mit kérdezzenek meg a nyílt napon, és azt mondom, hogy ha mindent kipipáltál, mindenre tudod a választ, akkor jó vagy, mert tudod, hogy milyen feltételeknek kell megfelelni ahhoz, hogy te ebbe az iskolába bekerülj (milyen képességek kellene, milyen tantárgyakat vesznek figyelembe a felvételi során, és beszámítják-e valamelyik kiemelkedő teljesítményedet), és azt is tudod, hogy utána ezzel a szakmával/végzettséggel mit fogsz tudni kezdeni, akár a továbbtanulást, akár az elhelyezkedést választod.

- Te szülő is vagy, pedagógus is, és jó pár éve pályaválasztási tanácsadó is. Más szemszögből látod most a dolgokat, vagy szintetizálsz az egyes nézőpontokat?

- Tanácsadóként szükséges, hogy átlássam az egészet. Gondolkodnom kell a gyerek, a szülő és a pedagógus fejével is. Ismernem kell az egész továbbmeneteli rendszert: a továbbtanulási, képzési és elhelyezkedési lehetőségeket. Tudnom kell, hogyha egészségügyi problémája van a gyerekeknek – például mozgáskorlátozott vagy hallássérült –, akkor milyen lehetőségei vannak; vagy ha sajátos nevelési igényű, és fel van mentve matematikából, akkor milyen szakma felé irányíthatom.

Amíg csak pedagógus voltam, csak a saját iskolánk pedagógiai programját, pályázatait, feladatait, kapcsolatait láttam. Általában nagyon kevés kapcsolat alakul ki más iskolákkal, én sem láttam rá más intézmények működésére. Amióta viszont tanácsadó vagyok, teljesen kinyílt a világ, szélesebb lett a látóköröm, hiszen sokfelől érkező, sokféle információról kell tudnom.

- Ehhez, azt hiszem, adottság is kell, hogy valaki képes legyen ilyen sok és sokféle embernek segíteni.

- A tanácsadónak, azt gondolom, hiteles embernek kell lennie, és meg kell hogy legyen a személyiségének az a varázsa, ami már első látásra szimpatikussá teszi, hogy könnyen megnyíljanak neki az emberek. De nagyon innovatívnak is kell lennie, mert ez nem egy rutinmunka. Itt mindig minden változik, és ahány gyerek és iskola, annyiféle szituáció. Eltérő személyiségek, képességek, családi hátterek, egészségügyi problémák, anyagi lehetőségek, pedagóguskörök – és nekünk ehhez mindig alkalmazkodnunk kell, azonnal és rugalmasan.

- Mindezt hogyan éled meg a mindennapokban?

- Mindennap azzal kelek, hogy imádok tanítani, imádom a gyerekeket. Azáltal, hogy szülő, pedagógus és tanácsadó is vagyok, elmondhatom: én tényleg átérzem a pályaválasztás súlyát. Egyrészt nagyon kinyílt számomra a világ, másrészt sokkal többet tudok segíteni másoknak. Örülök, hogy elfogadnak olyannak, amilyen vagyok, hogy az abszolút pozitív beállítottságommal hatni tudok a gyerekekre, és hogy ugyanezt kapom vissza tőlük. Jó érzés, hogy a mai napig visszajárnak hozzám a diákjaim, és azt mondják: „Gréti néni, emlékszem a biológiaóráira, hogy milyen jók voltak, és milyen jó vázlatokat írt!”, meg: „Képzeld, molekuláris bionika mérnökre megyek!” Nyilván örülök, hogy a szakomban tanul tovább, de nemcsak ennek örülök, hanem annak is, hogy pontosan látja a jövőbeli lehetőségeket, és tesz is valamit, hogy elérje őket.

- Van egy 16 éves lányod, akivel pályaválasztás előtt-közben vagytok, és van egy 11 éves fiad, aki még általános iskolás. Nekik mit javasoltál, illetve javasolsz?

- A lányom már elég jól ismeri magát, így maga döntött arról, hogy melyik középiskolába megy. Én csak annyit mondtam neki, hogy mindegy, milyen szakmát választ, és hogy milyen végzettsége lesz, a legfontosabb, hogy szeresse, amit csinál, és hogy motivált maradjon benne. Legyen innovatív, és tudjon megújulni, mert minimum 40 évig kell majd dolgoznia. A fiamon is látom, hogy jó képességű, de vannak nehézségei, vele még kell tanulni. Azt szoktam mondani nekik, hogy nem szabad feladni, minden munkának megvan az eredménye, a sikerek idővel meg fognak jönni. Igyekszem, amennyire csak tudom, pozitívan és motiválóan továbbindítani őket. Azt szeretném, hogy boldogok legyenek, és szeressék azt, amit csinálnak. Ha csak feleannyira fogják úgy szeretni a hivatásukat, mint én, már jók lesznek.

Lehetőségek és információk tárházai

Források, segédletek, adattárak az iskolaválasztás szolgálatában

Mi a pályaválasztás? Lehetőség? Kötelezettség? Probléma? A kérdés annál is inkább égető, mert igencsak messze van már az az idő, amikor a nyomtatásban megjelent felvételi tájékoztató volt a pályaválasztás egyetlen lehetséges „orákuluma”. Az iskolaválasztással kapcsolatban is egyre másra merülnek fel olyan kérdések, amelyek tíz éve még elképzelhetetlenek lettek volna. Ezzel egyenes arányban növekedett és változott az információforrások száma, stílusa, fókusza is. Írásunkban ezeknek eredtünk nyomába.

Szöveg: **Maczák Ibolya**

A felvételi tájékoztatóktól az „önsegítő könyvekig”

A felvételi tájékoztató „műfaja” az 1980-as évektől vált széles körben népszerűvé (bár már 1977-ben, a VI. Országos Diákkonferencia napirendi pontjai között is szerepeltek a kiadvány tartalmával és megjelenésével kapcsolatos témák). Ez a kiadvány a felvételi vizsgákra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat, valamint a felsőoktatási intézmények által kínált továbbtanulási lehetőségeket vette számba. Tájékoztatást adott a jelentkezés feltételeiről, az intézményekben választható szakokról, szakpárokról, tagozatokról és magáról a felvételi eljárásról is. Ekkor még külön kiadványban jelent meg – hasonló rendszerességgel – az előző év egyetemi és főiskolai felvételijének írásbeli kérdéssorozata is, megoldókulcsokkal együtt. A későbbiekben ez utóbbi dokumentumtípus arra is lehetőséget adott, hogy a követelmények, a jelentkezési arányok és felvételi keretszámok összevetése alapján a felvételre készülőké értékelhessék esélyeiket. Az 1990-es években a kiadvány témaköre jelentősen bővült: megjelentek benne a szóbeli felvételi vizsgák anyagára vonatkozó információk – sőt, a kötelező olvasmánylisták is. Ebben az időszakban egyre inkább szükség volt az iskolarendszeren kívüli felsőoktatás lehetőségeit – elsősorban az érettségi utáni felsőfokú szakképzés lehetőségeit – összegyűjtő füzetecskére is. Újabb mérföldkövet jelentettek a 2000-es évek, mivel ekkoriban már elektronikus formában is megjelent a felvételi tájékoztató – az adatokat tartalmazó CD-ROM-on képi és hangos információk is napvilágot láttak –, s a 2004-es év nagy újdonsága volt, hogy ekkortól lehetett az Országos Felsőoktatási és Felvételi Iroda honlapján interneten keresztül is jelentkezni az egyetemekre és főiskolákra.

A felvétellel foglalkozó, papíralapú kiadványok ma már kevésbé öltönek „hivatalos jelleget”, sokkal inkább sajátos hangvételű önsegítő könyveknek nevezhetnénk ezt a kiadványtípust. Ezek a könyvek „összevontan” szerepeltetik a korábbi kiadványtípusok fontosabb témaköreit. Jó példa erre az először 2016-ban kiadott *#felvételi. Felsőoktatásról mindenkinek* című kiadvány, amely már a 21. századi igényekre igyekszik reflektálni. A pályaválasztás folyamatára úgy tekint, mint döntési helyzetek sorozatára, melynek során a pályaválasztó olyan kérdésekkel szembesül, mint hogy érdemes-e egyáltalán megcéloznia a felsőoktatást, milyen intézményt, milyen szakot válasszon, és mi várhat rá a diplomaszerezés után. A kiadvány praktikus tanácsokban gazdag szöveges leírásai mellett számos adattal, táblázattal, teszttel, sőt QR-kódos webelérhetőségekkel segíti az olvasók eligazodását, és készíti őket interaktív felhasználásra.

Hivatalos fórum a világhálón

Amint az a fentiekből is kiderült, a továbbtanulással kapcsolatos hivatalos tájékoztatás fóruma egyre inkább az internet lett. Ez korántsem meglepő, hiszen gyors és általánosan hozzáférhető volta alkalmassá teszi erre. (Összehasonlításként megjegyzendő, hogy a pályaválasztási tanácsadóknak megjelent téves adatok korrigálása vagy kiegészítése korábban szinte lehetetlennek bizonyult: jobbára napilapokban igyekeztek közzétenni a módosított adatokat – amihez viszont nem mindenki juthatott hozzá, különösen vidéken.) A netes források között természetesen kulcsszerepe van az Oktatási Hivatal (OH) **felvi.hu** portáljának, amely az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) jóváhagyásával hivatalos közleményként jelenik meg. Jelenleg ugyanis az EMMI az OH útján, elsősorban ezen a fórumon gondoskodik a felvételi érintettjeinek teljes körű tájékoztatásáról, valamint a felvételi rendszer működtetéséről.

A felvi.hu tehát a felsőoktatási felvételi információk hivatalos forrása: összegyűjti és átlátható, könnyen böngészhető formában mutatja be a hazai felsőoktatás kínálatát. Kapcsolódó médiumaival (nyomtatott kiadványok, adatbázisok) együtt a jelentkezéstől a diplomaig lefedi a felsőoktatás teljes vertikumát. Emellett számos hasznos információt is nyújt a felvételizők és az érettségizők – sőt szüleik és tanáraik számára is. A portál tájékoztató funkciója mellett számos olyan szolgáltatást is nyújt felhasználóinak, amely jelentősen megkönnyíti a felsőoktatásba jelentkezők döntéshozatalát, és nagymértékben egyszerűsíti számukra az eligazodást az intézmények és szabályzatok útvesztőiben. Nem meglepő tehát, hogy az oldalt a felsőoktatási jelentkezés és a ponthatárok megállapításának időszakában naponta több tízezer látogatják.

Néhány, a döntést megkönnyítő szolgáltatás linkje az oldalon:

- www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli-tajekoztato
- www.felvi.hu/felveteli/pontszamito
- www.felvi.hu/hallgatoknak/osztondijkereso
- www.felvi.hu/felveteli/nyiltnap

Vegyük a lapot!

A hivatalos fórumok mellett érdemes más módon is tájékozódni iskolaválasztás előtt – például a különböző újságok tematikus számainak segítségével. A hetilapok az idők során természetesen számtalan cikkben foglalkoztak az oktatás különböző, profiljukhoz illő kérdéseivel. Az utóbbi években azonban egyre elterjedtebbé váltak a tematikus magazinok, rendszeresen megjelenő, speciális lapszámok. A *Heti Világgazdaság (HVG)* ilyen típusú, oktatással foglalkozó kiadványa 2009 és 2011 között *Oktatás Plusz*, majd 2012-től *Campus Plusz* címen lát napvilágot. Az évenként megjelenő különszám az egyes intézmények kínálatával, ösztöndíjakkal, nyelvtanulással, intézményi rangsorokkal, pályázattal foglalkozik. A későbbiekben azonban számos egyéb téma is az érdeklődés homlokterébe került – így a lapban is megjelentek diákhitellel, az e-learning jelenségével és az „online tanulás robbanása előtt álló magyar piaccal” kapcsolatos írások. Sőt olyan cikkek is, amelyek arra keresik a választ, hogy mik lesznek a jövőbeli slágerszakmák, és mit lehet tudni a brexit brit felsőoktatásra gyakorolt lehetséges hatásairól. A HVG-kiadványok tehát elsősorban a világban zajló folyamatokkal, illetve azok hazai következményeivel foglalkozó cikkeket publikálnak.

2015-től jelenik meg szintén évente a *Nők Lapja Iskolaválasztója*. Anyalapjának profiljához méltóan elsősorban hazai, családdal és életmóddal összefüggő tematikával dolgozik. Hangsúlyosan jelennek meg benne a kisiskolások és kamaszok iskolával kapcsolatos problémái, nem meglepő tehát, hogy cikkei között helyet kap a pedagógussal való kommunikáció, és egyaránt megintertjülvonak benne mesekutatót, gyermekgyógyászt és gyermekpszichológust. A két tematikus szám hangvétele és témaválasztása tehát igencsak eltérő – és természetesen alkalmazkodik az anyalapok olvasótáborának több ízben feltérképezett érdeklődési köréhez és ízléséhez. Láthatóan mindkét kiadvány szerkesztőgárdája tudatosan keresi azokat a témaköröket, amelyekkel szélesíthetik olvasótáboruk látókörét – emellett az oktatás témaköréhez kapcsolnak számos olyan anyagot (a modern pszichológiai, illetve világgazdasági kutatások köréből), amelyről korábban nem is gondoltuk volna, hogy köze lehet az oktatáshoz, iskolaválasztáshoz.

Naprakészen az oktatási kérdésekben

Ha valaki belefáradt a felvételire vonatkozó, hivatalos tájékoztatóanyagok böngészésébe, érdemes oktatással kapcsolatos, naponta frissülő hírportálokra, például az EKE Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet **tantrend.hu** oldalán böngésznie.

Ezen információforrások legfontosabb szerepe, hogy – nevükhöz híven – aktuális hírekkel lássák el az érdeklődőket az iskolát, a pedagógiai kérdéseket és az oktatást érintő kérdésekben. Ezek az oldalakon minden kicsit „gyorsabb és érdekesebb” (azaz aktuálisabb és figyelemfelkeltőbb), mint az egyes újságokban, oktatással foglalkozó tematikus lapszámokban – de híreik és adataik legalább ennyire „avulékonyak” is, ezért érdemes ellenőrizni, hogy az egyes kérdéseket illetően történt-e változás, például törvénymódosítás.

A hírportálok adatai tehát naprakészek és pontosak – de természetesen nem jelentenek hivatalos, „jogalapot képező” fórumot. Ugyanakkor felhívják a figyelmet az aktuális teendőkre, problémákra – sőt, akár a vonatkozó trendekre is. Itt merülnek fel az olyan kérdések, hogy mitől volt olyan nehéz a matematika felvételi az adott évben, vagy milyen törvényi változásokra kell különösen odafigyelni. Az információszolgáltatáson kívül ezen oldalak nagy előnye, hogy könnyed, olvasmányos formában foglalkoznak komoly kérdésekkel – sőt napi beszédtemává teszik egy-egy aktuális esemény (felvételi, érettségi) vonatkozó történéseit. Jó esetben saját közösséget és fórumot is biztosítanak az érintettek számára – annál is inkább, mivel többnyire a – lájkolható, kommentelhető – közösségi oldalakon is jelen vannak. Természetesen ügyelni kell arra, hogy e hírforrások adatai ugyan közérthetőek, de – műfajukból adódóan – jelentős mértékben egyszerűsítenek is. Célszerű tehát „kombináltan”, más hírforrásokkal együtt böngészni oldalait.

Nem csak tanácsadással él az ember!

Kevesen tudják, hogy a pályaválasztási tanácsadással foglalkozó intézmények honlapjait nemcsak problémás esetekben, krízishelyzetekben érdemes felkeresni: honlapjaik sok esetben kiválóan alkalmasak információszerezésre is. Ez nem meglepő, hiszen az intézmények tapasztalt és gyakorlott munkatársai gyakran összesítik ilyen módon az általuk fontosnak, hasznosnak ítélt felületekről gyűjtött tartalmakat. A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási, Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézménye (**palyavalasztas.fpsz.hu**) honlapján például az intézmény profiljának megfelelően helyet kaptak az ilyen típusú segédletek és adatbázisok – így például a felsőoktatással és szakképzéssel kapcsolatos térképek vagy a felvételi pontszám-kalkulátor.

Az intézmény adatbázisai több szempont szerint szűrhetők: az érdeklődők egyaránt rákereshetnek OKJ-szakképzéseket nyújtó iskolákra vagy foglalkozásbemutató filmekre. (Az intézmény munkatársai biztatják is ilyen típusú anyagok közzétételére az alkotókat.) Honlapjukon megtalálhatók korábbi kutatásokkal, TÁMOP-pályázatokkal kapcsolatos linkek is, így például a „A pályaeorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” céljából létrejött portál adatai. Az intézmény munkatársai pályaválasztással kapcsolatos döntéseket segítő eszközöket is létrehoztak, természetesen ezek is elérhetők weboldalukon: az érdeklődők találkozhatnak itt ismereti kérdőívvel és az erősségekre és gyengeségekre elemzésre vonatkozó SWOT analízis készítését támogató anyagokkal is. Ugyancsak az intézmény munkatársai hozták létre a KOM-PASSZ programot. Ez utóbbi középiskolások számára készült, ingyenes, több részből álló, egyéni ütemben végezhető, a pályaválasztást, illetve pályá-

tervezést segítő internetes tanácsadó program, mely fontos tudnivalókat, hasznos és egyéni aktivitást mozgósító feladatokat kínál. A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási, Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézményének példája tehát jól mutatja, hogy a pályaválasztással foglalkozó intézmények segítségét akár személyes látogatás nélkül is igénybe vehetik az érdeklődők.

palyavalasztas.fpsz.hu
www.facebook.com/palyavalasztas
palyaorientacio.munka.hu (lezárt projekt)

A „sanghaji summázat” és társai – rövid kitérő a rangsorokról

A sanghaji Csiao Tung Egyetem oktatási szakértői nem sejtették, milyen lavinát indítanak el, amikor 2003-ban elkészítették Academic Ranking of World Universities (ARWU) nevű rangsorukat. Ez tette ugyanis közbeszéd tárgyává az oktatással kapcsolatos intézményi rangsorokat, amelyek egyszerű, könnyen áttekinthető, jól átlátható „summázat” adnak a laikusoknak is. Az ARWU nemzetközi rangsorát követően természetesen sorra jelentek meg a regionális és nemzeti rangsorok is. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy korábban nem voltak ismertek az iskolarangsorok. Magyarországon Neuwirth Gábor oktatáskutató nevéhez fűződnek az ilyen típusú vizsgálatok. A magyar kutató évente publikálta *A középiskolai munka néhány mutatója* címmel kutatási eredményeit, amelyekben a felsőoktatási felvételik eredményei, a nyelvvizsgák és az országos középiskolai versenyek helyezései szerint rangsorolta a középfokú oktatási intézményeket. A nagyközönség számára a HVG gondozásában megjelent rangsorok hozták el az ilyen típusú vizsgálatok ismertségét. Arra azonban már Neuwirth kutatásai – és a „sanghaji summázat” kritikái – is rámutattak, hogy a rangsorok adnak ugyan információkat, de nem jelentenek abszolút mércét. (A magyar kutató később kiegészítette adatait a tanulók családi háttérére vonatkozó kutatási eredményekkel is.)

Nem véletlen tehát, hogy a későbbiekben megjelentetett rangsorok fontos eleme lett a kapcsolódó kutatás módszertani ismertetése – még a nagyközönségnek készült népszerűsítő kiadványokban is. Annál is inkább, mivel az idők során egyre inkább előtérbe kerülő igényeknek megfelelően változtak a vizsgálandó szempontok is: ismeretesek olyanok, amelyekben az iskola infrastruktúráját (a tantermek felszereltségét, a szabadon használható számítógépek számát), a tehetséggondozó szakköröket – sőt, akár a megközelíthetőséget is figyelembe vették. Ugyanakkor 2015-ben ismertté vált Nahalka István oktatáskutató rangsora, amely újra

ACADEMIC RANKING OF WORLD UNIVERSITIES SINCE 2003

Home About Rankings Survey Universities GRUP Initiative Conference

Home >> ARWU 2017

2017 2016 2015 2014 2013 2012 2011 2010 2009 2008 2007 2006 2005 2004 2003

ARWU World Top 500 Candidates 2017

World Rank	Institution*	By location	Score on Alumni
501-600	Auburn University	USA	0.0
501-600	Baylor University	USA	0.0
501-600	Beijing Institute of Technology	China	0.0
501-600	Catholic University of Korea	South Korea	0.0
501-600	Catholic University of the Sacred Heart	Italy	0.0
501-600	Chongqing University	China	0.0
501-600	Chonnam National University	South Korea	0.0
501-600	Chung-Ang University	South Korea	0.0
501-600	Chungbuk National University	South Korea	0.0
501-600	Donghua University	China	0.0
501-600	Ehime University	Japan	0.0
501-600	Eotvos Lorand University	Hungary	13.4
501-600	Erciyes University	Turkey	0.0
501-600	Federal University of Parana	Brazil	0.0
501-600	Federal University of Vicosa	Brazil	0.0
501-600	Georgia State University	USA	0.0
501-600	Hacettepe University	Turkey	0.0
501-600	Hefei University of Technology	China	0.0
501-600	International School for Advanced Studies	Italy	0.0
501-600	Kansas State University	USA	0.0

a pedagógiai hozzáadott értéket helyezte a középpontba – vagyis azokat az adatokat, amelyek azt mutatják meg, hogy melyik iskola tud a legtöbbet fejleszteni diákjai teljesítményén. A két végpont – vagyis a továbbtanulási mutatók és a hozzáadott érték – alapján készített Lannert Judit a *Nők Lapja Iskolaválasztója* számára egy új, komplex listát, amelyben szándéka szerint igyekezett figyelembe venni a korábbi irányzatok eredményeit. Munkájában ezért egyaránt figyelembe vette az érettségi és a kompetenciamérési eredményeket, a lemorzsolódási mutatókat, a már említett hozzáadott értéket és néhány ellátottsági mutatót is.

Gép-Ésszel az üzemekben – új szerepben az iparkamarák

Talán kevesen tudják, hogy – mivel a 2011. évi új szakképzési törvény ezt lehetővé tette – jelentősen megerősödött a kereskedelmi és iparkamarák pályorientációs tevékenysége. Ennek megfelelően a területileg illetékes kereskedelmi és iparkamarák 2013-tól pályorientációs tanácsadókat alkalmaznak, akik az egyéni tanácsadáson kívül osztályfőnöki órák, szülői értekezletek, pályorientációs rendezvények keretében népszerűsítik a gyakorlatigényes szakmákat. A kamarák különböző kiadványokkal és versenyekkel is segítik a pályorientációt. Előbbiek közül különösen fontosak az adott tanévre hirdetett szakképesítéseket összefoglaló ismertetőik, utóbbiakra jó példa a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara számos ilyen jellegű tevékenysége (palyavalasztasbaranya.hu). Ezek közül kiemelkednek a 7–8. osztályos általános iskolás fiataloknak szervezett versenyek (Villany-Ász, Gép-Ésszel), amelyeknek a célja az egyes szakmák megismertetése és megszerettetése – gyakorlati feladatok és céglátogatások beiktatásával. A terület hasonló tematikával rendezte meg pályorientációs nyári táborát is.

A kamarai pályorientáció kulcsszempontja az egyes szakmák bemutatása a „való életben” keresztül: ennek megfelelően az egyes intézmények igen gyakran szerveznek üzem- és gyárlátogatásokat. Ezeken az alkalmon az érdeklődő, pályaválasztás előtt álló tanulók megismerkedhetnek a gyártási folyamatokkal, az üzemi munkakörülményekkel és az egyes munkakörökkel is. Bepillantást nyerhetnek az üzemek mindennapi életébe, megismerhetik a termelési technológiákat, sőt lehetőség szerint az alapanyagokat és a késztermékeket is. Hasonló célt szolgálnak a tanműhely-látogatások is, melyek során az érdeklődők megismerhetik az egyes oktatási intézmények szakmakinálatát és tanműhelyeit. Ez utóbbinak azért van jelentősége – akár az üzem-

látogatásokhoz képest is –, mert ilyen körülmények között azokat a munkafolyamatokat is megtekinthetik („kicsiben” vagy egyszerűsített körülmények között), amelyeket – veszélyességük miatt – a való életben nem tekinthetnének meg. Egyes tanműhelyekben lehetőség van kis létszámú, szakkörjellegű, rendszeres foglalkozásokra is, amelyeken a diákok a szakoktatók segítségével közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a munkafolyamatokról és munkaműveletekről.

A hely szelleme

A mai felvételizőknek már nem okoz gondot az információszerzés egy-egy egyetemről, főiskoláról, sőt, középiskoláról sem. A „digitális bennszülötteknek” nem jelent problémát a vélemény- és tapasztalatcsere sem: a közösségi oldalakon fellelhető intézményi hírek és a hallgatói fórumok egyaránt könnyen és gyorsan elérhetők számukra. Természetesen ez az intézmények számára sem ismeretlen terület: egyre gyakoribb, hogy egyetemek, középiskolák – sőt intézetek, tan székek, öregdiák-szövetségek tartanak fenn hivatalos Facebook-oldalt, ahol elérhetik a fiatalabb generáció tagjait, és közvetlenebb kapcsolatot építhetnek ki velük. Ezeken a felületeken lehetőség nyílik a gyors információmegosztásra és akár a véleménycserére is. Mindazonáltal fontos tudni – és erre az érdeklődő diákok figyelmét is felhívni –, hogy legalább ilyen fontos e téren is kilépni a virtuális térből, és a maga valóságában térképezni fel az intézményt. Erre kitűnő alkalmat kínálnak a különböző intézmények nyílt napjai.

A személyes tapasztalatok nagyban segítik a döntéshozatalt: természetesen egy rövid látogatás nyomán nem biztos, hogy érdemes messzemenő következtetéseket levonni, de fontos tapasztalatok szerezhetők a helyszínen. Elsőként már az utazás során érdemes megtapasztalni, hogy érdemes-e a hajnali járatokkal, három átszállással „kecsegtető” intézményt választani a város másik végében. A személyes benyomások természetesen a kiszemelt intézményben is folytatódhatnak – annál is inkább, mert a legtöbb nyílt napon lehetőség van óra- vagy laborlátogatásra is. Ezek során pedig ki-ki belekóstolhat abba, mi várhat rá, ha az adott intézményt választja tanulmányai helyszínéül. Természetesen ezeken a fórumokon is van lehetőség kérdezni, és érdemes átböngészni az egyes egyetemek prospektusait is, amelyekben számos további információ található (például a diákélettel, sportolási és infrastrukturális lehetőségekkel, az intézményben működő öntevékeny csoportokkal, diákközösségekkel kapcsolatban). Éppen ezért még annak is érdemes ellátogatnia az ilyen rendezvényekre, aki már biztosnak érzi választását.

Iskola- és nyílt nap-kereső:
www.iskolaklistaja.eu/akcio

„Találkozási pontok” az oktatás résztvevői számára

A továbbtanulási lehetőségek iránt érdeklődőknek – legyenek diákok, szülők, pedagógusok vagy intézményvezetők – érdemes ellátogatniuk az oktatási szakkiállításokra is. Számos ilyen regionális rendezvényt szerveznek országshoz, sőt hasonló célú nemzetközi eseményekre is hívják a magyar intézményeket. A Szolnoki Főiskola például 2006-ban szinte minden hétvégén szerepelt ilyen eseményen: „A kiállítássorozatot Sárospatak nyitotta, majd Heves, Hatvan, Mezőkövesd, Nyíregyháza, Mezőtúr, Szolnok és Miskolc következett. A napokban pedig Eger és Békéscsaba ad otthont a rendezvényeknek. Határainkon túl a kolozsvári nemzetközi felsőoktatási kiállításra is elmegy a lelkes csapat, a magyar mellett az angol nyelvű képzéseket is hírelve.” A sorozatot az intézmény – természetesen – a legnagyobb országos kiállításon, a decemberi budapesti Educatión fejezte be.

A 2018 januárjában 18. alkalommal megrendezett Educatiót eredetileg azzal a céllal hozták létre, hogy választ adjon a felsőoktatással kapcsolatos kérdésekre, és összekapcsolja annak szereplőit: a diákokat, a tanárokat és az intézményeket. A fő feladat ekkor még a földrajzi távolságok leküzdése volt – például az, hogy a vidéki tanulók egy helyen szerezhessenek információkat az összes jogi kari képzésről. Az internet elterjedésével ez a funkció némiképpen módosult, de az alapfeladat változatlan maradt, sőt dúsult a kiállítás programja és célkitűzése is. A hazai és külföldi felsőoktatási intézmények mellett egyre nagyobb számban találunk a kiállítók között tankönyvkiadókat, nyelviskolákat és szakképző intézményeket is. Egyre jobban előtérbe kerülnek a karrierépítéssel, átképzési lehetőségekkel és az élethosszig tartó tanulással kapcsolatos tudnivalók és programok. Míg korábban a továbbtanulni szándékozók pályaeorientációja jelentette a kiállítás

legfőbb szegmensét, mára egyre nagyobb szerepet kap a pedagógusok, intézményvezetők és egyéb szakmai kiállítók információcseréje is, hiszen az Educatio rendezvényein „első kézből” értesülhetnek a szakmai újításokról, módszerekről – sőt, akár a magyar felsőoktatás jövőjével kapcsolatos tudnivalókról.

Fontosabb oktatási szakkiállítások:

www.educatioexpo.hu

www.facebook.com/szakmazz

Belső erőforrásaink felkutatása

Az iskolaválasztás fontos eleme, sőt információforrása lehet pályaválasztási tanácsadás igénybevétele is. A konzultációk során ugyanis a fiatalok személyes figyelmet kaphatnak, és segítséggel, de önállóan, saját véleményüket kialakítva, döntéseiket meghozva válaszolhatnak a pályaválasztás kihívásaira. Visszajelzést kaphatnak magukról (kompetenciáikról, személyes tulajdonságaikról), sőt a tanácsadás során feltehetnek bármilyen – akár egy-egy szakmával vagy intézménnyel kapcsolatos – kérdést, amely foglalkoztatja őket. (Természetesen nem minden kérdésre tud válaszolni ilyenkor a tanácsadó, de igyekszik a megfelelő fórumra irányítani az érdeklődőt.)

A pedagógiai szakszolgálatok pályaválasztási tanácsadásának többféle formája lehetséges. Az úgynevezett információs tanácsadás azoknak ajánlott, akiknek vannak ugyan a pályájukra vonatkozó elképzeléseik, de döntésük előkészítéséhez, pontosításához vagy ép-penséggel megvalósításához további információra van szükségük. Ez a típusú tanácsadás tehát egyaránt vonatkozhat a középiskola kiválasztására, a felsőoktatás vagy szakképzés megtervezésére, illetve egyéb pályaválasztással kapcsolatos döntésekre – például a megfelelő fakultáció kiválasztására – meghozatalára. Természetesen döntést senki helyett nem hoznak – a döntési folyamatát kísérik végig. A szakember támogatása ilyenkor a belső erőforrások mozgósítására irányul, és azt célozza, hogy a fiatal a megoldást önállóan találja meg.

Még inkább igaz ez a pályaválasztási tanácsadás másik formájára, amely pszichológiai segítségnyújtásra irányul: ezt elsősorban azoknak javasolják a szakértők, akiknek nincs elképzelésük további pályájukról, nem tudják, hogyan hozzák meg továbbtanulással kapcsolatos döntésüket, netán bizonytalanok saját magukkal (személyiségükkel, képességeikkel) kapcsolatban, félnek a döntéstől (vagy a sikertelenségtől). Azoknak is ajánlott ilyen irányú szolgáltatást igényelniük, akik úgy érzik, nem jól választottak. A pályaválasztási tanácsadókat tehát érdemes az iskolaválasztással kapcsolatos bármiféle aggodalom, kétely, dilemma és konfliktus esetén felkeresni.

A pályaválasztási tanácsadó

Részlet a Változások – Választások. 50 éves a Fővárosi Pályaválasztási Tanácsadó című kiadványból (Budapest, 2017). Teljes terjedelmében megtalálható az alábbi linken: <http://palyavalasztas.fpsz.hu/download/valtozasok-valasztasok>

Szöveg: **Gebauer Ferenc**, a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézménye igazgatója

Segítő tevékenységünk fontos kiindulási pontja, hogy a hozzánk forduló pályaválasztással kapcsolatos problematikáját szociális környezetének, illetve fejlődéslelektani helyzetének kontextusában, életvezetési feladatként értelmezzük, és a számukra aktuálisan igényelt, a tanácsadás keretein belül megvalósítható személyes segítséget megadjuk. Az igényelt/szükséges támogatás a pályaválasztási döntések különféle faktórára vonatkozik:

- objektív információk (továbbtanulási lehetőségek, pályaismeret, munkaerőpiaci információk)
- szubjektív (személyre vonatkozó) tényezők: egyéni sajátosságok (önismeret, önértékelés, motiváció stb.)
- a megvalósításra vonatkozó információk (életvezetési kompetenciák).

Ennek megfelelően a hozzánk forduló segítése történhet *egyéni vagy csoportos, információs tanácsadó vagy pszichológus által végzett, egyszeri vagy több alkalomból álló* tanácsadás formájában.

A pedagógiai szakszolgálatok elsősorban a gyerekeknek (tanulóknak), de áttételesen a szülőknek és a pedagógusoknak nyújtanak segítséget az egészséges fejlődés biztosításához. Ebből eredően a pályaválasztási tanácsadás sem kizárólag a tanulókat, hanem az őket segítő személyeket és intézményeket is támogatja. Szakszolgálatunk kiegészíti, erősíti – olykor kompenzálja – ezt a támogatói tevékenységet. Ennek számos területe és megnyilvánulási formája van. Az alábbiakban ezeket részletezzük.

Ellátásunk szintjei

A felmerülő nehézség, probléma jellegéből adódóan *megelőző* (preventív), *reagáló* (reaktív) és *helyreállító* (korrektív, kompenzáló) beavatkozást végzünk. Ezek elsősorban fókuszait tekintve térnek el egymástól; nem éles határral elválasztható kategóriák, hiszen a kompenzáló ellátás ugyanúgy tartalmaz preventív elemeket, ahogyan a megelőzés is képes korrektív hatásokat kifejteni.

Megelőzés: a pályorientáció támogatása

A pályorientáció segítése – mint láttuk – több szereplő által végzett feladat: elsődleges ágense a család és az iskola. Intézményünk részéről a megelőzés elsősorban

e szereplők támogatását jelenti. Legtágabb megközelítésben ez az *informálás* tevékenységében valósul meg a helyes pályaépítés eszközeiről, módjairól való tájékoztatás során. Ennek megfelelően, tevékenységünk egy része naprakész információk gyűjtéséből, adatbázisok gondozásából, kiadványok szerkesztéséből, illetve ezek közvetítéséből tevődik össze.

Ezzel együtt nem állhatunk meg a passzív ismeretnyújtásnál, mivel – mint tapasztaljuk – az információközvetítés számos esetben nem elégséges az érintettek számára. Az információ asszimilálása (saját helyzetre való alkalmazása) és az ebből következő cselekvések megtervezése, kivitelezése szintén támogatásra szoruló folyamat.

Emiatt nem csupán lexikális ismereteket, hanem *procedurális* (megvalósításra vezető) tudást is szükséges átadnunk. A prevenció szintjén ennek még nem személyes, hanem általános formái vannak, és leginkább közvetett módon, a segítők segítése által valósul meg. Ennek megfelelően fontos feladatunknak érezzük az iskolai pályorientációban érintett személyek (osztályfőnökök, iskolapszichológusok) támogatását. E támogatás kiterjed pedagógiai módszerek, segédanyagok közvetítésére (ezek előállítására és gondozására nem feladatunk, de ismerete, értékelése és ajánlása eszköztárunkba tartozik) is, emellett olyan ismereteket is közvetítünk, amelyek a tanulók helyzetének, problémáinak időben való felismerését, azonosítását segítik. Így a tanár képes dönteni, hogy továbbírányítja-e tanulóit a szakellátás felé, illetve saját eszközeivel milyen beavatkozásokat végez.

Intézményünk részéről a pályorientáció támogatása folyamatos feladat, ám a továbbtanulási döntésekre, beiskolázási teendőkre egy tanár esetében általában négyévente kerül sor. Ezalatt változások történhetnek a jogszabályi háttér, az iskolarendszer, a szakképzés és a munkaerőpiac szerkezetében. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a tapasztalt osztályfőnökök részéről is folyamatos igény mutatkozik a pályorientációs szakemberek segítségére.

Prevenációs tevékenységünk másik természetes célcsoportja a *szülők*, nevelők köre. Az iskolával szemben a család nem pedagógiai-szakmai, hanem személyes-érzelmi motivációk által érintett a továbbtanulás, pályaválasztás kérdéseiben. A szülők szerepe és feladata még a végzős középiskolások esetében is kiemelkedő, emiatt áttételesen ez a csoport is partnereink közé sorolandó – a prevenció szintjén is. A közérthető tájékoztatásnak ugyanúgy ki kell terjednie az önállóan alkalmazható ismeretek megszerzésének hatására, mint a segítségnyújtás lehetőségeinek ismeretére.

Az eddig említett tevékenységek elsősorban a tömegkommunikáció (ma kiemelten az internet) csatornáin keresztül történnek. A prevenció e fontos formájának sajátossága, hogy egyirányú, nem személyes kommunikáció, ám lehetőséget teremt az érintett tanulók, szülők, pedagógusok számára, hogy észleljék, azonosítsák és jelezzék az esetleges problémákat a segítő fórumoknak. Ez vezet át a személyes kapcsolatot, interakciót eredményező intervenció szintjére.

Tanácsadás: személyes segítségnyújtás

A tanácsadás már valamilyen, a kliens által adott *jelzésre* (kérdésre, igényre) adott választévkénység. (Mint korábban említettük, ennek is van preventív jellege, hiszen az intervenció hiányában állapotromlás következne be. A problémajelzésre történő beavatkozást másodlagos prevenciónak nevezzük.)

A tanácskérés indulhat a pedagógustól, aki javasolhatja egy-egy tanulójának jelentkezését – akár személyesen is segítheti a tanácsadóhoz való eljutásban.

A pedagógus kérhet segítséget egész osztálya számára: információs tanácsadóink tájékoztató, pályorientációt segítő foglalkozásokat tartanak iskolai szinten. Ezáltal mód nyílik a diákok kérdéseinek megfogalmazására, feltételére, a probléma felszínre kerülésére.

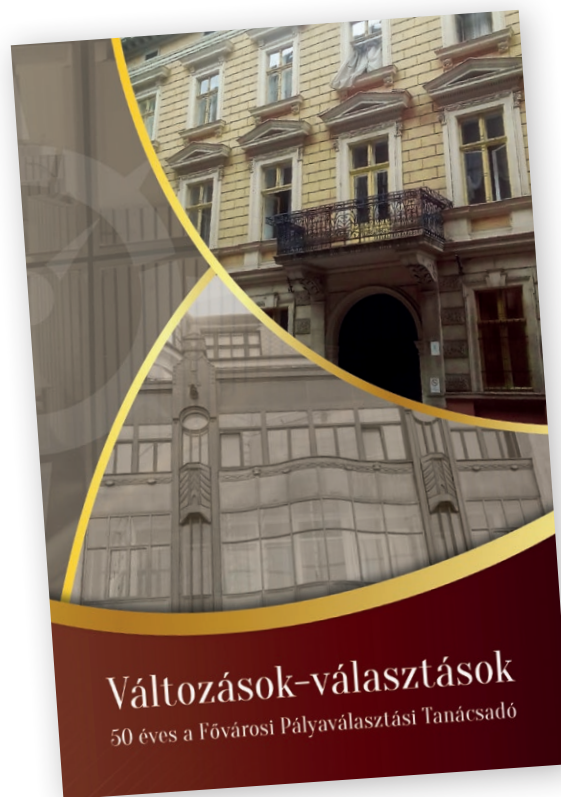
A pedagógus kérhet módszertani segítséget pályorientációs tevékenységéhez. Lehetőség van személyes konzultációra tanácsadó szakembereinkkel.

A beavatkozás részünkről leggyakrabban egyéni tanácsadással történik.

Tanulók és a szülők egyaránt jelentkezhetnek személyes tanácsadásra. A jelentkezés ténye már önmagában valamilyen probléma vagy hiány jelzése. A tanácsadás során ennek feltárása és az ennek megfelelő beavatkozás történik.

Támogatás pályakorrekció, iskolaváltás esetén

Az ellátás harmadik (kompenzációs, harmadlagos prevenció) szintjére sikertelen pályaválasztás esetén kerülhet sor. A pályakorrekció az általunk ellátott korosztály esetében gyakran iskolaváltást jelent, tehát már a képzés ideje alatt kiderül a pályacél elérésének akadályoztatása vagy nem megfelelő volta. A segítségnyújtás ilyenkor új pályacél keresését és kitűzését jelenti, ám ezt gyakran meg kell előznie a sikertelen választás veszteségeinek feldolgozása. A tanácsadás olykor elsősorban az új iskola kiválasztásának folyamatát támogatja, azonban gyakran belső vagy külső konfliktusok megoldását is segíti, hiszen a téves pályaválasztás, akadályba ütköző továbbtanulás nem ritkán kudarcélményt okoz mind a tanulóban, mind a szülőben. Az újonnan megtalált cél követése is gyakran nehezített az előzmények miatt. Ilyenkor az új helyzetbe való újbóli beilleszkedés (rehabilitáció) szükséges. (..)

Tevékenységi formáink

Alaptevékenységeinket a következő formákban látjuk el:

- Egyéni tanácsadás:
 - A tanulók és szüleik tájékoztatása továbbtanulási, pályaválasztási döntéseik meghozatalában (információs tanácsadás). Rendszerint egy alkalomból áll, amelyen részt vehet a tanuló, a szülő vagy mindkét fél együttesen.
 - Segítségnyújtás elakadás, dilemmák, önértékelési-döntési nehézségek esetén (pszichológiai tanácsadás). A probléma jellegétől függően általában 3–6 alkalom. A folyamat iránya és tartalma közös célkitűzés szerint alakul; szükség esetén a tanuló személyes tulajdonságainak (képességeinek, érdeklődésének) felmérése, vizsgálata történik.
- Külső helyszínen (iskolában, pályaválasztási kiállításokon és börzéken) tartott tájékoztatók, csoportos tanácsadás tartása.
- Az internet lehetőségeit kihasználó, online segítségnyújtás (KOM-PASSZ program).
- Tájékoztató anyagok, aktuális információk gyűjtése, kiadványok összeállítása, közzététele és közvetítése.

Pályaorientációs nap az iskolában

Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola és AMI, Soltvadkert

Szöveg: **Szabadiné Vismeg Erzsébet** tanulási és pályatanácsadási tanár, az iskola pályaorientációs programjának kidolgozója

Környezeti adottságok. Iskolánk a Bács-Kiskun megyei Soltvadkert város egyetlen oktatási intézményeként több mint 500 tanuló számára látja el a köznevelési feladatokat.

Komplex pályaorientációs program. Pályaorientációs programunk több évtizeden keresztül alakult ki, finomodott, alapjait egy ma már nyugdíjas kollégánknak, Elek Zoltánné rakta le. Jelenleg egy 8 évfolyamra kidolgozott komplex rendszer alapján dolgozunk. Fontosnak tartjuk, hogy a pályaorientációs tevékenység

ne korlátozódjon a 7–8. évfolyamra, hanem **minden életkorban az annak megfelelő formában készítse fel a tanulókat** a felnőtt életre, a továbbtanulásra, életpályájuk megtervezésére. Alsó tagozaton főleg a helyi üzemekkel, vállalkozásokkal ismertetjük meg a gyerekeket, felső tagozaton pedig a környező városokban lévő képző intézményeket, nagyobb gyárat látogatjuk meg. Ezenkívül 5. évfolyamon a tanulási módszerek, tanulási utak és pályák kapcsolatát vázoljuk fel, 6. évfolyamon tematikus osztályfőnöki órákat tartunk szakember bevonásával, 7. évfolyamon a diákok önismeretének fejlesztésével és rendhagyó technikaórákkal, 8. évfolyamon pedig pályaorientációs témahét szervezésével, pályaválasztási kiállítás látogatásával segítjük a tanulókat. Nagy hangsúlyt fektetünk a tanulási képességek fejlesztésére, mert véleményünk szerint ez az alapvető feltétele a sikeres életút megvalósításának. Intézményünk stratégiai célkitűzései közé tartozik még a tanulók idegen nyelvi és IKT kompetenciájának emelt szintű fejlesztése, hiszen a 21. század munkavállalói számára ezek megléte elengedhetetlen.

Iskolaválasztás. Az általános iskolai pályaeorientációs munkát meghatározza, hogy a legtöbb tanuló ekkor még nem választ szakmát, hiszen az elmúlt évtizedekben ez életkorban egyre jobban kitolódott. 14 éves korban inkább a középiskola, esetleg a szakirány választásáról döntenek a gyerekek. Kisvárosként viszont a középfokú beiskolázás a mi esetünkben azt jelenti, hogy az iskolaválasztás csak más településen valósulhat meg. 7–8. évfolyamon ezért kiemelt feladatunk ennek megalapozása – **tanulóinkat iskolaidőben és saját szervezésben elvisszük a környező városok középiskoláinak nyílt napjaira, pályaválasztási rendezvényeire.** Iskolánkban pedig **pályaválasztási ankét keretében mutatkoznak be** ezek az intézmények. **Volt diákjaink rendszeresen visszajárnak** a végzős diákokhoz, és tájékoztatják őket személyes tapasztalataikról, a továbbtanulási lehetőségekről.

Szaktanulmányválasztás. Pályaeorientációs munkánkat ugyanakkor a komplexitás is jellemzi, mivel a diákok kb. 10%-a már 9. évfolyamon a szakképzésbe kapcsolódik be. Az ő esetükben az iskolaválasztás mellett a szaktanulmányválasztást is támogatnunk kell. A szakirányok és szaktanulmányok megismertetése érdekében új kezdeményezésünként **a technika tantárgy keretében témamunkákat tervezünk.** Ez azt jelenti, hogy a 7. évfolyamos tanulók egy-egy napon egy-egy szakközépiskola tanulmányhelyében kapnak betekintést a fém- és faipari szaktanulmányokba egy-egy tárgy, munkadarab elkészítése által.

Környékbeli vállalatok, vállalkozások. Szeretnénk elősegíteni azt is, hogy a településen működő vállalatok, vállalkozások megfelelő munkaerő-utánpótlással rendelkezzenek, ezért évente tervezetten **elvisszük a tanulókat egy-egy, a településen működő vállalathoz.** Arra törekszünk, hogy a városunkra jellemző üzemeket (borászat, műanyagipar) és az általánosan ismert munkalehetőségeket (kereskedelem, pékség, szolgáltatások stb.) egyaránt bemutassuk. A középfokú beiskolázáshoz közeledve pedig a megye nagy cégeit is meglátogatjuk.

Országgh Kristóf Általános Iskola, Sirok

Szöveg: **Viktor Tünde** gyógypedagógus, nevelési munkaközösség-vezető

Környezeti adottságok. Sirok a Mátra és a Bükk hegység találkozásánál, Heves megye Pétervárárai járásában, a megyeszékhelytől, Egertől mintegy 20 km-re található, közel kétezer főt számláló község; egy óvodája és egy általános iskolája működik. Az Országgh Kristóf Általános Iskolába a helybeli gyerekeken kívül a környék öt településéről érkeznek bejáró tanulók, jelentős arányban. A szülők többsége szintén napi ingázással éri el munkahelyét; elsősorban az iparban, építőiparban, kisebb százalékuk a szolgáltatóiparban, az erdőgazdálkodásban és a mezőgazdaságban talált munkát. A szülők egy része munkanélküli.

A Siroki Ipari Park területén lévő vállalkozások a környező településről bejáró emberek foglalkoztatását biztosítják. A vállalkozások fő profiljai között legjelentősebb a tubus- és aeroszolpalack-gyártás, valamint a fegyver- és lőszergyártás, a kisebb kiszolgáló cégek pedig fémmegmunkálással, szerszámgyártással foglalkoznak. Sirok településre jellemző még a kereskedelmi vállalkozás, a szálláshely-szolgáltatás, a vendéglátás és az egészségügygel, szociális ellátással foglalkozó vállalkozások jelenléte.

A pályaválasztás segítése. A tanulók sikeres pályaválasztásának elengedhetetlen összetevője a széles körű tájékozódás a továbbtanulási lehetőségekről és az aktuális munkaerőpiaci viszonyokról, valamint a szakmákkal való mélyebb megismerkedés. Ezt szem előtt tartva iskolánkban évek óta hagyomány, hogy **összel, osztályfőnöki órák keretében a továbbtanulás előtt álló 8. osztályos tanulóknak a felkért középiskolák képviselői részletesen bemutatják intézményüket.** Ilyenkor kiváló alkalom nyílik arra, hogy tanulóink kérdéseket tegyenek fel. Elsősorban azokat a középiskolákat keressük meg, ahol a gyerekek – az előzetes felmérések alapján – vélhetően továbbtanulni kívánnak, de örömmel fogadjuk az iskolánkat felkereső más középiskolákat is. Ezek a találkozások nagyban elősegítik annak eldöntését, hogy a későbbiekben melyik középiskola nyílt napjára látogassanak el a diákok.

Tudatosan tervezhetnek és élhetnek a jogszabály által támogatott lehetőségeikkel, melynek értelmében a 7. és 8. osztályos tanulók tanévenként 2-2 tanítási napot pályaválasztási és továbbtanulási célú, iskolán kívüli programon tölthetnek. Az egyik ilyen, a nyolcadikosaink körében nagy népszerűségnek örvendő program a **megyei kormányhivatal által rendezett pályaválasztási kiállítás,** ahol megismerhetik a munkaerőpiac igényeit, az interaktív bemutatók során belekóstolhatnak a szakmák világába, pályaeorientációs tanácsadásban részesülhetnek, illetve megismerhetik a különböző szaktanulmányválasztást elősegítő kérdőíveket.

A másik program a 7. és 8. osztályos tanulóinknak az iskola által szervezett **gyárlátogatás**.

Pályaorientációs nap. A 2017/2018-as tanévben bevezetett pályaorientációs célú munkanap egy nappal növelte meg az iskolánk által tervezhető tanítás nélküli munkanapok számát, lehetőséget teremtve ezzel arra, hogy fokozottabb és koncentráltabb figyelemmel tudjuk támogatni a tanulók és a szülők tájékozódását, döntését. Tantestületünk úgy döntött, hogy a pályaorientációt egy projektnap keretében valósítjuk meg, kiterjesztve ezt a diákság egészére, 1–8. osztályig. Célul pedig a szakmákkal való mélyebb megismerkedést tűztük ki. Bízunk benne, hogy mostani alsós tanulóink az évről évre ismétlődő pályaorientációs programoknak köszönhetően megismernek majd annyiféle szakmát, hogy egyszerűbbé és tudatosabbá váljon számukra a pályaválasztás.

A pályaorientációs napnak **két koordinátora** volt. Feladatuk az volt, hogy az osztályfőnökök javaslatai alapján vegyék fel a kapcsolatot azokkal a szakmai partnerekkel, vállalkozásokkal, amelyek fogadóképesek, és szívesen mutatják be tevékenységüket. Nagy örömünkre szolgált, hogy minden megkeresésünkre igent mondtak, sehol sem ütköztünk visszautasításba. Az előkészítő munka során az osztályfőnökökkel együtt döntöttük el, hogy melyik osztály melyik szakma képviselőjéhez látogasson el, és fontos szempont volt az is, hogy minél több helyre tudjanak eljutni az osztályok. A 7. és 8. osztályos osztályfőnökök önismereti tesztet állítottak össze, amellyel a tanulóknak a pályaválasztás fontosságáról alkotott képéről nyertek információt. A 6. osztályosok olyan szülőt hívtak meg, akinek a munkájára kíváncsiak voltak, és akit kérdésekkel bombázhattak. A többi osztály diákjai számára életkoruknak megfelelően ráhangoló beszélgetést, illetve a témához kapcsolódó kisfilmek megtekintését tervezték a program indításaként.

A pályaorientációs nap programjának összeállítása, az időkeretek, felelősök megválasztása, a későbbre tervezett tabló összeállításához szükséges eszközök felmérése volt az utolsó feladat. Mindezt egy jól áttekinthető táblázatba foglaltuk, és mindenki – köztük a gyerekek – számára elérhető helyre függesztettük ki. Az osztályfőnökök külön is megkapták.

2017. október 19-én, csütörtökön került sor a megvalósításra, a teljes tantestület és diáksereg bevonásával, összesen 11 külső partner együttlátásával. A gyerekek betekintést nyerhettek a fa- és fémmegmunkálásba, a patikában folyó, nagy figyelmet és precizitást igénylő munkába, az udvariasságot, figyelmességet igénylő kereskedelmi és vendéglátói tevékenységbe. Dolgozhattak árufeltöltőként, és volt, aki még a hegesztéssel megpróbálkozott. A legnagyobbak, a 7–8. osztályosok a visontai erőműbe látogattak el. A filmvetítést kötetlen beszélgetés, majd gyárlátogatás követte. A különböző munkahelyeket és a gipszraktárt is kíváncsian tekintették meg a tanulók, de az igazi élményt a hűtőtornyok belsejében eltöltött néhány perc jelentette.

Szokásunkhoz híven a rendezvényt követően rövid összefoglalót jelentettünk meg iskolánk honlapján, valamint az önkormányzati folyóiratban, a gyerekek pedig a nap eseményeiről készült rajzokból, fotókból tablót készítettek.

Összegzésként elmondható, hogy a nap folyamán a gyerekek megtapasztalhatták, hogy tanulással, kitartással és szorgalommal közelebb lehet jutni az áhított jobb élethez, és ki lehet vívni a bennünket körülvevő közösség megbecsülését. Az élményekben gazdag napot nagyon hasznosnak találtuk, és a jövőben is szeretnénk megtartani.

Bethlen Gábor Általános Iskola és Gimnázium, Budapest

Szöveg: **Krupincza Tímea**, szabadidő-szervező

Iskolánk 2018. január 19-én rendezte meg pályaorientációs napját rengeteg érdekes programmal. Megvalósítása komoly szervezést igényelt. Arra törekedtünk, hogy minden évfolyamot hasznos tanáccsal és tartalommal lássunk el a pályaválasztást illetően. Emellett fontosnak tartottuk, hogy a különböző képességű és érdeklődésű gyermekek egyaránt tájékoztatást kapjanak, s azok a tanulók se érezzék magukat elvesztetteknek, akiknek a terveik között nem szerepel a diploma megszerzése. **Iskolánkba 20 különböző területről érkezett előadót hívtunk meg.** Az előadók között találkozhattak a diákok cukrásszal, fodrásszal, gyógyszerésszel, optikussal, idegenvezetővel, marketingessel, fegyverszakértővel, de még filmrendezővel is. A program összeállításakor figyeltünk rá, hogy a bemutatott foglalkozások a lehetőségek minél szélesebb skáláját fedjék le, a fiatalok minél több izgalmas pályával és sikertörténettel találkozzanak. **Az előadók között voltak szülők és ismerősök is,** akik előadásukkal szintén hozzájárultak a nap sikeréhez. Több évfolyamnak **iskolán kívüli programot** is biztosítottunk. A végzősök az Educatio kiállításon vettek részt, de volt olyan osztály is, amelyik a Fővárosi Állat- és Növénykertben pillantott bele a gondozók mindennapjaiba.

A pályaválasztási napot követően rengeteg pozitív visszajelzés érkezett a diákoktól, a pedagógusoktól és az előadóktól egyaránt. A visszajelzés minden szempontból hasznos volt számunkra, hiszen a tapasztalatok alapján már most látjuk, hogy az előadások mekkora hatással voltak diákjainkra. A nagy sikerre való tekintettel jövőre újult erővel látunk neki a pályaorientációs nap szervezésének, lehetőleg még több izgalmas programmal és előadással.

Szombathelyi Nagy Lajos Gimnázium

Szöveg: **Pataki Ágnes** középiskolai tanár, **Tar Patrícia** középiskolai tanár

A Szombathelyi Nagy Lajos Gimnáziumban már évek óta hagyománya van a pályorientációs tevékenységnek. Eddig elsősorban a 10–12. évfolyamos diákok vettek részt a programban, de az idei tanévben már a 9. évfolyamosok bevonását is tervezzük.

A tanév I. félévének fontos eseménysora a **főbb felsőoktatási intézmények bemutatkozása**, amikor – főként a 12. évfolyamosok életvitel és gyakorlat óráinak keretében – előadók látogatnak el a gimnáziumba, s tájékoztatást nyújtanak a képzéseikről. Ez egy nagyon népszerű program diákjaink körében, hiszen valóban hasznos információkat kapnak, s lehetőségük nyílik kérdezni is az oktatóktól, egyetemista diákoktól. Főbb kapcsolataink az ELTE Savaria Egyetemi Központ, a győri Széchenyi István Egyetem, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Soproni Egyetem, a veszprémi Pannon Egyetem, illetve a hollandiai Stenden University és a bécsi magyar egyetemisták egyesülete. A végzős diákok a **Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat** munkatársától is kapnak tájékoztatást előadás formájában az aktuális felvételi rendszerről, a felvételi folyamatáról. Fontosnak és hasznosnak tartjuk, hogy a **Diákhitel Központtal** is kapcsolatban vagyunk, így végzőseink a diákhitellel kapcsolatos fontos információkhoz is hozzájutnak: vendégül látjuk a központ munkatársát, aki elbeszélget a diákokkal, egy másik alkalommal pedig a szülőikkel.

Az I. félévben hagyományosan lehetőséget biztosítunk az érdeklődő 11–12. évfolyamosok számára a **nyílt**

napokon való részvételre is: iskolai szervezésben az egyik tanévben a győri Széchenyi István Egyetemet, a másik tanévben a Budapesti Corvinus Egyetemet keressük fel, ahol diákjainknak külön ismertetőt tartanak a karokról, a képzésekről, az egyetemi életről.

A gimnázium kiemelkedő programja a minden tanévben megrendezett **pályorientációs nap**: ettől a tanévtől erre a programra egy tanítás nélküli munkanapot vehetnek igénybe az iskolák, gimnáziumunkban idén március 10. lesz ez a kiemelt nap. A 9–10. évfolyamosok előzetes regisztráció alapján **szekcióbeszélgetéseken** vehetnek részt, melyekre egyetemistákat, fiatal pályakezdőket és pályájukon sikeres szakembereket hívunk meg, a beszélgetések moderátorai kollégáink. A **jogi, bölcsész-, műszaki, orvosi, természettudományos, közgazdasági, igazgatásrendészeti és egészségügyi szekciók** szervezésében, valamint a vendégek delegálásában nagy segítséget nyújt iskolánk Öregdiák Egyesülete, hiszen a meghívottak gimnáziumunk volt diákjai. A 11. évfolyamosok ezen a napon érdeklődésüknek megfelelően különböző üzemekbe, cégekbe, intézményekbe látogatnak, a 12. évfolyamosok pedig **önismereti tréningen** vesznek részt.

Március–április folyamán 10. évfolyamos tanulóinknak lehetőségük van fakultációt választani. Ebben segítséget nyújt a Pedagógiai Szakszolgálat: munkatársaik iskolai beszélgetések formájában tájékoztatják a diákokat; a **Nyugat-dunántúli Regionális Munkaügyi Központban** pedig többéves szakmai tapasztalattal rendelkező munkatársak segítik a tanulókat a pályaválasztásban a Foglalkozási Információs Tanácsadó keretében.

A pályorientációs program iskolai koordinátora Pataki Ágnes tanárnő, a pályorientációs nap szervezésére minden tanévben három-négy fős team alakul, de természetesen a program nem valósulhatna meg a tantestület többi tagjának aktív részvétele nélkül.

Ötletadó iskolai pályaaorientációs nap szervezéséhez

Szöveg: Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadás

Téma ↓	Megjegyzés/példa ↓
ALSÓ TAGOZAT	
1–4. évfolyam	
Látogatás egy szülő munkahelyére	
Szülő meghívása, aki mesél a munkájáról	Pl. ápoló, rendőr, tűzoltó, katona
A meghívott szülő interaktívan bekapcsolja a gyerekeket munkájának egy-egy területébe	Mentőápoló: elsősegélynyújtás Rendőr: forgalomirányítás jelei
Szaktmák, tevékenységek, eszközök, munkakörök (3–4. évf.)	„Ország-város” mintára játék: az egyik gyerek hangosan mondja az ábécét, tapssal jelezzük, hol álljon meg, majd azzal a kezdőbetűvel kell szakmákat beírni a táblázatba
Vadspark és/vagy arborétum meglátogatása	A gondozói munka bemutatása
FELSŐ TAGOZAT	
5. évfolyam Témakör: Tanulásmódszertani foglalkozások	
Vázlatírás, lényegkiemelés, kulcsszavak	Nem tantárgyhoz kötött.
A tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése (pl. koncentráció, gondolkodás)	Módszertani segédlet (előkészületben)
6. évfolyam Témakör: Szakmaismeret	
Látogatás egy szülő munkahelyére	
Szülő meghívása, aki mesél a munkájáról	Pl. ápoló, rendőr, tűzoltó, katona
A meghívott szülő interaktívan bekapcsolja a gyerekeket a munkája egy-egy részébe	Mentőápoló: elsősegélynyújtás Rendőr: forgalomirányítás jelei
Szaktmák, tevékenységek, eszközök, munkakörök	„Ország-város” mintára játék (lásd feljebb)
„Amerikából jöttem, mesterségem címe...”	Szaktmák ismeretének játékos dramatizált bemutatása
Az iskolában lévő munkakörök bemutatása (pl. karbantartó, technikus, iskolatitkár)	Forgószínpadszerűen
Látogatás a Kiskunsági Nemzeti Parkba	Az ott dolgozó emberek szakmája, munkaköre
Pannónia Filmstúdió	Az ott dolgozó emberek szakmája, munkaköre
Autósiskola (pl. Füredi) meghívása	Mi a munkájuk? Hogyan telik egy napjuk? Pozitívumok–negatívumok Össze lehet kapcsolni a biztonságos közlekedés témájával
Elszármazott vagy ott élő „híres ember” meghívása	Mesél a munkájáról
Foglalkozások Hete – Agráripari szaktmák bemutatása	Nemzeti Agrárkamara Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
7. évfolyam Témakör: Önismeret	
Önismereti foglalkozások	Módszertani segédlet Társismereti játékgyűjtemény Önismereti tesztek
Egyéni és csoportos tanácsadás	Pedagógiai Szakszolgálat
Pályaválasztási Kiállítás	Pl. Kecskemét: október 27–28., Kalocsa: november 7.

Foglalkozások Hete – Agráripari szakmák bemutatása	Nemzeti Agrárkamara Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Agrofest	Az agrárszakma kiváló tanulóinak országos versenye
Szakma Sztár Fesztivál	Kereskedelmi és Iparkamara
Üzemlátogatások	Agrár- és Iparkamara
8. évfolyam Témakör: Továbbtanulás	
Látogatás középiskolákba	A továbbtanulás előkészítése – az I. félévben
Az iskola volt diákjainak meghívása (2-3 diák)	Meséljenek a középiskoláról, ahol tanulnak
Az információszerzés csatornái: a honlapok használata	
Pályaválasztási Kiállítás	Pl. Kecskemét: október 27–28., Kalocsa: november 7.
Nyílt napokon való részvétel	
Szakma Sztár Fesztivál	Kereskedelmi és Iparkamara
Üzemlátogatások	Agrár- és Iparkamara
KÖZÉPISKOLA	
9. évfolyam Témakör: Tanulásmódszertani foglalkozások	
Vázlatírás, lényegkiemelés, kulcsszavak	Nem tantárgyhoz kötött.
10. évfolyam Témakör: Önismeret	
Önismereti foglalkozások	Drámapedagógiai játékgyűjtemény Társismereti játékgyűjtemény Önismereti tesztek
Képességeink: nincs lehetetlen, de tenni kell érte (különleges képességű híres emberek – mit tanulhatunk tőlük?)	Csoportmunkában válogatás újságokból, médiából híres és sikeres emberekről
Az iskola volt diákjainak meghívása	Meséljenek az egyetemről, az életpályájuk alakulásáról; beszélgetés a középiskoláról.
Mi leszek, ha nagy leszek? (Power Point-bemutató)	Egy-egy tanuló az osztályban elkészíti és levetíti az általa elképzelt szakmát – szakmai követelmények.
11. évfolyam Témakör: A felsőoktatási intézmények és képzéseik bemutatása	
Látogatás felsőbb oktatási intézményekbe	Ismerkedés a szakokkal, a lehetőségekkel
Szakmai fórum középiskolásoknak	Pedagógiai Szakszolgálat
Az énkép és a pályaválasztás kapcsolata	Játék: Időkerék: 1–5–10 év távlati
Álmok, realitás, alkalmasság	Önreflexiós gyakorlatok
Önmenedzselés	Saját élményű helyzetgyakorlat
A pozitív énkép kialakítása és fenntartása	Felvételi beszélgetés, interjú modellálása
Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállítás	
Nyílt napokon való részvétel	
12. évfolyam Témakör: A felvételi eljárásban való részvétel	
A felvi.hu használata, elektronikus kitöltése	Az informatikai felület készségszintű használata Pedagógiai Szakszolgálat, osztályfőnök, informatikatanár
Egyéni és csoportos tanácsadás	Pedagógiai Szakszolgálat
Szakmai fórum középiskolásoknak	Pedagógiai Szakszolgálat
A középiskola volt diákjai mesélnek az egyetemről, ahol tanulnak.	Beszélgetés az egyeteméről, főiskolákról
Tájékoztatói lehetőségek között – az információ szerepe a pályaválasztási döntésben	Számítógépes információs háttér
A tanulás és a munka	Játék: Biztonságháló készítése csoportosan
Az élethosszig tartó tanulás és az életcélok megvalósítása	A felnőtt lét szerepei, az énkép és az önismeret fejlesztése
A munkavégzéshez kapcsolható információ feltárása és alkalmazása	Játék: Az első napom az új munkahelyemen – szituációs játék

De jóóó nekem! – fuvolázta musicalbe illően a fiatal lány, miközben barátnője is bekapcsolódott a dúdolásba – *Délután mehetek dolgozni nééégy órát a Pennybe, Nagykovácsiba egyórás utazással!* – itt felnevettek mindketten. – *Aztán találkozom apámmal, aki karácsony óta nem volt kíváncsi rám* – fejezte be a szót.

A II. kerület egyik iskolájából sétáltak a villamos felé. 16 évesnek tűntek, jókedvűnek, lendületesnek, magabiztosnak. Mint akik tényleg tudják, hogy mi vár rájuk.

Aznap este olvastam a hírt, hogy idén indul el az amerikai elitegyetem, a Yale több mint 300 éves történetének legnépszerűbb kurzusa. A világhírű zseniképző összes diákjának mintegy negyede jelentkezett rá, 1200 hallgató. Nem is csoda, hiszen korunk egyik leg-égetőbb problémáját érinti a tantárgy, amely gyakorlati képzést, önállóan alkalmazható eljárásokhoz útmutatót is ad. És amelynek a címe: A boldog élet.

Igen, fontos dolog a pályaválasztás. Jó elképzelni, hogy előttünk látszanak a pályák (az építészé, a tanaré, a szakácsé, az informatikusé), és nekünk csak jól megfontolt döntéseket kell hoznunk – kiválasztani azt, amely képességeinknek, lehetőségeinknek és terveinknek megfelel. De valójában hétköznapiak vannak, Pennyvel és régen látott apákkal és azzal az érzéssel, hogy boldogok szeretnénk lenni. Olyan tervekkel, amelyek csak a céljainkat tartalmazzák, a kudarcainkat kevésbé. Olyan döntésekkel, amelyekben túl kevés vagy túl sok ismeretlen van, és amelyekből leginkább a kockázatot szeretnénk kihagyni.

Jégpálya

Szöveg: **Aczél Petra**

Tudjuk, hogy a diákjaink a pályaválasztás miatt sokszor végső célnak, eredménynek tekintik a nyelvvizsgát vagy a diplomát, holott ezek önmagukban, a személy elhivatottsága nélkül nem jelentenek biztosítékot semmire. Tapasztaljuk, hogy a fiatalok a pályaválasztás során csak a legkritikább esetben mérlegelik, hogy milyen családban, közösségben szeretnének majd élni. A pálya van az előtérben, a család a homályos háttérben – legalábbis, amikor a felvételi űrlapot nézegetik.

Mi van akkor, ha leginkább nem pályát választunk, hanem a boldog életet keressük? Ha voltaképpen arra vágyunk, hogy ráleljünk arra a jégpályára, amit nekünk öntött fel a sorsunk, ami oktatás és biztatás nélkül is kezdettől ismerős lesz számunkra – Szabó Magda szavait kölcsönözve? Mi van akkor, ha a teljes élet titkát kutatjuk, sokszor félve és tanácstalanul? Ha leginkább arra a lelki-szellemi vezetésre van szükségünk, amelynek segítségével felismerjük, hogy mi az utunk – és hogy hazavezet-e? Mi van akkor, ha a legfontosabb célunk az, hogy otthon legyünk a világban, a családban, a közösségben, ahol élünk? Ha a fő stratégiai készségünk nem a tervezés, hanem a kötődésre való képesség, az érték- és szeretetteljes, „jó élet” iránti igény?

Van a pályaválasztás kifejezésében valami nyomasztóan fogyasztói. Mintha úgy tudnánk életek és jövők közül választani, mint a zsírszegény és zsíros joghurt vagy két különböző háttérű szelfi között. Ez nemcsak 17-18 évesen nem megy. Ez 47 és 58 évesen sem volna lehetséges. Mert a jövőnk belőlünk van, nem a polcon vagy a memóriakártyán vár ránk.

A szülői gondoskodás talán leginkább égető gondja: a gyermekek pályaválasztása. Tudom, van, ahol ez föl sem merül, no, ott van igazán gond. De az a gond nem a pályaválasztásnál, hanem valahol már a születésnél kezdődik. Óriási felelősségünk, hogy ezen változtatni tudjunk: hogy a szülőnek fontos legyen a gyermeke boldogulása, hogy esetleg „többre vigye”, mint ő. Ugye milyen szép szó: boldogulás? Két generációval ezelőtt járta az a mondás: Kenyeret adtam a gyerek kezébe. Vagyis taníttatta, pénzkeregethez, boldoguláshoz juttatta. És ez megnyugvást jelentett...

Ahol fölmerül a pályaválasztás, ott olyan kérdésekre keresik a választ a gyermekek és a szülők, vagy a szülők és a gyermekek, mint: folytassa-e a családi hagyományokat, esetleg keressen-e jól fizető, „menő” szakmát, vagy döntse el a gyerek maga, hogy mit akar, akkor boldogul a legjobban. Ez többnyire családon belüli probléma, azután jönnek a rokonok, ismerősök, a média és az internet, és persze néha az iskola is. Az irodalomból ismerünk sok olyan esetet, hogy a tanító, tanár szinte könyörögve ment a szülőkhöz: ennek a gyereknek vág az esze, taníttatni kell, mindenáron...

Nincs receptem, általában nincs recept arra, hogy mi legyen a gyerek. Minden eset más. Általában sikeres, ha a családi hagyományok alapján kialakulnak kereskedő-, autószerelő- vagy orvosdinasztiák. Nagyon jó látni, amikor a szülők vállalkozásában a gyerek is részt vesz, és később átveszi a stafétát. Valószínűleg a jó kőművesnek jó kőműves lesz a fia, hiszen apjától is tanulja a szakmát. (Ha belegondolok, nekem is nyelvész volt

Boldogulás

Szöveg: **Balázs Géza**

az édesapám, igaz, nem terveztem, hogy nyelvész leszek, a véletlen hozta. Három testvérem egészen más szakmát tanult.) De tudok ellenpéldát is: a szülők erőltették a saját szakmájukat, és a gyerek, bár kitanulta, csak immel-ámmal végezte.

Voltam pályaválasztási tanácsadó is. Mint egyetemi oktatót sokszor megkérdeztek, hogy szerintem érdemes-e erre vagy arra az egyetemre, szakra menni. Soha nem mondtam azt, hogy ennek a gyereknek pontosan erre az egyetemre kell mennie, mindig több ajánlást tettem. Úgy húsz éve egy igen tehetséges középiskolás diákújságíró tanítványom megkérdezte, hogy melyik kommunikáció szakra jelentkezzen. Azt tanácsoltam, hogy egyikre sem. Végezzen el egy klasszikus bölcsész vagy akár gazdasági szakot, és mellette tanulja tovább, gyakorolja az újságírást. (A rendszerváltásig az összes újságírónak volt valamilyen szakmai végzettsége, és az újságírást később, a gyakorlatban sajátította el.) A fiatalember teljesen elkeseredett, este édesanyja föl hívott, hogy ezt nem várták tőlem, miért tanácsoltam el a gyereket. A kapcsolat megszakadt, később azt hallottam a tehetséges fiúról, hogy operatőr lett.

Vannak sztereotípiák, hogy mely szakmák életképtelenek. A világ változik, és bizonyos szakmák valóban eltűnnek, mert egyszerűen nincs rájuk kereslet. Régen a használt cipőt megjavították, ma eldobják (nálunk, mert például Indiában még a strandpapucsot is megjavítják). Régen a háztartási eszközöket is megjavították, ma azt mondják: olcsóbb, ha újat vesz. Régi nóta, hogy a tanárság életképtelen szakma. (Nekem hivatás.) Pedig minden korban voltak és vannak boldog tanárok: akik élnek-halnak a tanításért, és értük is élnek-halnak a diákok – vajon kell-e ennél nagyobb boldogulás? Egyébként én is tanár vagyok, szinte mindennap vizsgázom, kiállok a katedrára, előadok, szemináriumokat vezetek. És ilyenkor számomra másként, észrevétlenül szalad az idő. Mondhatni: aki szereti a munkáját, pályáját, annak a munka nem gyötrelme, talán nem is kihívás, hanem kedves időöltés. Boldogság.

A boldogulás és a boldogság mindenki számára elérhető. Terelgessük a gyerekeket, a jövő generációját a boldogulás, a boldogság felé.

Iskolán kívül – meddig?

Mennyire kell és mennyire lehet megvonni a határokat az osztályfőnökségben? Meddig tart az osztályfőnök munkaideje és felelőssége? Elvárható-e, hogy az iskolán kívül is osztályfőnökként viselkedjen? Felajánlja-e a tegeződést a szülőknek? Mennyire kell könnyen elérhetőnek lennie? Megadja-e a telefonszámát, legyen-e Facebook-ismerőse diáknak, szülőknek? Ezekre a kérdésekre próbálunk meg válaszolni. Minden állításunkat legalább kétfelől kell megvizsgálni: mi történik, ha megenged valamit az osztályfőnök, és mi akkor, ha nem.

Szöveg:

Fenyő D. György

magyartanár,
a Magyar Tanárok
Egyesületének alelnöke

Tegeződünk-e a szülőkkel?

Ha az osztályfőnök összetegeződik a szülőkkel, az jelentheti azt, hogy mindannyian egy közösség tagjai, akik arra szövetkeztek, hogy annak a harminc gyereknek az életét, akik egy osztályba járnak, együtt alakítsák, úgy formálják őket, hogy abban az osztályfőnök és a szülő – sőt, az osztályfőnök és minden gyerek minden szülője – egymás partnereként neveli a gyerekeket. A tegeződés megkönnyíti a partneri kapcsolat kialakítását, a szülők egymás közötti kommunikációját, a problémák megvitatását, megoldását, és mutatja a tanár és a szülők egyenrangúságát, a kapcsolat kiegyensúlyozott és kölcsönös voltát.

Ugyanakkor felmerülhetnek olyan kérdések, mint hogy mi van akkor, ha az osztályfőnök túlságosan fiatal, vagy épp jóval idősebb a szülőknél. Vagy hogy ki kezdeményezze a tegeződést. Ha az osztályfőnök, akkor felajánlhatja-e a tegeződést az édesanyáknak akkor is, ha férfi? Nem érezhetik-e a szülők, hogy túlzott barátkozás, bizalmaskodás a kezdeményezése a tegeződésre? Ha viszont a szülők kezdeményezik a tegeződést, és az osztályfőnök visszautasítja, az azt jelentheti számukra, hogy távolságtartó, és inkább csak a hivatalos, intézményi feladatokat látja el. Ezzel megnehezítheti a kapcsolatfelvételt: mind a praktikus kérdések megbeszélését, mind a bizalmas beszélgetést. Azt is érezhetik a szülők, hogy elzárkózik előlük – ami persze indokolt lehet, mégis számolni kell ennek a hangulati, attitűdbeli következményeivel.

Talán nem a legfontosabb és nem a legfeszültségtelibb kérdés a szülőkkel való tegeződés kérdése. De gyakori dilemmája sok osztályfőnöknek, és arra minden bizonyosan jó példa, hogy egy gesztus mennyiféle jelentéssel bír, és hogy egyetlen gesztus milyen következményekkel jár vagy járhat az iskola világában.

Megadjuk-e a telefonszámunkat?

A gyerekek életében ezernyi olyan helyzet adódhat, amikor jól jöhet, hogy felhívhatják az osztályfőnöküket. Késni fognak az iskolából, mert dugóba kerültek. Megbetegedtek, nem tudnak bemenni. Az osztálykirándulásra csoportokra oszolva nézik a várost, és valamelyikőjükkel baj történik, például ellopták a pénztárcáját – az osztályfőnök nem tud jelen lenni egyszerre minden helyszínen. Netán este otthon összeveszett egyikük a szüleivel, válságba került, és nagyon jó lenne gyorsan beszélnie egy idősebb, bölcsőbb felnőttel. Ezernyi olyan helyzet is van, amikor a szülők akarhatják felhívni az osztályfőnököt: meg kell beszélni az osztálypénzt, el akarják kérni a diákot az iskolából, gond van a gyerekekkel, és – éppúgy, mint a gyerekek – beszélni szeretnének valaki hozzáértővel, akitől tanácsot vagy segítséget kaphatnak. Ilyen esetekben jó, ha megvan az osztályfőnök telefonszáma.

Ha megadjuk, azzal viszont azt is mondjuk, hogy bármikor felhívhatnak (természetesen azon az időhatáron belül, amin belül telefonálni szokás). Ezzel eltörlünk egy lényeges határvonalat a munka és a szabadidő, illetve a munkakapcsolat és a civil élet között. Azt sugalljuk, hogy beengedjük a szülőket és a gyereket az életünknek abba a szférájába is, amikor nem vagyunk együtt velük. De manapság, amikor a banktól kezdve az áramszolgáltatót át az utazási irodáig minden intézmény és cég elkéri a mobilszámunkat, még életidegennek is érezhetjük nem megadni azoknak, akikkel négy éven át mindennap találkozunk, akiknek a nevelése és egész iskolai élete ránk van bízva.

Ugyanakkor az is érthető, ha az osztályfőnök igyekszik megvédeni a szabadidejét és a privát szféráját. Adjuk meg az e-mail-címünket – javasolhatjuk erre. Alkalmasságunk

arra, hogy elérjenek bennünket a diákok és a szülők is, mégsem olyan erőszakos, mint a mobiltelefonunk. Az e-mail ugyan személytelenebb, viszont a tanár döntésétől függ, mikor nézi meg a leveleit. Sok problémára, a hosszabb távú egyeztetésekre, megbeszélésekre jó megoldás, viszont nem megoldás arra, hogy alkalomadtán gyorsan elérhető legyen az osztályfőnök.

Legyünk-e Facebook-ismerősök?

Az előző évtized az internetes közösségi oldalak és a közösségi honlapok robbanásszerű térhódítását hozta. Ma már majdnem minden 13 év feletti ember fönt van a Facebookon, sőt a legtöbb intézménynek, mozgalomnak és eseménynek is van saját Facebook-oldala (Magyarországon több mint 5 millióan rendelkeznek Facebook-profillal). Logikus tehát, hogy a tanárok, az osztályfőnökök is fönt legyenek. De ha fönt vannak, akkor a róluk szóló információk, illetve saját aktivitásuk látható lesz a diákok és a szülők számára. Láthatják, mikor használják a Facebookot, a fényképeiket, azt, hogy mit lájkoltak, mit kommentáltak, kik a Facebook-ismerőseik, adott esetben hogy milyen a politikai állásfoglalásuk, kik a kedvenceik, mely eseményeken lesznek ott.

De mondhatjuk-e, hogy a tanárok maradjanak ki ebből a hálóból? És ha kimaradnak: érteni fogják-e azt, ahogyan a saját diákjaik beszélnek, utalnak, kommunikálnak? Nagyon sok tanár ezért fönt van ugyan a Face-en, de nem aktív: egy felmérés szerint inkább elolvassák, megfigyelik mások aktivitását, de maguk nem aktívak.

Nagyon sok osztály hoz létre Facebook-csoportot. Minden információt könnyebb ott megosztani a házi feladatoktól az ebédbefizetésig, a tábortervektől a következő hét órarendváltozásaiig. A kérdés az: Ki hozza létre? Az osztályfőnök? Egy diák? És ha a diákok hozzák létre a csoportot, legyen-e tagja az osztályfőnök is? Akkor lehet a tagja, ha az adminisztrátor meghívja. De mi van, ha nem hívja meg? Ha a gyerekek úgy döntenek, hogy a maguk ügyeit a Facebookon egy zárt csoportban, az osztályfőnökük nélkül akarják intézni? Érdemes-e megbántódni – vagy inkább lehet felszabadultan sóhajtatni, hogy nem kell a diákok kommentjeit végigolvasni.

Mert a csatlakozás csak a kezdet, utána következnek a közösségi csoport mindennapjai. Jót tesz-e egy osztálynak és az osztály-osztályfőnök kapcsolatnak, ha minden megjegyzést elolvas az osztályfőnök? Ha pedig mindent elolvas, akkor hagyhatja-e szó nélkül azokat a megjegyzéseket, amelyeket nem érez helyénvalónak? Szóljon-e rá a káromkodókra? Szóljon-e rá azokra, akik valamelyik tanárt szidják? Vagy csak akkor szóljon, ha téves információ terjed a csoportban? Na de ha nem szól a virtuális világban, akkor milyen alapon szólhat a nem virtuális kommunikációban? Túrje el azt a képernyőn, amit nem tűr az iskola folyosóján? Ha viszont mindenért szól, akkor nem fognak-e a gyerekek leszokni a Facebook használatáról, vagy nem alapítanak-e egy saját, titkos, zárt csoportot, amelyen immár szabadon megbeszélhetik azt, ami érdekli őket, és sem tartalmi, sem nyelvi cenzúrának nincsenek kitéve? Vagy ha nem alapítanak ilyet, nem teszi-e tönkre az osztály kommunikációját az osztályfőnök azzal, hogy túlságosan rátelepül a jelenlétével az osztály belső kommunikációjára?

Magam a néhány éve érettségizett osztályomban nem voltam tagja az osztálycsoportnak. Nem tudtam soha, mit beszélnek meg, ki és hogyan alakítja az osztály véleményét, milyen alternatívák merülnek fel, milyen dühök és sértettségek fogalmazódnak meg. Furcsa volt tudni, hogy valahol az éterben ők megbeszélnek azt, amit én is szeretnék, de ezt nélkülem teszik. Nem volt baj, kibírtam, és utólag azt gondolom, nem ártott nekünk. Sem nekik, sem nekem, sem a kapcsolatunknak. Kemények voltak a határok, én nem láttam bele az ő belső kommunikációjukba, de az osztály nagyon jól működött.

Jelenleg osztályfőnök-helyettes vagyok egy végzős osztályban. Amikor a diákok megcsinálták az osztálycsoportot, nyolcadikosok voltak, és kedvesen, nyitott szívvel meghívtak mindkettőnket, az osztályfőnököt is, engem is a csoportba. Komolyan elmondtuk, gondolják meg, hiszen akkor látni fogjuk a véleményüket, kommentjeiket, vitáikat, még azt is, ki melyik napszakban mennyire aktív, ki posztol éjszaka, ki a matekórán. Ők ezt vállalták, mert úgy érezték, mélyebben részesei vagyunk az osztály életének annál, mint hogy kimaradjunk az osztálycsoportból. Mi igyekeztünk soha nem visszaélni azokkal az információkkal, amelyeket a Facebook-jelenlétünknek köszönhetünk. Mindketten használjuk az osztálycsoportot éppúgy, mint a diákok.

Számomra azért érdekes e két, időben egymáshoz közeli, de nagyon különböző eset, mert az egyikben abszolút részese vagyok egy osztálycsoportnak, a másikban viszont egyáltalán nem voltam az. Mindkét esetben a diákok döntöttek így, és úgy vélem, mindkétszer jól döntöttek. Ez azt is jelenti, hogy nem csak egy jó megoldás létezik. Viszont mindig tudni kell, hogy amit teszünk, ahogyan döntünk, az mivel jár, végig kell gondolni – és akár meg is beszélni –, hogy milyen előnyei és veszélyei vannak a döntésünknek.

Példakép huszonnégy órán át?

Általában komoly elvárásként fogalmazódik meg, hogy a tanár legyen példakép, minta, és hogy elsősorban az életével és a magatartásával mutasson példát, illetve hogy ha ezt nem is teszi szándékosan, attól még a magatartása példaként áll a gyerekek előtt.

A kérdés az, hogy meddig terjed az a kör, ahol ez elvárásként is megfogalmazható a tanárokkal szemben. Legyen példakép az órán, viselkedjen hibátlanul az iskolában – igen, ez az elvárás világos és egyértelmű. De várjuk-e el egy osztályfőnöktől, hogy az élet minden területén és minden pillanatában olyan legyen, aki példaképpül szolgálhat? Elvárható-e ez éppen a tanároktól? Vagy minden értelmiségitől elvárjuk? Vagy csak olyanoktól, akiknek a munkáját etikailag is megítéljük: tanártól, paptól, pszichológustól, politikustól? Ez nyilván túlzó, embertelen elvárás: egy tanár miért ne csálhatna meg a feleségét vagy a férjét, kiabálhatna a gyerekeivel, lottózhatna el tízezer forintot, vagy ihatna meg a biztonságosnál eggyel több pálinkát szombat este?

Csak hogy az iménti felvetéseket meg is fordíthatjuk: mennyire bízhat meg egy szülő abban, aki éppen a válásban lévő házasságával van elfoglalva, a barátaival szombat esténként füves cigarettát szív, veszekszik a gyerekeivel, akit megbírságotlak gyorshajtásért, tilosban parkolásért, aki otthon lusta, és nem segít a házimunkában? Persze mondhatjuk, hogy a nagy dolgokban legyen példakép, a kisebb hibák meg úgymint eltörpülnek, de nagyon nehéz lenne egyetértésre jutni abban, mi kicsi, és mi nagy hiba, és nagyon nehéz lenne az osztályfőnök erkölcsi mércéjét minden szülőével külön-külön összehasonlítani, ki mit tart fontosnak, és mit nem.

Mindezek a kérdések azért merülnek fel nagyon komolyan, mert a tanári és az osztályfőnöki munkával kapcsolatban mindig felvetődik a kérdés, hogy elsősorban szakma, vagy elsősorban életforma-e. Mennyi benne a szakmai elem, és mennyi az etikai? Az, hogy valaki nem tud mindezekre a kérdésekre megnyugtató választ adni, még nem jelenti azt, hogy nem tudja a köznapokban jól működtetni saját tanárságát vagy osztályfőnökségét. De tudni kell, hogy minden döntésnek vannak következményei, és hogy nagyon alaposan átgondolandó minden döntésünk.

Pályázatok

Összeállította: **Földesi Vera**

Tehetségkutató Diákmédia Pályázat 2018

Tárgy: A Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete 28. alkalommal kiírt pályázatán bármelyik iskolatípus tanuló, szerkesztősegei indulhatnak 25 éves korig – az alábbi kategóriákban: Az év diákújságírója; Az év diákrádiósa, diákrádiója; Az év diák-videoújságírója; Az év diáklapja; Az év diákfotósa; Az év online diákmédiума; Az év mentora. A díjazottak kedvezményes részvételi lehetőséget nyernek a DUE Médiahálózat idei Médiatáborába, amelyet júliusban rendeznek meg.

• **Határidő:** 2018. március 31. • **Részletek:** www.due.hu/hir/1840/tehetségkutató-diakmedia-palyazat-2018

III. Sajátosan nagyszerű országos tehetségkereső és tehetségazonosító pályázat

Tárgy: A Gyermekjóléti Alapítvány közreműködésével meghirdetett pályázat célja az SNI tanulók tehetséggondozása, tehetségazonosítása, önálló munkára nevelése, versenyszellemük fejlesztése és önbizalmuk erősítése. A pályázaton részt vehetnek tanulásban akadályozottak, értelmileg akadályozottak, autizmus spektrumzavarral vagy Asperger-szindrómával és Down-szindrómával élő gyermekek. A pályázatnak hét kategóriája van: Színezés; Alkotáspályázat; Mi van a képen? (képfelismerés + szépírás); „Add a képed” (nyomdázással készült képek); Vágd ki, rakd össze, színezd ki!; Irodalmi pályázat (vers- és prózaírás); MaSNI! (fotópályázat). Egy tanuló több kategóriában is indulhat.

• **Határidő:** 2018. március 31. • **Részletek:** www.omlit.hu/Palyazatok

HATÁRTALANUL! program – Tanulmányi kirándulás hetedikesekeknek

Tárgy: Az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő a Határtalanul! program keretében nyílt pályázatot hirdet a külföldi magyarsággal kapcsolatos ismeretek bővülésének elősegítésére. A pályázat célja magyarországi köznevelési intézményben nappali rendszerű oktatásban részesülő, a 2018/2019-es tanévben 7. évfolyamon tanuló diákok Románia, Szlovákia, Szerbia, Ukrajna, Szlovénia vagy Horvátország magyar lakta területeire irányuló tanulmányi kirándulásának támogatása.

• **Határidő:** 2018. április 30. • **Részletek:** www.kormany.hu/Dokumentumok

Pályázati felhívás a 2018/2019-es tanévre szóló Ökoiskola cím és Örökös Ökoiskola cím elnyerésére

Tárgy: Az EMMI nyílt pályázatot hirdet magyarországi székhelyű nevelési-oktatási intézmények számára az Ökoiskola és az Örökös Ökoiskola cím elnyerésére. A cím azon pályázó intézmények elismerése, amelyek átgondoltan, rendszerszerűen és mindennapi gyakorlatként, az egész intézményre kiterjesztve foglalkoznak a környezettudatossággal, az egészségneveléssel, valamint a fenntarthatóságra és a globális felelősségvállalásra neveléssel is. A cím vonzóbbá teszi az intézményt a szülők számára, és pozitív külső visszajelzést ad az intézmény tevékenységéről a fenntartó, valamint az intézmény társadalmi környezete, települése, partnerei számára. A cím birtokosa a Magyarországi Ökoiskola Hálózat tagja lesz, hazai és nemzetközi kapcsolatrendszere bővül, a hálózat programjai segítik szakmai fejlődését.

• **Határidő:** 2018. május 22. • **Részletek:** www.ofi.hu/node/181285

KULTURISTA

Szöveg:
Marton Árpád

Hargittai Balázs –
Hargittai Magdolna –
Hargittai István:
**Különleges elmék –
Találkozás 111 híres tudóssal**

Corvina, 2014

A tehetség természetrajza

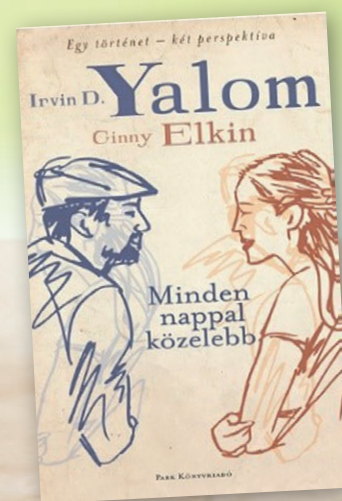
Pedagógiai programokban, módszertani eszmecserékben visszatérő téma a tehetséggondozás kérdésköre. Hisz a tehetség, ez a nehezen körülírható fogalom különleges bánásmódot igényel, hogy kiteljesedhessék. Ugyanakkor a tehetség a fejlődés motorja. Ha nagy általánosságban kellene megfogalmazni, mit is jelent, legtalálóbban talán úgy fogalmazhatnánk: a tehetség a világnak egy olyan látásmódja, amely mélyebbre lát a közvetlenül adotton, és a lehetőségek, a megvalósulandók megpillantására is képes. Ezért, hogy a tehetséges ember nehezen kategorizálható, és gyakorta tévesztik össze a renitens, deviáns személyiséggel. Ugyanez az oka annak is, hogy a tehetség fölfedezése és kibontakoztatása egészen különös pedagógusi hozzáállást feltételez. Hisz a tehetséget alapjában véve csak a tehetség ismeri föl a másik személyben. A művelődéstörténetben se szeri, se száma az olyan típusú súrlódásoknak, amelyeket a kisszerűség, korlátoltság és rövidlátás idézett elő, akadályokat gördítve a tehetség útjába. A tehetség fölfedezése márpedig olyan készség – divatos szóval kompetencia –, amelyet leginkább a tehetségekkel való közvetlen találkozás tapasztalatai mélyíthetnek el. Hisz minden tehetség egyedi és újszerű eset.

A utóbbi években több sikeres tudománytörténeti munkát jegyző – eredeti szakmája szerint kémikus – akadémikus szerzőpáros, akikhez immár szintén kémikusprofesszor fiuk is csatlakozott, *Különleges elmék* című interjúkötete 111 tudós (köztük 68 Nobel-díjas) példáján mutatja be a tehetség eredeténél eredetibb eseteit, és a vallomások háttéréből az is kibontakozik előttünk, mekkora jelentősége van egy-egy kiemelkedő életműben az érzékeny és támogató tanári hozzáállásnak.

Lelki társasutazás

Se szeri, se száma az önismerettel, személyiségfejlődéssel és -fejlesztéssel foglalkozó kiadványoknak, és a gazdag kínálatban egyaránt találunk haszonnal forgatható szakmunkákat, de a kritikus olvasói megközelítést alig-alig kiálló, mindenre könnyű megoldást kínáló sarlatánságokat is. Viszonylag ritka, hogy a szakmai rendszeresség olvashatósággal és személyes élményszerűséggel társuljon.

A pszichoterapeutaként és filozofikus látásmódú szépíróként nálunk is egyaránt ismert Irvin D. Yalom (akinek *Egzisztenciális pszichoterápia* című munkája az utóbbi idők egyik leginkább elgondolkodtató olvashatósága a lelki egészség és az élet alapkérdéseinek témakörében, ám inkább csak középhaladó szinttől ajánlható) most különös naplójegyzeteket ad közre. A kötetben egy huzamos ideig tartó terápia gyümölcset: az írói mesterségben is jártas analitikus és egy irodalmári ambíciókat dédelgető páciensnő egymásnak szánt feljegyzéseit olvashatjuk. Orvos és kezeltje teljes nyíltsággal számolnak be egymásnak – és a leendő olvasónak – szorongásaikról, kudarcaikról, előrehaladásukról és megtorpanásaikról, amelyek – különös módon – nem csupán a kezelt, de a vele foglalkozó szakember önismeretét, önképét is merőben új fénybe állítják. Mi több: az olvasót is rávezetik illúzióink, önccsalásaink felismerésére, a józan önértékeléshez vezető útra és kapcsolataink gyümölcsözőbb átélésére.

Irvin D. Yalom:
Minden nappal közelebb
Park, 2017

Cecilia Bartoli – Sol Gabetta:
Dolce duello
Decca, 2017

Édes kettős

Ami a zenehallgatást illeti, egy klasszikus és egy népzenei albumot ajánlunk szíves figyelmükbe, mindkettő remek a maga nemében.

Cecilia Bartoli, a koloratúraéneklés királynője, a barokk áriák specialistája időről időre előrukkol egy-egy olyan albummal, amely már-már feledésbe merült, ínycsemegetés számára is meglepetéseket tartogató zeneműveket kelt életre. Vivaldi-, Gluck-, Stefani- és Salieri-albuma, a szentpétervári és a római barokk operaházak ritkaságait bemutató vagy a Rossini kedvenc énekesnője, Maria Malibran kultuszának hódoló lemezei után ezúttal olyan áriákat adott közre, amelyek a korszak igen hamar népszerűvé vált hangszere, a cselló hangját társítják az operaénekes szólama mellé Sol Gabetta csellóművész, valamint a Cappella Gabetta zenei együttes kongeniális közreműködésével, Andrés Gabetta vezényletével. A korszak nem csupán az énekművészet aranykora, de ekkoriban hódítja meg a zenekedvelők szívét viharos gyorsasággal a talán leginkább emberi hangszínű hangszer, a cselló. Nem csoda, hogy a korszak kifinomult ízlésű zeneszerzői, ha csak módjukban állt, előszeretettel társították az emberi hangot a gordonka meleg, éneklő tónusával. És mert az énekesi, illetve a hangszeres bravúroknak egyaránt Velence volt az egyik bölcsőhelye, az sem meglepő, hogy a lemez Velence négy óriásának csodálatos szerzeményeivel indul. Igaz, a korabeli operagyár szalagjáról lekerült művek címei – mint például *Aurora születése* vagy *Szent Zsigmond, Bologna királya* – a mai fülnek semmit sem mondanak, ám nem úgy az ékkőként tündöklő áriák! Antonio Caldara, Tomaso Albinoni, Domenico Gabrielli és persze a velencei komponistafejedelem, Antonio Vivaldi hangjai két és fél évszázad múltán is megborzongatják a hallgató szívét.

Tisztítókúra a Balkánról

Noha Könyves Kálmán királyunk óta tudvalévő, hogy boszorkányok nem léteznek, a népi kultúra sohasem vált meg teljesen a különféle bűvös-bájos alakoktól, szellemektől és miegyebektől. A boszorkányokba, rontó tündérekbe, ártó szellemekbe vetett naiv hit arról a helytálló felismerésről tanúskodik, hogy az ember könnyen kerülhet kiismerhetetlen készletek hatalmába. Eleink igyekeztek gondoskodni róla, hogy az ember életét megkeserítő hatalmak mesterkedéseinek minél hathatósabb formában vessenek véget. S mi szolgált volna alkalmasabb eszköznek a settenkedő démonok elijesztésére, mint a harsány muzikaszó? A dudák és sípok régtől fogva delejes erő kifejezői, az ütőhangszerek szilaj ritmusa pedig alighanem a legalkalmasabb az ismeretlen erők megregulálására.

Szabó Zoltán dudás, Orczi Géza tamburás, Juhász Katalin népdalénekes és zenésztársaik déli szomszédaink, a balkáni népek, illetve a hazánkban élő délszláv nemzetiségek népzenei örökségéből nyújtanak át egy csokorra valót a gonosz szándékok elijesztésére – és a hallgató gyönyörűségére. Feszés ritmusok, szűkített hangközök és aszimmetrikus ütemek teszik keleti módra varázslatossá ezt a zenei világot, amely többek között Bartók Bélát is rabul ejtette. Nem is csoda: a délszláv énekmondók hagyománya csak úgy hemzseg a különféle bűvös-bájos tündérektől és varázserejű lényektől, akik a dudák, sípok és ütőhangszerek hangjára megjelennek, hogy szédült táncba ragadják az emberlelkeket. És mert a tündérek nem vesznek tudomást országhatárokról, az sem meglepő, hogy a magyar folklórba is belopakodtak: Tündér Ilona és Árgyilus királyfi históriája például Ciprusról jutott el egészen Moldváig abban a formában, ahogyan Juhász Katalintól hallhatjuk ezen a páratlan hangulatú, csakugyan varázslatos lemezen.

Orczi Géza – Szabó Zoltán:
Tündérek és boszorkák
Hangvető, 2009

GÖRGEI ARTÚR

▶ 1818. január 30.

A 200 évvel ezelőtt született Görgei Artúr 14 éves korában került be a császári királyi hadseregbe, ahol 13 évet szolgált. 1845-ben rangjának megtartásával kilépett, s Prágába ment, ahol az egyetemen kémiai tanulmányokat folytatott, doktori értekezését a kókuszdió zsír-savairól írta.

Magyarországra történt hazatérését követően, 1848 júniusa és novembere között, alig öt hónap leforgása alatt lett honvédszázadosból és századparancsnokból vezérőrnagy, majd a legnagyobb magyar hadsereg parancsnoka. Ennyi idő alatt kellett megtanulnia a hadszervezés és -vezetés megannyi rejtelmét úgy, hogy korábban nem vett részt háborúban. Görgei már 1848 szeptemberének és októberének fordulóján önálló hadműveletet vezetett a Szlavóniából betört horvát hadosztály ellen, s noha a parancsnokságot rövidesen át kellett adnia, komoly szerepet játszott e hadosztály megadásra kényszerítésében Ozoránál.

Első önálló hadjáratát 1848 decemberében a császári királyi főszereg támadása alkalmával vívta meg. Ekkor még csak azt tudta, mikor kell időben elrendelni a visszavonulást – de az adott erőviszonyok mellett ez is komoly siker volt, hiszen megóvta hadseregét a megsemmisüléstől. A következő, 1849. január–februári felvidéki hadjárat célja az ellenséges főerők lekötése, illetve a Tisza-vonal elleni támadásuk megakadályozása volt. Noha a hadjárat során Görgei feldunai hadteste több taktikai kudarcot, mint sikert mondhatott magának, a fő célt sikerült elérni, s ez tette lehetővé a magyar hadsereg tiszántúli összpontosítását.

Legnagyobb sikerét immáron a magyar főszereg főparancsnokaként az 1849. áprilisi tavaszi hadjáratban aratta, amikor létszámban és tűzérségben kisebb, gyengébben felszerelt és kiképzett csapatok élén egy hónap alatt a Tiszától a Rábáig szorította vissza az ellenséges főszereget, s közben két csatában és négy ütközetben verte meg annak egyes részeit. Ezt koronázta meg Buda 1849. május 21-i visszavétele, amely méreteit tekintve a szabadságharc legnagyobb győzelme volt.

1849 nyarán a megerősödött császári királyi főszereggel, illetve a segítségére siető orosz intervenciók hadsereggel került szembe. Ez utóbbi önmagában erősebb volt, mint a vele szemben álló honvédsereg. Görgei először a Vág mentén, majd Komáromnál próbálta meg feltartóztatni és megverni a császári királyi főerőket, s a július 2-i komáromi csatában komoly sikert ért el, ugyanakkor egy lovasrohamban életveszélyesen meg is sebesült.

Röviddel ezután – életveszélyes sebe dacára – a kormányzat rendeletére megindult dél felé, hogy egyesüljön a többi magyar sereggel. Vácnál beleütközött az orosz főszeregbe, s miután nem tudott rajta áttörni, úgy döntött, hogy az oroszok hadműveleti és utánpótlási vonalára nyomulva, az oroszok háta mögött próbálja meg elérni a Tiszát. Közel egy hónapon át 30 000 emberével lekötötte az oroszok 120 000 emberét, saját erőinek négyszeresét, a teljes ellenséges hadsereg egyharmadát. Ez volt talán a legjelentősebb katonai teljesítménye. Nem rajta múltott, hogy ezt a sikert már nem lehetett kiaknázni. A déli magyar főszereg ugyanis a magyar kézen lévő Arad helyett Temesvárnak vette útját, s ott szenvedett súlyos vereséget Görgei Aradra érkezésének napján, augusztus 9-én.

Ezek után Görgei már csak a hadsereg megsemmisülése vagy a megadás között választhatott. Augusztus 11-én az általa összehívott haditanács az oroszok előtti fegyverletétel mellett döntött – ezzel is jelezni akarták, hogy Ausztria önmagában gyenge lett volna Magyarország legyőzéséhez. Így aztán az augusztus 13-i fegyverletétellel a hadsereg, ha fizikailag nem is, szimbolikusan még egy utolsó csapást mért a Magyarország önállóságát megtámadó ellenségre.

A tábournok tragédiája abban rejlett, hogy noha nem remélte túlélni a szabadságharcot, az orosz cár egyedül az ő életének megkímélését követelte ki a császártól. Az emiatt rázúduló igaztalan vádak méltósággal viselte 98 éves korában bekövetkezett haláláig, híven az aradi búcsúkiáltványban megfogalmazott gondolatához: „Az igaz ügy örökre veszve nem lehet.”

LUXEMBURGI ZSIGMOND

▶ 1368. február 15.

**650 éve, 1368.
február 15-én született
Luxemburgi Zsigmond**

Egyik leghosszabb ideig, éppen fél évszázadig uralkodó királyunk, aki a német-római császári és a cseh királyi koronát is megszerezte. Megítélése nagyon eltérő volt a különböző történelmi korokban. Volt idő, amikor életének negatívumait, kudarcait hangsúlyozták, de főleg kiváló történé-

szünk, Mályusz Elemér kitartó munkásságának eredményeként az 1980-es évektől egyre realisabbá vált a Zsigmondról kialakított történelmi kép. Német-római uralkodóként összehívta, végigelnökölte a napóleoni időkig legnépesebb európai kongresszust, a konstanzi zsinatot, amely felszámolta a „nagy egyházszakadást”. Ennek sikere érdekében bejárta Nyugat-Európát. Kár, hogy sokáig a tankönyvek is csak Husz János kivégetetéséről tudósítottak a zsinattal összefüggésben, arról kevésbé, hogy évekkel később elérte a cseh huszitákkal való megegyezést, kompromisszumra kényszerítve a pápát is.

Nagy Lajos királyunk lánya, Mária kezének elnyerése révén lett magyar király a brandenburgi örgróf, aki Prágában, apja udvarában kiváló nevelésben is részesült. Ugyanakkor jó megjelenésű, nyúlánk, izmos, kalandokat is kedvelő ifjú volt. Szerencsétlen időben lett magyar király, hiszen a királyi hatalom összeomlóban volt, és a török is megjelent déli határainkon. Zsigmond fokozatosan vált a helyzet urává, és lett a késő középkor legszínesebb egyéniségeinek egyike, az egyetlen olyan középkori uralkodónk, aki nélkül az európai történelmet dióhéjban sem lehet megírni. Hét nyelven beszélt, úri gógtól mentes, közvetlen modorával könnyen tudott kapcsolatot teremteni nemcsak udvari körökkel, de egyszerű polgárokkal és tudósokkal is. Különösen a műveltséget kedvelte: „Lovaggá egy nap alatt ezret is üthetek, de doktorrá ezer nap alatt egyet sem” – szól a neki tulajdonított szállóige.

Apja, IV. Károly császár Prágát Közép-Európa egyik legszebb városává építtette, Zsigmond Budán szeretett volna a nyomába szegődni. Ezt az 1970-es években feltárt budavári szoborleletek is bizonyítják.

Tisztelegjünk e kerek évfordulón legnagyobb európeai uralkodónk emléke előtt.

HUNYADI MÁTYÁS

▶ 1443. február 23.

**575 éve, 1443.
február 23-án született
Hunyadi Mátyás**

Legismertebb magyar királyunk életét számtalan történelmi legenda övezi. Ezek közül az egyik, hogy Zsigmond király természetes gyermeke lett volna, melynek persze nincs valóságalapja. Uralkodása alatt, de főleg azt követően számtalan Mátyás-monda keletkezett, melyeket jobbra a nép

költött és örökített nemzedékről nemzedékre. Az ezekből kibontakozó Mátyás-kép jelentősen idealizált, de nemzeti lelkületünk részévé vált.

A történészek leírása szerint „Mátyást a kortársak nem tartották szépnek. Alacsony, erős testalkatú ember volt. Arcát erősen kiemelkedő orra, duzzadt ajka, barna, fénylő szemei tették jellegzetessé. Haja válláig ért. Parancsoló egyénisége nehezen tűrte az ellentmondást. Haragos dühkitörései félelmet ébresztettek. De tudott megnyerő, nyájas lenni. Állítólag könnyen megértette magát a közemberekkel.” Egyetlen fiúgyermeke, Corvin János is egy polgárlánnyal szövődött szerelmének gyümölcse volt.

Hunyadi Mátyás népszerűségét az általa teremtett belső béke és jogbiztonság alapozta meg. Ez tette elviselhetővé a korábbiaknál magasabb adóterheket is. Ugyanakkor elhúzódó háborúi elégedetlenséget keltettek az ország főurai körében. Mátyás számára Luxemburgi Zsigmond szolgált példaképül, aki cseh király és német-római császár is lett. Diplomáciai tevékenysége is ennek szolgálatában állt. A törökkel szemben – felismerve annak erejét – jobbra csak védekező harcokat vívott.

Mátyás művelt, sokat olvasó ember volt, ami akkorig még uralkodók körében is ritkaságnak számított. 2500 kötetes könyvtára, a Bibliotheca Corviniana a korabeli Európában a pápai után a legjelentősebbnek számított. Mátyás udvarában szívesen fogadta kora hírességeit. Pozsonyban egyetemet is alapított. Pártolta a művészeteket, és köztudottan neki köszönhető, hogy meghonosodott nálunk a humanizmus, a reneszánsz. A budai palotát is ebben a stílusban építtette tovább. Udvara pompájával elkápráztatta a külföldieket. És ki ne hallott volna a híres visegrádi palotáról!

Mátyás király emléke kitörölhetetlen a magyar nép szívéből, de elfogultság nélkül is az egyik legnagyobb alakja történelmünknek.

Iránytű

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília**

Első európai oktatásügyi csúcstalálkozó

2018. január 25., Belgium, Brüsszel

Január 25-én rendezték meg az első európai oktatásügyi csúcstalálkozót, amelyen számos oktatási szakemberen kívül 18 tagállami miniszter is részt vett, köztük Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere. Az esemény többek között arra hivatott választ adni, hogy a minőségi, inkluzív és értékalapú oktatás miként járulhat hozzá Európa sikeréhez, milyen készségekre és képesítésekre lesz szükség az elkövetkező évtizedekben, és hogyan lehet elősegíteni, hogy mindenki elsajátíthassa az alapvető, a digitális és a vállalkozói készségeket. A következő oktatási csúcstalálkozóra várhatóan 2019 őszén kerül sor.

ec.europa.eu/education/education-summit_hu

europa.eu/rapid/press-release_IP-18-388_hu.htm

Nőtt a pedagógusképzésre jelentkezők száma

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere a köznevelés megújítása terén elvégzett munka visszaigazolásának tekintti, hogy 30 százalékkal nőtt a pedagóguspályára jelentkezők száma. A Klebelsberg Képzési Ösztöndíjak ünnepélyes átadásakor elmondta, 2017 novemberében 1481 hallgató volt Klebelsberg-ösztöndíjas, most további 651 hallgató szerezte meg rá a jogot, vagyis összesen 2132-en részesülnek az ösztöndíjban. Közülük 1920-an osztatlan tanárképzésben tanulnak, 212-en pedig gyógypedagógus-alapképzésben vesznek részt. A miniszter első alkalommal köszönthette az ösztöndíjasok között a gyógypedagógusnak készülőköt. Mint elmondta, a gyógypedagógusok munkája egyre fontosabb, és mivel a terület szakemberhiánnyal küzd, úgy döntöttek, az ideitől ők is pályázhatnak az ösztöndíjra.

Köznevelés-stratégiai Kerekasztal

A kormány tavalyi döntésének megfelelően a 2017. novemberben újjáalakult Köznevelés-stratégiai Kerekasztal testületének létszáma és a delegálási joggal rendelkezők köre is bővült. A testületben eddig is részt vevő Nemzeti Pedagógus Kar és az Országos Köznevelési Tanács is nagyobb létszámmal képviselteti magát, illetve új tagként kerültek be a felsőoktatási intézmények által fenntartott gyakorlóiskolák, a tankerületek, a szakképzési centrumok, valamint a négy történelmi egyház.

Egyre nagyobb az igény közművelődési szakemberekre

2018. január 1-től módosult a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló, 1997. évi CXL. törvény, aminek eredményeként a következő 3-5 évben a közművelődésben növekedni fog a szakemberek iránti igény. A közösségi művelődés területén a 2017-es év egyik sikere, hogy szeptemberben hiánypótló egyetemi alapszakként elindult a közösségszervezési BA-szak. Az alapképzés célja olyan – kulturális, humán, közösségi alapú társadalom- és gazdaságszervező munkát végző – szakemberek képzése, akik a közösségi művelődésben képesek állami vagy önkormányzati intézményeket, egyházi, civil, vállalkozói és nonprofit szervezeteket működtetni, és helyi szinten meg tudják szervezni a művelődés és a felnőttképzés fejlesztésével összefüggő állami feladatokat ellátását. A képzést 2017-ben 7 felsőoktatási intézmény hirdette meg 346 hallgatóval, 2018-tól pedig az ország 9 felsőoktatási intézménye 12 képzési helyen várja a közösségszervezés alapszakra jelentkezőket nappali és levelező tagozaton. Emellett a kulturális mediáció és a közösségi művelődés tanára képzések állnak nyitva a mesterfokozatú szakirányú végzettség megszerzéséhez.

Idén több pénz jut az oktatásra, folytatódnak az iskolafejlesztések

Palkovics László oktatási államtitkár sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy a tavalyihoz képest több mint 130 milliárd forinttal több jut az oktatás fejlesztésére, ezzel a teljes oktatási rendszerre fordított éves támogatási összeg eléri a 2000 milliárd forintot. 2018-ban 126 milliárd forint összegben mintegy 540 iskolában valósulnak meg fejlesztések, és több mint 16 milliárd forint értékben épülnek új tornatermek, tanuszodák és tantermek. Így a közeljövőben lezáruló 82 beruházáson felül további 75 településen indulhat hasonló fejlesztés. További mintegy 53 milliárd forint értékű iskola- és óvodafejlesztés valósul meg a megyeszékhelyeken a Modern városok program keretében. Jelentős eszközvásárlások is segítik a pedagógusok munkáját: a Klebelsberg Központ 14 ezer számítógépet, ugyanennyi monitort, 6 ezer laptopot és 7 ezer projektort vásárolt az iskolák számára. Tavasszal várhatóan további 70 ezer informatikai eszközt – közte csaknem 46 ezer tanári és tantermi laptopot, 24 ezer tanulói tabletet és 800 tárolószekrényt, továbbá 8 ezer tantermi megjelenítő eszközt – adnak az iskoláknak.

Az államtitkár jelezte: a pedagógusok is nagyobb anyagi megbecsülésre számíthatnak az új évben, hiszen a 2013 és 2017 között végrehajtott pedagógusbér-emelésnek köszönhetően mára átlagosan 50 százalékkal nőtt a pedagógusok bére. Erre a célra eddig 350 milliárd forintot fordítottak – egy pályakezdő, egyetemi végzettségű pedagógus öt éve 130 ezer forintot keresett, tavaly szeptembertől már 203 ezer forintot visz haza, ami 73 ezer forinttal magasabb összeg. Egy 20 éve dolgozó, egyetemi végzettségű pedagógus a béremelés előtt 173 ezer forintot keresett, míg tavaly szeptembertől csaknem a dupláját, 335 ezer forintot. A jelentős béremelésnek és a kiszámítható életpályának köszönhetően egyre több fiatal látja kiszámíthatónak, vonzósnak a pedagógusi pályát, 30 százalékkal nőtt a pedagógusképzésre jelentkező fiatalok száma – mondta az államtitkár.

Palkovics László hangsúlyozta: az ideai többletforrás a köznevelés területén valamennyi fenntartó számára biztosítja a béremelésekből és a pedagógus-életpálya bevezetéséből fakadó kiadásokat, az első ingyenes nyelvvizsga finanszírozásának háttérét, megnöveli az állami intézmények és táborhelyek felújítására rendelkezésre

álló összegeket, a felsőoktatás területén pedig a januári újabb 5 százalékos illetményemelés fedezetén túl további 15 milliárd forinttal növeli a költségvetési forrásból kutatás-fejlesztés céljára rendelkezésre álló tételek nagyságát.

Bölcsődefejlesztések a Közép-Magyarország régióban

A kormány idén elsősorban a Közép-Magyarország régióban hoz létre új bölcsődéket, illetve bővíti a férőhelyeket, mivel az ország ezen része eddig kimaradt az EU-s fejlesztési forrásokból. 2018-ban a tervek szerint 10 milliárd forintot fordítanak fejlesztési és központi költségvetési forrásokból bölcsődei fejlesztésekre. Az elmúlt években 117 milliárd forintot irányoztak elő bölcsődei és óvodai férőhelyek létrehozására, aminek köszönhetően az új bölcsődei férőhelyek száma közelít az 5 ezerhez, a fejlesztettek pedig 11 ezer felé tart.

Sikeres az óvodai és iskolai szociális segítő munka új modellje

Félidejéhez érkezett, és az eddigi tapasztalatok szerint sikeres a gyermekjóléti szolgálatok fejlesztését szolgáló modellkísérleti program, amelynek célja az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetése Magyarországon. Erre azért van szükség, hogy hátrányos helyzete miatt egyetlen gyermek se maradjon ki az oktatási intézményekből. A tavaly indult és 2,1 milliárd forint állami forrásból megvalósuló modellkísérletben jelenleg 54 járás gyermekjóléti intézménye vesz részt, ám szeptembertől a feladat ellátása az ország valamennyi ilyen központja számára kötelező.

Bővül a Kollégium Plusz program

Ebben az évben már nyolc kollégium vesz részt az általános iskolás korú, hátrányos helyzetű tanulók számára elindított Kollégium Plusz programban. A tavaly elindított, három évig tartó modellprogramban a kollégiumi körülmények között élő, 6 és 10 év közötti, szegény családban nevelkedő gyermekek oktatását és továbbtanulását támogatják. A 110 millió forintos keretösszegű projektbe évente 200-250 gyermek kerülhet be.

18. EDUCATIO Szakkiállítás

2018. január 18–20., Budapest

A háromnapos nemzetközi oktatási szakkiállításon 15 ország 150 kiállítója mutatkozott be. A rendezvény célja, hogy összekapcsolja a hazai és külföldi oktatási intézményeket, tankönyvkiadókat, nyelviskolákat és szakképző intézményeket a továbbtanulni szándékozó diákokkal és tanáraikkal. A kiállítók informálták a fiatalokat a meghirdetett ösztöndíjakról, a duális képzésekről, az egyes szakmákról, a kollégiumokról, az átképzési lehetőségekről, illetve karrierépítési tanácsokkal látták el őket; a pedagógusoknak és intézményvezetőknek pedig a szakma újdonságait, a legkorszerűbb taneszközöket és módszereket mutatták be.

www.educatioexpo.hu

Magyarország is bemutatkozott a BETT Show-n

2018. január 24–27.,
Egyesült Királyság, London

Magyarország idén első alkalommal önálló országstanddal mutatkozott be a világ legnagyobb digitális oktatástechnológiai kiállításán, a British Educational Training and Technology Show-n. A látogatók megismerhették Magyarország Digitális Oktatási Stratégiáját (DOS), valamint az innovatív magyar oktatástechnológiai termékeket, szolgáltatásokat. A Digitális Jólét Program 50 gyakorló pedagógusnak biztosított lehetőséget arra, hogy a kiállítás megtekintésén túl két angol iskolába is ellátogasson.

ivsz.hu/hirek/magyarorszag-eloszor-orszagstanddal-a-bett-show-n

7. OKÉS – Országos Közétkeztetési Szakácsverseny

Idén hetedik alkalommal rendezik meg az OKÉS Országos Közétkeztetési Szakácsversenyt az Étrend Magyar Konyhafőnökök Egyesülete (ÉTREND) és az Élelmezésvezetők Országos Szövetsége (ÉLOSZ) közös szervezésében. A verseny kiemelt célja az ételek modernizálása mellett az ellátási lánc rövidítése, a fenntartható gasztronómia társadalmi jelentőségének fókuszba állítása.

etrendegyesulet.hu

Honlap indult a 2018-as kulturális örökség vonatkozású programok népszerűsítésére

Elindult a Kulturális Örökség Európai Évének dedikált honlap, melyen az év programjai közé már felvett hazai és nemzetközi rendezvényekről, kezdeményezésekről, illetve Magyarország és Európa kulturális örökségéről tájékozódhatnak az érdeklődők. A tematikus év célja, hogy minél több embert ösztönözzön az egyetemes európai kultúra felfedezésére, felkutatására, és megerősítse polgáraiban az európai, keresztény kultúrkörrel való azonosságtudatot, az európai családhoz való tartozás érzését.

koe2018.kormany.hu

Nyelvizsgadíj-visszatérítés

2018. január 1-jétől már nemcsak az első, hanem az újabb sikeres nyelvvizsgák díját is megtérítik a 35 év alatti fiataloknak. A visszatérítési igényt a nyelvvizsga-bizonyítvány kézhezvétele után lehet benyújtani a Magyar Államkinestár Nyugdíjfolyósító Igazgatóságához (NYUFIG).

ujnemzedek.hu/ingyenes-nyelvvizsga

Megkezdődött a Mátyás király-émlékév

Január 12-én kezdetét vette a Mátyás király-émlékév, melynek fontos célkitűzése a gyermekek bevonása az ünneplésbe, például tanulmányi versenyek indításával. Emellett különös hangsúlyt fektetnek programok szervezésére a Mátyás király életéhez szorosan kötődő helyszíneken, többek között Kolozsváron, Budapesten, Székesfehérváron, Bécsben, Pozsonyban és Prágában.

bgazrt.hu/magyarsaghaza

Produced and created by

CHELTENHAM
Festivals

International partner

BRITISH
COUNCIL

Primary partner

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

Fame Lab

TALKING SCIENCE

A TUDOMÁNY ÚJ ARCAIT KERESSÜK!

MI A FAMELAB?

A FameLab a világ vezető **tudománykommunikációs versenye**. Célja, hogy felfedezze a tudomány új arcait – azokat az embereket, akik a 21. század közönsége számára inspirálóan és izgalmasan tudnak beszélni fontos tudományos témákról.

A tudomány hatékony kommunikációja világszerte egyre fontosabb a kutatók számára. Sikereik és eredményeik inspirálják a jövő generációit, egyúttal fogékonyabbá teszik a nagyközönséget az összetett kérdések iránt.

A résztvevőknek **három percük van**, hogy meggyőzzék a zsűrit és a közönséget a tehetségükről egy olyan előadással, amely értékelésében a tartalom, a közérthetőség és a személyes karizma egyaránt számít. A kiválasztott résztvevők egy kétnapos tudománykommunikációs mesterkursuson vesznek részt, amelyet a téma legjobb brit és magyar szakértői tartanak. Az országos döntő első helyezettje pedig részt vesz a FameLab nemzetközi döntőjén a júniusi Cheltenham Fesztiválon.

FAMELAB MAGYARORSZÁGON

Itt a lehetőség csatlakozni az első magyarországi versenyhez!

A **Magyar Tudományos Akadémia** és a **British Council** 2018-ban közösen szervezi az első FameLab versenyt Magyarországon.

Az előválogató időpontja 2018. április 5., ahonnan a legjobbak továbbjutnak a 2018. május 14-i döntőbe. A hazai fordulók nyelve a magyar, de a nyertesnek a nemzetközi döntőben angolul kell előadnia.

JELENTKEZÉS

Regisztrálhat mindenki, aki **elmúlt 18 éves**, és **műszaki, természettudományi, orvosi, matematikai vagy informatikai területen** folytat tanulmányokat vagy kutatást, ille középiskolában oktat.

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: 2018. MÁRCIUS 26.

RÉSZLETEK ÉS REGISZTRÁCIÓ: www.mta.hu/famelab | www.britishcouncil.hu

Legyél Te is ERDEI VÁNDOR!

Várjuk

a természetet, a természetjárást, az erdei kalandokat szerető felsős és középiskolás fiatalok, tanárok és kísérők, iskolák, civil szervezetek és egyházi közösségek jelentkezését!

Amit kínálunk

7 nap, 6 éjszakai vándortáborokat az ország legszebb erdeiben. A Bakony, a Börzsöny, a Mátra, a Mecsek és a Pilis titkainak megismerését. Előre kiépített táborhelyeket, képzést a kísérő tanároknak, biztonságot. Élményt, kalandot, Magyarország természeti kincstárát!

Jelentkezés: 2018. május 31-ig

NEMZETI FEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM